

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Dušica Dulić,
Ivan Gregurić, vlč. Josip Pekanović
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Tomislav Žigmanov

V. D. DIREKTORICA

I ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
Dušica Dulić (politika)
Zvonimir Perušić
Dražen Prčić (sport i zabava)
Nada Sudarević (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tipnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Rotografika« doo Subotica

List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Moć jednog glasa

Izborna šutnja započela je danas, stoga, sljedećeg dana građani mogu odahnuti od silnih promidžbi preko svih raspoloživih medija i »uživo« i još jednom razmisliti kome će dati svoj glas na izborima koji će se održati u nedjelju. Ponuda na političkom tržištu je velika, ali jaz između pojedinih stranaka i blokova toliko je dubok da je malo vjerojatno da će se glasači jednog bloka odlučiti glasovati za drugi. Uostalom, poznato je da se stranačka opredjeljenja ne mijenjaju tako lako, iz dana u dan, pa tako niti zaglušujuća i oštra predizborna kampanja, kao ni dvodnevna izborna šutnja, neće značajnije utjecati na odluke građana hoće li i za koga glasovati.

Nedjelja je dan odluke. Pred glasačima je još jedna šansa, koja se ciklično ponavlja svake četiri godine, a kod nas nešto češće, da iskoriste svoju moć koju im je dana demokracijom. Oni svojim glasom odlučuju o rezultatu izbora, svoju moć u trenutku zaokruživanja broja na glasačkom listiću daju budućem političkom vodstvu države, a to nije malo. Čak i takva mala moć kao što je jedan glas, još uvijek jest moć! A skup svih tih pojedinačnih glasova dat će legitimitet budućoj »vlasti« koja će odlučivati o budućnosti ove države i svih nas – kako većine tako i nacijskih manjina.

Predsjednički izbori početkom ove godine bili su obilježeni rekordnim odazivom građana – blizu 70 posto. Značaj predstojećih, izvanrednih parlamentarnih izbora u Srbiji, ocjenjuju analitičari, utjecati će da i na ovim izborima odaziv birača premaši 60 posto, dok zaoštavanje na samom kraju predizborne kampanje može dovesti do još većeg odaziva.

Protekli predsjednički izbori bili su obilježeni i iznimno velikim izlaskom na birališta pripadnika nacionalnih manjina pa su ih pojedini političari ocijenili, s pravom ili ne, presudnima. U nedjelju uvečer, kada će vjerojatno cijela Srbija sjediti pred TV ekranima iščekujući rezultate izbora, znat ćemo jesu li svi građani, pa tako i pripadnici nacionalnih manjina, iskoristili svoju malu moć. Jer premda je uobičajeno govoriti kako građani daju svoje povjerenje određenoj političkoj opciji radi se, ipak, o moći da sudjelujemo u kreiranju svoje budućnosti, a ta malena moć, ukoliko se ne koristi postaje bolna nemoć.

J. D.

Današnji dan, 9. svibnja, širom Starog kontinenta obilježava se kao Dan Europe

Država reda, rada i napretka 14,15

Dva desetljeća »Suncokreta«

Od jedne preše do palete organskih proizvoda 24,25

HKC »Srijem« u Srijemskoj Mitrovici

Vrijedno društvo 31

Tibor Pauk, fizioterapeut

Ozbiljna i složena medicinska djelatnost 41

UKRATKO

Izborne liste

U zakonskom roku Republička izborna komisija potvrdila je još tri liste za parlamentarne izbore i to liste: »Narodni pokret za Srbiju« – Milan Paroški, »Patriotska stranka dijaspore« – Zoran Milinković i »Romska partija« – Srđan Šajn. Time je broj lista povećan na konačnih 22. Osim spomenutih, to su i sljedeće liste: »Za europsku Srbiju« – Boris Tadić, koju čine Demokratska stranka, G17 Plus, Sandžačka demokratska partija, Srpski pokret obnove i Liga socijaldemokrata Vojvodine; Liberalno demokratska partija – Čedomir Jovanović; koalicija Demokratske stranke Srbije i Nove Srbije – Vojislav Koštunica; Srpska radikalna stranka – dr. Vojislav Šešelj; koalicija Socijalističke partije Srbije, Partije ujedinjenih penzionera Srbije i Jedinstvene Srbije; Bošnjačka lista za europski Sandžak – dr. Sulejman Ugljanin; Mađarska koalicija – István Pastor; Reformistička stranka – dr. Aleksandar Višnjić; »Da se selo pita« – Narodna seljačka stranka – Marijan Rističević; Pokret Snaga Srbije – Bogoljub Karić; Građanska inicijativa Goranaca; Ujedinjeni Vlasi Srbije – dr. Predrag Balašević; Vojvođanska partija – mr. Igor Kurjački; Romi za Roma – Miloš Paunković; Crnogorska partija – Nenad Stevović; Unija Roma Srbije; Koalicija Albanaca Preševske doline; Savez bačkih Bunjevaca – Mirko Bajić; Pokret moja Srbija Branislav Lečić. Za ulazak u Skupštinu AP Vojvodine natjecat će se devet stranaka, odnosno koalicija i grupa građana: LDP – Čedomir Jovanović, »Zajedno za Vojvodinu« – Nenad Čanak, »Za europsku Vojvodinu, DS, G17 Plus« – Boris Tadić, Demokratska stranka Srbije – Nova Srbija – Vojislav Koštunica, SRS – Tomislav Nikolić i SPS-PUPS – Dušan Bajatović, Mađarska koalicija – István Pásztor, koju čine Savez vojvođanskih Mađara, Demokratska stranka vojvođanskih Mađara i Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara, »Vojvodina je snaga Srbije – Igor Kurjački, koju čine Pokret snaga Srbije, Vojvođanska partija, Romska partija, Rusinska demokratska stranka, Demokratska unija Aškalija i Europska Vojvodina, te Grupa građana »Maja Gojković«.

Hrtkovci, šesnaest godina poslije

Pravda jo

Što se točno sve događalo u Hrtkovcima u ono vrijeme, možda u tijeku. No, neosporno je da je nakon govora na jednom političkom

Utorak 6. svibnja gotovo je neprimjetno, kao i obično, prošla 16. godišnjica događaja koji se često naziva hrtkovačkim sindromom. Na taj je dan 1992. godine, naime, u Hrtkovcima, do tada mirnom srijemskom selu pretežno naseljenom Hrvatima, održan politički skup na kojem je jedan tadašnji politički lider u usponu, pozivao na protjerivanje lokalnih Hrvata, kao odmazdu za protjerivanje Srba iz Hrvatske. »U Hrtkovcima nema mjesta za Hrvate, osim za one koji su prolijevali krv zajedno s nama na fronti, a takvi su već shvatili da su zapravo Srbi-katolici«, rekao je tada taj lider okupljenima.

Ta se rečenica citira u optužnici koju je podiglo Haško tužiteljstvo za progon na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi Hrvata i Muslimana u istočnoj i zapadnoj Slavoniji, dijelovima BiH i Vojvodine.

POPIS NEPODOBNIH: Što se točno sve događalo u Hrtkovcima u ono vrijeme, možda

Struktura stanovništva

Hrtkovci su selo 17 kilometara udaljeno od Rume. Prema popisu iz 2002. godine Hrtkovci imaju 3428 stanovnika, 744 više nego na popisu 1991. Etnička slika Hrtkovaca danas je bitno drugačija nego prije. Srba je 69,89 posto, Mađara 9,04 posto, Hrvata 7,46 posto i Jugoslavena 1,95 posto. Nepoznate nacionalnosti ih je 2,30 posto, a ispod 1 posto stanovnika čine: Romi, Slovaci, Crnogorci, Nijemci, Makedonci i Rusini.

Dvadeset godina ranije, prema popisu iz 1981. godine, Hrtkovce su činili: Hrvati 41,3 posto, Mađari 19,4 posto i Srbi 17,2 posto.

će biti do kraja razjašnjeno na suđenju u Den Haagu koje je u tijeku. No, neosporno je da je nakon toga i takvoga govora u selu pokrenuta žestoka kampanja protjerivanja Hrvata. Uslijedila su zastrašivanja, prebijanja, prijetnje, a u kuće Hrvata počeli su se useljavati srpske izbjeglice. »Ako Hrvati protjeruju Srbe, što Hrvati onda ovdje traže«, citira se u haškoj optužnici. »Hrvati ovdje neće spavati mirno dok ne odu. Nećemo vas naravno ubijati, ali ćemo vas spakirati na traktore.« Obrazlažući optužnicu uz prikazivanje govora u sudnici, tužiteljica Christine Dall je ustvrdila: »U stvari, ubijali su Hrvate i protjerivali ih.«

Među onima koji se svake godine sjete hrtkovačkih događaja, jest Organizacija civilnog društva građanki i građana Vojvodine Vojvođanski klub, koja je i ovoga puta izdala priopćenje za javnost u kojem se, među ostalim, kaže: »Toga je dana na mitingu pročitao popis 17 'nepodobnih' građana hrvatske nacionalnosti, koji su pod prijetnjama pojedinih izbjeglica ubrzo morali iseliti, a 20 obitelji hrvatske nacionalnosti nasilno je izbačeno iz svojih domova. Prijetilo se telefonom: 'Ustašo, seli se ili biraj dijete koje ti je draže', mještani, starosjedioci nalazili su zaklanog psa s porukom: 'Seli se, što čekaš?', nož zaboden u vrata sa sličnom porukom, inscenirane su tuče mladića koji su došli i onih koji su rođeni u Hrtkovcima... Hrtkovčani su se selili, ostavljali svoje susjede i prijatelje, grobove, kuće, mijenjali za druge u Hrvatskoj. Među prvim su se iselili najugledniji građani: liječnik, učitelj, profesori... Mještani Mijat Štefanac (Hrvat) pronađen je mrtav u polju između Hrtkovaca i Nikinaca. Maltretiran je župnik... Progon Hrtkovčana, mještana nesrpske nacionalnosti se nastavljao. Mjesna vlast promijenila je naziv sela u Sribislavce, a zamijenjena je i ploča na ulasku u selo, koju je policija sutradan uklonila. Od tada su Hrtkovci dugo bili 'bezimni'.«

SRBISLAVCI: Hrtkovci su zabilježeni kao sinonim protjerivanja Hrvata iz Srijema, ali to je prethodno učinjeno i u drugim mjestima – Kukujevcima, Sotu, Gibarcu, Slankamenu, Golubincima, Petrovaradinu, Zemunu, Nikincima, Šidu, Beški, Maradiku, Moroviću, Vašici...

Vojvođanski klub podsjeća kako se danas u tim srijemskim mjestima »nalaze neki drugi ljudi, koje su također nevolja, nacionalističko ludilo i isključivost protjerali iz svojih kuća«.

Zvonimir Perušić

9. svibnja 2008.

Onije stigla

a će biti dokraja razjašnjeno na suđenju u Den Haagu koje je
m skupu u selu, pokrenuta žestoka kampanja protjerivanja Hrvata

Svjedočenja Nikole Kraljevića, tadašnjeg hrtkovačkog župnika Tukli su me, vilice su mi razvaljene

U knjizi Marka Kljajića »Kako je umirao moj narod«, tadašnji hrtkovački župnik vlč. Nikola Kraljević svjedoči o svome stradanju. Donosimo tri karakteristična:

»Svašta sam doživio u ovih posljednjih nekoliko mjeseci. Ostao sam živ. Dođu mi tako neki mladići u uniformi s ruskim mitraljezom i strojnicama. Vidim, idu s bojišnice, traže hranu. Nasijećem im kulena i šunke. Nemam kuhanoga. Sam sam. Oni slatko jedu. Otrčim, donesem piva i vina. Popiju i pojedu sve što sam im dao, a onda jedan od njih kaže: »Pope, dobar si ti čovek, ali ćemo te ipak ubiti jer smo za to dobili po pedeset maraka.« Ponižavam se pred njima. Molim se. Tukli su me. Moje usne nakon pesničenja više se ne spajaju kako su se spajale. Vilice su mi razvaljene. Imam dva, doduše ne duboka, uboda nožem pod plećku. Isprebijan sam i svojedobno odvezen u šabačku bolnicu. Htjeli su me slati i na VMA u Beograd. Nisam nikuda htio ići. Stisnuo sam zube i trpio. Moj stan je obijen, prozori svi porazbijani. Nemam ništa, gol sam 'ko crkveni miš', kako ono narod veli.«

Mili Bože, onoga straha!

»Uvijek ću biti zahvalan jednom čovjeku kojem ni danas imena ne znam. Znam da je Srbin. Došao je jednog dana, nešto prije onoga dana kada je ubijen Mijat Štefanac, kojega su u selu zvali Piršić. Kaže mi moj iznenadni nepoznati posjetitelj da u nedjelju ne budem doma i da se sklonim. Nedjelja ujutro, moja dobra Mara me budi: »Gospodine, bježite kud znadete!«, govori mi sva uplašena. Skačem iz kreveta, navlačim trenericu. Pobjegao sam u kukuruze. Izvirujem iz njih i vidim petoricu pored zelenog mercedesa. Poslije se govorilo kako su bili naručeni iz Valjeva. Kukuruzi su bili još niski. Padala je kiša. Mili Bože, onoga straha! Uza se ništa nemam, niti koga od pomoći. Možete misliti kako je bilo. Strah. Glad... Niti je za leći u kalj, niti čučati. Može svakog trena netko vidjeti. Izvirujem povremeno iz kukuruza. Vidim toranj moje crkve i mislim: »Bože, što će biti?« Gledam hoće li tko doći. Dolazi susjed. Prošli smo preko vrta, preskačemo tarabu i sklanjam se u auto kolege svećenika, koji je prispio (oko sedam i pol navečer) na poziv moje dobre i hrabre Mare, da mi pritekne u pomoć. Od jutra do sedam i pol trajala je ta moja muka. Skriven na zadnjem sjedištu, izlazim iz Hrtkovaca!«

Pljuvao me i šamarao, a drugi su se smijali

»Pride mi onizak čovjek, plav. Znam ga, ali ne po imenu. Pitao me jesam li ja Nikola Kraljević, župnik u Hrtkovcima. 'Jesam', kažem mu. On me onako malo 'pričepi' cipe-lama po mojoj cipeli, pa me upita kako bi 'mi' mogli našem ispaćenom hrvatskom narodu poslati 300.000 DEM. Rekoh mu: 'Gospodine, ja sa tim nemam nikakve veze. Ja ne živim u Hrvatskoj, živim u Srijemu.' On me ne ostavlja, ide za mnom i stalno mi govori kako bi poslao te marke, jer eto, 'oni bi rado to učinili i pomogli našima'. Stadoh i rekoh mu kako moje svećeničko poslanje nije da radim te stvari. On me popljuvao. Toliko mi je opsovao bogova, majki božjih i svega nedoličnoga! Preko puta, kod mjesne kancelarije i crkve bilo je puno ljudi, a moj sugovornik i dalje pljuje na mene i opali mi dva šamara. Ljudi samo gledaju i smiju se. Gledali su i kada mi je dan-dva iza toga jedan prišao i nekim čudnim predmetom, šiljatim, namještenim na malom prstu ruke, zasjekao nekoliko puta kožu na čelu. Boli. Boli i ono pljuvanje i zasijecanje kože, a još više ono mirno promatranje uz smijeh...«

UKRATKO

Besplatne vize

Sedamnaest europskih zemalja prihvatilo je poziv Europske komisije i slovenskog predsjedništva EU i u utorak donijelo odluku o besplatnom izdavanju viza za građane Srbije koji putuju u šengensku zonu, a francusko veleposlanstvo u Beogradu priopćilo je kako odmah počinje primjenjivati smjernice za izdavanje besplatnih viza za građane Srbije. Nakon stupanja na snagu sporazuma o viznim olakšicama za zemlje EU u siječnju ove godine, ovo je drugi korak u liberalizaciji viznog režima Srbije koji bi, kako su procijenili u Europskoj komisiji, doveo do toga da 80 posto naših državljana više ne mora plaćati po 35 eura za dobivanje viza.

Kategorije građana za koje važe olakšice dobivaju besplatne vize samo kada u zemlje potpisnice sporazuma iz Schengena putuju službeno, kao i osobe mlađe od 25 godina. – Europska je komisija proračunala kako će ovom mjerom 80 posto građana Srbije dobiti pravo na besplatne vize jer je to razmjerno ukupnom broju državljana Srbije koji su zainteresirani za putovanje upravo u one zemlje koje su prihvatile njihovu inicijativu, dakle u Francusku, Sloveniju, Njemačku, Austriju, na Cipar, u Dansku, Španjolsku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Italiju, Litvu, Luksemburg, Slovačku, Švedsku, Češku i Norvešku.

Litva priznala Kosovo

Parlament Republike Litve donio je u utorak odluku o službenom priznanju neovisnosti Kosova i preporučio svojoj vladi da započne proceduru uspostave diplomatskih odnosa između dviju zemalja, javio je Radio Kosovo.

Uključujući Litvu, Kosovo je do sada priznalo 39 zemalja.

Svima je mjesto u EU

Porukom da je svim zemljama regije mjesto u Europskoj Uniji, u Ohridu je u subotu završen 15. sastanak predsjednika zemalja srednje i jugoistočne Europe, na kojem su sudjelovali i hrvatski i srbijanski predsjednici Stjepan Mesić i Boris Tadić, a dogovoreno je da se sljedeći 16. summit održi u Srbiji. Rezimirajući rezultate sastanka makedonski predsjednik Branko Crvenkovski je na konferenciji za novinare izjavio da je zaključak skupa kako je za sve zemlje regije integracija u EU i NATO bez alternative i da zemlje članice Unije trebaju i dalje pružati potporu i pomoć ostalima.

Marko Kljajić, autor knjige »Kako je umirao moj narod«

Za Hrvate u Srijemu ne vidim budućnost

Na pitanje kako je utvrđivao činjenice iznesene u knjizi »Kako je umirao moj narod«, autor te knjige preč. Marko Kljajić, tada župnik u Petrovaradinu a danas na Novom Beogradu, za Hrvatsku riječ kaže:

»Svaka je župa u Srijemu pojedinačno obrađena, postoji popis

i osoba i obitelji koje su otišle iz Srijema. Evo, samo na primjer, iz Kukujevac je odesilo 1100 osoba, isto toliko iz Beške...«

HR: Barata se brojkom od 40.000 iseljenih Hrvata iz Srijema?

Moja knjiga sadrži samo one podatke do kojih sam došao uz pomoć izvješća srijemskih svećenika. To su podaci koji su meni bili dostupni, podaci o našoj pastvi. To su oni ljudi koji su bili upućeni na Crkvu. Međutim, knjiga ne sadrži i one podatke o Hrvatima koji su bili izvan našeg dosega, o onima koji nisu bili praktični vjernici. Obuhvatio sam svakog onog Hrvata koji je, prije odlaska, došao u crkvu svome župniku pozdraviti se, uzeti krsni list, jer tada se bez krsnog lista teško moglo u Hrvatsku. Dakle, nemam podatke o onima koji nisu bili kršteni, kao što nemam podatke niti o onima koji su u srijemske župe došli iz drugih župa, iz BiH, primjerice. Zato je ta brojka o prognanim Hrvatima iz Srijema rastegljiva i nikad neće biti točno utvrđena.

Dakle, u knjizi sam se bavio provjerljivim podacima, kako bi ona bila dokumentaristički i kroničarski istinita. Iza svakog podatka stoje izvješća župnika. Nažalost, neki župnici nisu mogli dostaviti izvješća, jer nisu bili u prilici voditi evidenciju, i sami su bili žrtvama torture.

Recimo, mitrovački, zemunski i slankamenski župnici nisu imali mogućnosti praviti izvješća, a iz njihovih je župa puno ljudi otišlo.

HR: Što je Vaše mišljenje, zbog čega se dogodio progon Hrvata iz Srijema?

U svakom je mjestu u Srijemu bilo progona, niti jedno srijemsko mjesto nije bilo pošteđeno. U Kukujevcima je, recimo, troje članova jedne obitelji ubijeno. To je obitelj *Ockomoljić-Tomić*. Ubijeni su majka od 70 godina, njezina kćer i zet. U Moroviću su ubijena braća *Abjanović*, u Petrovaradinu *Marko Holik*... To je bilo sustavno, zastrašivačko ubijanje ljudi, najava drugima da bi i oni mogli tako proći ako ne odsele. Cilj je bio da Hrvati odsele iz Srijema. Kasnije se ispostavilo kako je to zapravo bila direktiva s vrha, da se sa što manje krvi ostvari što veći učinak, odnosno izgon. Ali, tamo gdje nije moglo bez krvi, dogodila su se ubojstva. Hrtkovci su nepravedno izdvojeni. To je nepravedno i netočno. To što se naziva hrtkovačkim sindromom, moglo bi se zvati i slankamenskim sindromom, jer upravo se u Slankamenu dogodilo prvo silovanje, prva bomba, prvi pritisci. Među prvim je morao otići *Ivan Bonus* baš iz Slankamena. Mediji su ti koji su od Hrtkovaca napravili ono što oni danas predstavljaju. Zato su Hrtkovci danas u prvom planu.

HR: Kakve su nade za opstanak Hrvata u Srijemu?

U pojedinim mjestima, kao što su Kukujevci, Gibarac, Vašica, nema nikakve nade za Hrvate, jer Hrvata tamo više nema. U ostalim mjestima ostalo ih je još ponešto, ali stanje je potpuno depresivno. U Kukujevcima je crkva urušena, ne održavaju se više ni mise, ostalo je tek nekoliko hrvatskih kuća, a nekad je to mjesto bilo 90-postotno hrvatsko. Odatle je u jednom naletu moralo otići 1100 ljudi. To je bilo organizirano, ljudi su odvoženi autobusima iz Bačke Palanke i Sombora. Svi su oni pokupljeni poslije Oluje

1995. i odvezeni do granice s Mađarskom i tamo istovareni.

Srijem se više ne može oporaviti. Neki su Hrvati ostali, ali to su mrtvaci u živom tijelu. Oni koji su otišli prisiljeni su na zamjenu kuća i kuda sad da se vrate? Srbi, koji su istjerani iz svojih kuća u Hrvatskoj, mogu se vratiti u svoje kuće ako su obnovljene. Ali Hrvati iz Srijema se više nemaju kuda vratiti, u njihovim su kućama neki drugi ljudi.

I u Hrtkovcima i u nekim drugim selima ostalo je još samo malo Hrvata, većinom u miješanim brakovima, i sve me to podsjeća na folksdojčere koji sada dolaze iz Njemačke

Prognanici

U knjizi »Kako je umirao moj narod«, Marko Kljajić naveo je, imenom i prezimenom, 805 osoba

koje su prognane iz Hrtkovaca, s adresama na kojima su živjeli i s podacima, tako gdje je to bilo moguće utvrditi, gdje su odselili.

vidjeti sela svojih roditelja i djedova. E, to se nama dogodilo u Srijemu, ono što i Nijemcima 1944. i 1945. godine.

Svi ovi izbori, predizborne kampanje, zamislite kako ih doživljavaju Surčinci, Zemunci ili Slankamenci. Znaite, rana zacijeli, ostane ožiljak, ali ta se rana uvijek iznova otvori i to je tako. Krvarimo i to je trajan proces. Mi koji smo ostali samo se mičemo, ali to nije život u pravom smislu riječi. Ovdje za Hrvate ne vidim nikakvu budućnost.

Z. P.

Europska komisija protiv rasizma i netolerancije – o situaciji u Srbiji

Klima neprijateljstva protiv manjina

Srbija poduzela određeni broj mjera u borbi protiv rasizma i netolerancije, ali je potrebno uraditi puno više, kaže se u izvješću ove komisije

U Srbiji trenutačno postoji klima neprijateljstva prema nacionalnim i etničkim manjinama, tvrdi se u izvješću Europske komisije protiv rasizma i netolerancije. U izvješću ovog tijela Vijeća Evrope, koji je objavljen ovih dana u Strasbourgu, navodi se kako je Srbija poduzela određeni broj mjera u borbi protiv rasizma i netolerancije, kao što je potpisivanje Konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, usvajanje novog Ustava i Kaznenog zakonika i izbor

ombudsmana, ali je potrebno uraditi puno više. Kritiziraju se pojedine odredbe Ustava, poput one u članku broj 1, kojim se predviđa da je Srbija država srpskog naroda i svih građana koji žive u njoj, čime se, prema ovom tijelu, »posredno pravi razlika« između Srba i drugih državljana. Navodi se i kako je Zakon o crkvama i vjerskim zajednicama »pridonio stvaranju negativne klime prema takozvanim 'netradicionalnim' vjerskim zajednicama, kao što su Jehovini

svjedoci i određene evangelističke skupine». »Pojedini predstavnici Srpske pravoslavne crkve, koja igra važnu ulogu u društvenom i političkom životu zemlje, imaju udjela u poticanju neprijateljstva prema ovim skupinama, koje nazivaju 'sektama', a njihove pripadnike optužuju da su sljedbenici 'satanizma'«, navodi se u izvješću. Europska komisija protiv rasizma i netolerancije preporučuje srpskim vlastima da

Vlč. Ivica Živković, župnik hrtkovačke župe sv. Klementa, pape i mučenika

Hrvatska bi trebala pomoći

Vlč. Ivica Živković, župnik je u župi sv. Klementa, pape i mučenika u Hrtkovcima od 28. kolovoza 2006. godine.

»Kada sam došao u Hrtkovce zatekao sam ovdje oko 650 vjernika«, kaže za Hrvatsku riječ vlč. Ivica Živković. »Na nedjeljnoj misi bude oko 50 vjernika. U 2007. godini imali smo 4 krštenja, 2 vjenčanja i 19 sprovoda.

HR: Kakva je situacija u selu? Ima li provokacija spram Hrvata?

U odnosu na 1992. i 1995. godinu, u Hrtkovcima se stanje djelomično popravilo. Provokacije naspram Hrvata su rijetke. Ako ih i bude, to su pojedinačni ispadi.

HR: Kakva je suradnja s vlastima u selu? Koje stranke upravljaju Mjesnom zajednicom Hrtkovci?

Suradnja s lokalnim vlastima u selu je različita, ovisi o pojedincima. Mjesnom zajednicom Hrtkovci upravljaju Srpska radikalna stranka i Demokratska stranka.

HR: Imate li Vi osobno problema?

Ja osobno nisam imao problema do sada.

HR: Kako vidite budućnost Hrtkovaca i srijemskih Hrvata općenito?

Budućnost Hrtkovaca ne vidim da će se uskoro popraviti, zbog toga što mnogo više ljudi umre nego što se rodi i krsti. Mnoge su tvornice propale, ima puno ljudi bez posla i to mladih. Također, i poljoprivreda je u krizi, država malo ulaže u poljoprivredu, a seljaci ne mogu sami popraviti to stanje. Zato i ovim putem molim Vladu Republike Hrvatske da pomogne Hrvatima u Hrtkovcima, kao i svim Hrvatima u Republici Srbiji. Hrtkovci su uglavnom poljoprivredni kraj i ovdšnjim ljudima treba pomoć oko organiziranja poljoprivrednih zadruga koje bi posredovale oko otkupa i izvoza poljoprivredne robe. Da bi Hrvati u Hrtkovcima mogli opstati, neophodno je potrebna ovakva pomoć od Republike Hrvatske.

Z. P.

Povijest

UHrtkovcima se nalazi višeslojno arheološko nalazište Gomolava, koje je bogato dokazima o staništima iz prethistorijskih i antičkih vremena. U srednjem vijeku u ovim oblastima dominiraju Ugri. Godine 1747. zabilježeno je naselje Hudrovcz. Vremenom od ovog naziva nastao je 1881. godine naziv Hrtkovci.

Godine 1737. oko 1600 katoličkih Albanaca iz bratstva Klimenti iz okoline Skadra doselilo se u Nikince i Hrtkovce, jer nisu htjeli prihvatiti islam. Već po popisu iz 1890. Klimenti se u najvećem broju izjašnjavaju kao Hrvati.

Hrvati u Hrtkovce stižu u nekoliko valova krajem XVIII. i početkom XIX. Stoljeća, osobito u vrijeme Napoleonovih ratova kad stižu iz Vojne krajine, Like i Korduna. Slunj, Veljunj, Gospić, Udbina i Hrvatski Blagaj su matice iz kojih se doseljavaju.

Godine 1854. godine doseljavaju se Nijemci. Prema redovnom popisu stanovništva 1869. godine u Hrtkovcima je živjelo 1239 stanovnika. Sve do Drugog svjetskog rata ova se populacija uvećavala. Za vrijeme rata broj stanovnika je smanjen i došlo je do smjene stanovništva, jer su se Nijemci iselili pred kraj rata, a na njihovo su se mjesto doselili kolonisti.

Većina Hrvata iz Hrtkovaca 90-ih se preselila u Hrvatsku, dok su se u Hrtkovce doselile srpske izbjeglice iz Hrvatske.

osiguraju da svi učenici u školama imaju predmet građanskog odgoja, koji je trenutno izborni predmet s vjeronaukom. Ovo tijelo Vijeća Europe preporučuje i da obrazovanje o ljudskim pravima bude sastavni dio školskog programa na svim razinama i u svim disciplinama, kao i da se u tom smislu provede i obuka profesora, ali, u širem društvenom kontekstu, i pripadnika policije i pravosudnih tijela. U izvještaju se kritizira »rasna diskriminacija prema Romima i drugim manjinama«, kao što su mađarska manjina u Vojvodini i albanska manjina u Srbiji, a osobito u oblasti Preševa, Bujanovca i Medveđe, »gdje ova manjina trpi diskriminaciju u oblastima kao što su pristup obrazovanju i državnoj administraciji, a naročito policiji i pravosuđu«. Navode se primjeri neefikasnog reagiranja policije i pravosuđa na rasističke napade i oskvr-

nuće vjerskih spomenika i nadgrobnih ploča i zaključuje kako oni »nisu poduzeli neophodne korake za kažnjavanje počinitelja ovih djela«. Komisija govori i o postojanju antisemitizma, koji se »izražava kroz rasprostranjenu i neometanu prodaju antisemitskih knjiga i drugih

Ugodno časkanje umjesto primjerene reakcije: policajac i skinhead

izdanja, kao i kroz akte vandalizma, uključujući oskvrnuće grobova i ispisivanje grafita na zidovima sinagoga i židovskih spomenika«. Klimu neprijateljstva prema vjerskim manjinama osobito proizvode određeni mediji i političari, zaključak je ovog tijela Vijeća Europe. »Razvoj demokracije također je doveo do povećanja broja tabloida, koji često negativno izvještavaju, između ostalog, o etničkim i vjerskim manjinama«, ocjenjuje se u tekstu. Zaključuje se da u Srbiji još uvijek ne postoji nezavisno tijelo koje bi razmatralo pritužbe na medije i izricalo kazne novinarima koji se ogriješe o zakonske propise o pozivanju na rasnu mržnju, zbog čega Komisija preporučuje srpskim vlastima obveznu primjenu zakonskih odredaba protiv govora mržnje na novinare koji ih prekrše.

H. R.

Zemljopisni položaj

Hrtkovci, kao naselje, imaju iznimno povoljan zemljopisni položaj. Nalaze se u blizini većih gradskih i industrijskih središta, s kojima su povezani asfaltnim cestama. Od najvažnijeg gravitacijskog i administrativnog središta Rume udaljeni su 16 km, od Srijemske Mitrovice isto toliko, a od Šapca 18 km. Od Novog Sada su udaljeni 52 km, a magistralna cesta Novi Sad-Ruma-Šabac upravo prolazi kroz Hrtkovce. Svega 10 km udaljeni su od auto-ceste Beograd-Zagreb. S ovom auto-cestom, Hrtkovci su povezani već spomenutom cestom preko Nikinaca do Pečinaca.

Nastava na hrvatskom jeziku u OŠ »Matko Vuković« u Subotici

Odjel svake godine

*Stotinjak djece u šest hrvatskih odjela * Broj prvašića za formiranje odjela niti ove godine neće biti upitan * Veliki izgledi za formiranje odjela osmog razreda na hrvatskom*

Od pet subotičkih osnovnih škola u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku, OŠ »Matko Vuković« se ističe po najvećem broju učenika u ovim odjelima. Naime, nastavu na hrvatskom u ovoj školi, među onim starijima poznatoj i kao »Golubova škola«, pohađa 97 učenika, što je otprilike jedna osmina od ukupnog broja đaka.

Nastava na hrvatskom odvija se šest godina unatrag i dosad je svake godine pri upisu prva-

šića formiran i jedan hrvatski odjel. Nerijetko je broj učenika u odjelima vremenom rastao, jer su se u ove odjele prepisivala djeca iz drugih škola. Trenutačno, broj učenika u šest odjela je sljedeći: prvi h (13 učenika), drugi h (25 učenika), treći h (9 učenika), četvrti h (19 učenika), peti h (12 učenika), šesti h (19 učenika). Učenici u preostala dva razreda, sedmom i osmom, imaju mogućnost pohađati sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Sate ovog izbornog predmeta jedanput tjedno sluša dvadesetak učenika.

UHODANE UČITELJICE: Prema riječima ravnateljice škole *Marije Crnković*, kvaliteta

Ravnateljica škole Marija Crnković

Renovirana dvorana za tjelesni odgoj

Utorak je u školi svečano obilježen završetak radova na renoviranju dvorane za tjelesni odgoj. Zamijenjena je vodovodna i kanalizacijska mreža i urađeni su farbarsko-keramičarski radovi u vrijednosti od oko milijun dinara, a sredstva je osiguralo Pokrajinsko tajništvo za omladinu i sport. Zamijenjena je i rasvjeta u vrijednosti oko 400.000 dinara. Sredstvima škole, od oko 200.000 dinara, renoviran je i parket u dvorani. Također, sredstvima iz općinskog proračuna renovirani su i nastavnički kabinet i spravarnica, koji se nalaze u okviru dvorane.

Iskoristiti mogućnost

Marinko Piuković ima tri kćeri. Ivana već ide u treći razred na hrvatskom, a kći Katarinu upisat će od jeseni u hrvatski odjel. »Mojoj supruzi i meni je drago što postoji mogućnost da nam se djeca školuju na hrvatskom jeziku, tako da nam je od prvoga dana bio cilj to iskoristiti. Cure su išle i u vrtić na hrvatskom. To nam svakako pomaže i u odgoju djece, u formiranju njihove nacionalne svijesti. Cilj nam je stoga i treće dijete, Barbaru od godinu i pol, upisati u hrvatski odjel«, kaže ovaj roditelj.

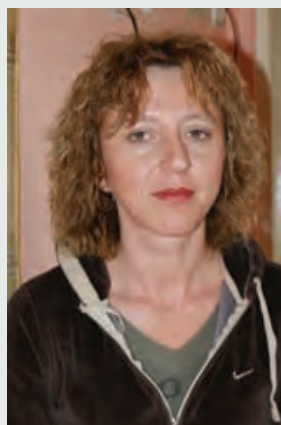
Kako dodaje, nema što zamjeriti nastavi na hrvatskom jeziku. »Čak i to što ih je u odjelima manje, može biti prednost. Naime, tako učiteljica može više pozornosti posvetiti učeniku«, kaže Marinko Piuković.

Bez primjedaba

Ksenija Horvacki ima dvoje djece u hrvatskim odjelima – Davorina u II. h i Vedrana u V. h. Da je zadovoljna nastavom u hrvatskim odjelima, govori i činjenica kako svoju kći Luciju, koja ima tek 20 mjeseci, planira jednoga dana upisati također u hrvatski odjel.

»Najosnovniji motiv nam je bio da djeca uče hrvatski jezik, a kroz nastavu i običaje, povijest i kulturu naroda kojemu pripadaju. Mi smo jako zadovoljni nastavom i u nižim i višim razredima. Nemam primjedaba, svaka riječ pohvale«, kaže Ksenija Horvacki.

Uče prvo latinicu

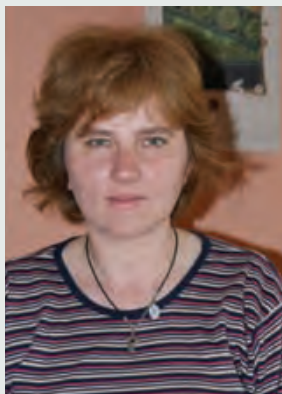
Klara Dujak, majka Davida iz II. h, kaže kako nije dvojila oko izbora da joj se dijete školuje na materinjem jeziku. »Isto tako, niti jednog momenta nam nije bilo žao što smo dijete dali u hrvatski odjel, što preporučam i drugima. David već bolje govori hrvatski nego mi. Važno nam je i to što kao pismo prvo uči latinicu. Također, puno je već naučio i o svojoj matičnoj državi. A i on je zadovoljan«, kaže Klara Dujak.

Iako nije imao mogućnost školovati se na hrvatskom, njezin je stariji sin Dario pohađao sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture.

Normalno je biti ono što jesu

Tatjana Bajić je majka Ines koja ide u II. h. »Ines je išla u vrtić na hrvatskom. Svidjelo nam se to, te iako smo se dvoumili, odlučili smo da je ipak najpametnije upisati je u hrvatski odjel. To je neka vrsta nastavka priče iz vrtića. Za nas, to je najdemokratskiji način da očuvamo svoje, ali i poštujemo tuđe. Tako će ljudi shvatiti da je normalno biti ono što jesu«, kaže ova majka.

Ona napominje i da je zadovoljna ozračjem zajedništva koje vlada u odjelu, ističući da djeca, u organizaciji roditelja, idu skupa i na ljetovanje.

Naučiti materinji jezik

Sonja Konkolj, koja je uposlena kao pomoćnica ravnateljice u školi »Matko Vuković« planira svojega sina Marka upisati na jesen u hrvatski odjel. »Osim što će naučiti svoj materinji jezik, bit će okružen djecom koja se odgajaju u istom duhu. Budući da radim u školi imam dobar uvid u situaciju, te ne vidim nikakve nedostatke nastave na hrvatskom u odnosu na nastavu na srpskom jeziku. Ukoliko bude htio studirati u Hrvatskoj bit će mu svakako lakše. S obzirom da tijekom školovanja uče i srpski jezik, neće biti problema oko upisa u srednju školu ako ne bude bilo smjera na hrvatskom jeziku koji bude htio.

Mada se nadam da će se dotle već iskristalizirati situacija i da će biti više smjerova na hrvatskom jeziku«, objašnjava Sonja Konkolj.

nastave na hrvatskom nije ništa manja od one na srpskom jeziku. »Kadar koji izvodi nastavu na hrvatskom je stručan. U nižim razredima to su već uhodane učiteljice, koje mnogo rade na usavršavanju jezika i koje su prošle sve seminare tog tipa koji su im ovdje ili u Hrvatskoj bili dostupni. Tu više nema nekih problema. Učenicima u višim razredima neke predmete predaju nastavnici koji nisu u potpunosti osposobljeni to izvoditi na standardnom hrvatskom jeziku, ali kako daci perfektno govore i srpski jezik, to im nije problem. Naravno, kod većine predmeta, a posebice kod onih kao što su: jezik, povijest, geografija – to nije slučaj«, kaže ravnateljica.

Među djecom u školi, kako ističe, vlada uzajamna tolerancija. Ona se potiče i time što se organiziraju priredbe na kojima djeca skupa sudjeluju, poput ekumenske božićne priredbe. Inače, osim srpskog i hrvatskog nastavnog jezika, u školi su prisutni i jezici drugih nacionalnih manjina – postoji nastava i na mađarskom jeziku, te mogućnost izučavanja romskog jezika s elementima nacionalne kulture.

SURADNJA S HNV-om: Ravnateljica Marija Crnković ističe i sve bolju suradnju škole s Hrvatskim nacionalnim vijećem s ciljem poboljšanja ili, pak, rješavanja pitanja vezanih za nastavu na hrvatskom jeziku. »Smatram da je Vijeće napravilo velik korak time što su učestaliji sastanci Odjela za obrazovanje, čiji su članovi i ravnatelji škola u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku. Samim tim, daju nam potporu u bilo kojoj akciji vezanoj za ovu nastavu. Primjerice, financirat će seminar za nastavnike koji predaju na hrvatskom, a koji će se održati u ovu subotu«, kaže ona, te dodaje da je hvala vrijedna pomoć Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, koje je osiguralo sredstva za nabavu stručne literature, lektire i učila.

S druge strane, kao problem u nastavi navodi nepostojanje dnevnika i svjedodžbi na hrvatskom jeziku, za koje se nada da će ih Ministarstvo prosvjete u skorije vrijeme osigurati.

Jedno od naših pitanja bilo je vezano i za moguće formiranje odjela osmog razreda na hrvatskom jeziku, za što je zahtjev podnijela skupina od petnaestak roditelja. Isti su roditelji, podsjetimo, u rujnu prošle godine tražili formiranje odjela sedmog razreda, a kako taj zahtjev nije naišao na razumijevanje prosvjetnih vlasti, ravnateljica se nada da će ove godine inicijativa imati sretniji ishod. »Smatram kako nema niti jedan razlog da se ne odobri formiranje osmog razreda na hrvatskom jeziku. Takva uvjeravanja imam i od strane Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu, i zahtjev škole će uskoro biti poslan. Svi roditelji koji su planirali to, mogu se pripremati«, kaže ravnateljica.

O preciznom broju novih prvašića na hrvatskom nastavnom jeziku još je rano govoriti, budući da je upis u tijeku. Međutim, po riječima ravnateljice, vrlo je izvjesno da će se javiti dovoljan broj djece za formiranje prvog razreda na hrvatskom jeziku.

D. B. P.

Dr. sc. Ante Kutle, predsjednik Udruge »Lijepa naša«

Put dugotrajnijeg opstanka treba tražiti kroz obrazovanje

*Možda bi, s razine hrvatske samouprave, trebalo više obilaziti naselja i hrvatske obitelji, te ih ohrabrivati i poticati da svoju djecu upisuju u hrvatske odjele * Zagledamo li se malo u budućnost, postajemo svjesni da samo folklor i običaji Hrvata u Vojvodini neće moći još dugo odolijevati sve zavodljivijim modelima asimilacije i globalizacije. Kroz obrazovanje i nova znanja treba tražiti put dugotrajnijeg opstanka*

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Nekoliko godina unatrag, učenici hrvatskih odjela iz Vojvodine uključeni su u projekte Udruge »Lijepa naša« sa sjedištem u Zagrebu. Počelo je sudjelovanjem učenika na ekološkoj smotri »Dani kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje«, koja se svake godine održava u drugom mjestu u Hrvatskoj. Suradnja s Udrugom proširena je ove godine uključivanjem učenika u natjecanje u Ekološkom kvizu »Lijepa naša«, u kojem oni ravnopravno odmjeravaju znanje sa svojim vršnjacima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

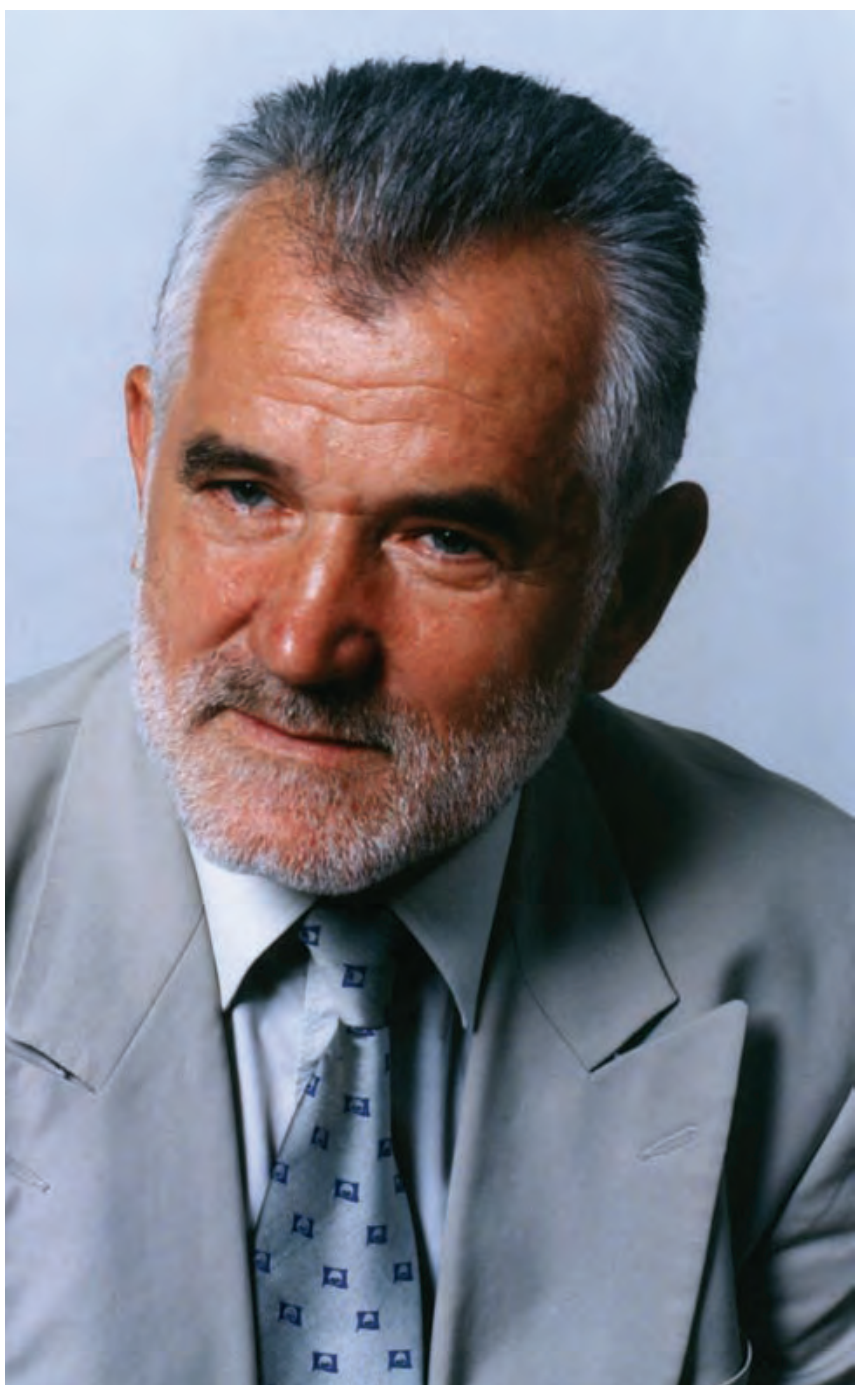
Udrugu »Lijepa naša« je 1990. godine osnovala grupa domoljuba i zaljubljenika u prirodu. Raniji naziv »Pokret prijatelja prirode« proistekao je iz želje osnivača da Udruga pokrene što veći broj istinskih zaljubljenika u prirodu, opredijeljenih za zdrav okoliš i sklad u prostoru. Tako je brojnim članovima dana prilika da izvan političkih stranaka i Vladinih institucija angažiraju svoje znanje i opredjeljenje za još ljepšu i napredniju Hrvatsku. Naziv za Udrugu posudili su iz prvog stiha hrvatske himne.

Od 2001. godine na čelu Udruge je dr. sc. Ante Kutle. U intervjuu za naš list on govori o Udrugi, njezinim projektima i programima, ali i o suradnji sa školama u Vojvodini u kojima postoje hrvatski odjeli.

HR: Koji su osnovni ciljevi Udruge »Lijepa naša«? Udruga »Lijepa naša« ima cilj promicati i doprinosti ostvarivanju zaštite okoliša te doprinosti provođenju učinkovite zaštite okoliša, a naročito odgoja i obrazovanja za okoliš, te promicati zaštitu kulturne baštine, promicati demografski razvoj i populacijsku politiku, uspostavljati i promicati veze s hrvatskim iseljeništvom, hrvatskim manjinama i pripadnicima hrvatskog naroda u drugim državama, te promicati domoljublje.

HR: Kao jedan od ciljeva spomenuli ste promicanje veza s pripadnicima hrvatskog naroda u drugim državama te školama koje pohađaju njihova djeca. Prema Statutu Udruge iz 2006., to podrazumijeva i poticanje njihove etničke, vjerske, kulturne i jezične samosvijesti, radi očuvanja nacionalnog identiteta. Kakva su dosadašnja iskustva Udruge na tom planu?

Udruga »Lijepa naša«, što i sam naziv sugerira, nosi naglašen nacionalni i domoljubni naboj, pa smo od samog osnutka imali osjećaj da nešto manjka među ciljevima. Taj osjećaj je ojačao nakon 2000. godine kada je počelo sve jače razvodnjavanje hrvatske politike i sve jače uvlačenje Hrvatske u zonu sumraka nekih novih balkanskih ili, da budem precizniji, zapadno-balkanskih asocijacija. Pronatalitetne mjere koje poduzima aktualna vlast su palijativnog karaktera i odnose se neselektivno na svu populaciju Hrvatske, a našu Udrugu zanima, prije svih i prije svega, boljitak i opstanak našeg hrvatskog naroda. Zato smo se, u momentu kada je Hrvatska svake godine malobrojnija za jedan Sisak

ili Varaždin, osjetili pozvani promišljati ove probleme i poduzeti nešto na njihovom ublažavanju, naravno, koliko je u našoj moći. To je, prije svega, intenziviranje veza s pripadnicima hrvatskog naroda u drugim državama, iznalaženje boljih rješenja za njihov položaj, školovanje i druge probleme, kako bi barem ublažili i usporili proces asimilacije među mnogoljudnijim narodima i etničkim skupinama. Dosadašnja iskustva ulijevaju nam osjećaj optimizma, jer smo ekološki opredijeljenoj hrvatskoj djeci i mladeži dali priliku da se susretnu nekoliko puta godišnje kroz ekološke programe, a također kako bi se bolje upoznali i prepoznali.

HR: Učenici iz Vojvodine sudjeluju u vašim projektima: smotri »Dani kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje« i Ekološkom kvizu »Lijepa naša«. Kako ocjenjujete dosadašnju suradnju i koji su daljnji planovi?

Početak rada hrvatskih odjela u Srbiji i Vojvodini od neprocjenjive je vrijednosti. Odjeli bi mogli biti znatno brojniji da nije posrijedi strah roditelja, koji je u nekim sredinama opravdan, a u nekim sredinama, kao što su Subotica i okolica, nepotreban. Ja osobno i Udruga »Lijepa naša« zadovoljni smo počecima suradnje s hrvatskim odjelima iz Vojvodine. Nakon Bosne i Hercegovine, to je druga država iz koje učenici hrvatskih odjela ravnopravno sudjeluju u Ekološkom kvizu »Lijepa naša« i na ekološkoj smotri »Dani kruha-dani zahvalnosti za plodove zemlje«. Nadamo se, za godinu-dvije, da će se i gimnazija iz Subotice, u kojoj postoji hrvatski odjel, uključiti u ove projekte. Nadamo se da će se od iduće godine u ove projekte ravnopravno, a ne više kao gosti, uključiti i hrvatske škole iz Mađarske i Rumunjske.

HR: Osim dva navedena projekta organizirate i programe »Eko škole« i »Plava zastava«. O kakvim je programima riječ i planirate li u njih uključiti i učenike iz Vojvodine?

Programi »Eko-škole« i »Plava zastava« su intelektualno vlasništvo »Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš – Foundation for Environmental Education (FEE)«, na čiju provedbu u Hrvatskoj »Lijepa naša« ima licenciju temeljem punopravnog članstva u

Zakladi posljednjih jedanaest godina. O ovim programima možete se također detaljno informirati na našim internetskim stranicama.

Programe Zaklade ne možemo provoditi ni protegnuti na druge države. Bilo bi potrebno da se neka afirmirana ekološka udruga iz Srbije, a još bolje iz Vojvodine, s obzirom na tradiciju, kandidira za članstvo u Zakladi, pa bi tako program »Eko-škole« došao i do škola u kojima su uspostavljena hrvatski

i Srbiji stvoriti uvjeti za cjelovitu ekološku suradnju među školama iz dviju država. Unaprijed se veselimo uključivanju škola u kojima djeluju hrvatski odjeli.

HR: Koliko je važno raditi na razvijanju ekološke svijesti kod mladih, i zbog čega?

Razvijanje ekološke svijesti kod mladih, kroz sustavni odgoj i obrazovanje za okoliš i održivi razvoj, najvažnija je karika u cjelokupnom

pozitivne ekološke navike. Tu su »Eko-škole« zakon. Nakon samo dvanaest godina, one se provode na svim kontinentima, jer su prepoznate kao najbolji model odgoja i obrazovanja za okoliš. Naglasak je na odgoju, pa djeca koja provedu osam i više godina s ovim programom nemaju šansu nesenzibilizirani otići u život. Oni nakon »Eko-škola« trajno u život nose pozitivan stav i odgovorno ekološko ponašanje.

Liječnik, doktor znanosti, saborski zastupnik

An te Kutle je rođen 1949. godine. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Širokom Brijegu. Na Medicinskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1973. godine. Na istom fakultetu završio je i postdiplomski studij iz javnog zdravstva (1980.), specijalizaciju iz epidemiologije (1981.), te postdiplomski studij iz ocjenjivanja radne sposobnosti (1989.). Zvanje doktora znanosti stekao je 2005. na Medicinskom fakultetu u Osijeku (postdiplomski studij »Biomedicina i zdravstvo«). U ožujku 2008. na istom je fakultetu izabran u nastavno zvanje naslovnog docenta.

Karijeru je započeo kao liječnik opće prakse 1974. u Domu zdravlja Ivanec. Od 1977. do 1990. radio je kao savjetnik i predsjednik liječničke komisije SIZ-a zdravstva Sesvete. Od 1990. do 1996. zastupnik je u Hrvatskom saboru te obnaša dužnost predsjednika saborskog odbora za zaštitu okoliša. Nakon toga, do 2001. ravnatelj je Državne uprave za zaštitu prirode i okoliša. Godine 2001. dolazi na mjesto predsjednika Udruge »Lijepa naša«.

odjeli. Spremni smo pomoći udruzi iz Vojvodine koja bude aplicirala za članstvo u Zakladi za odgoj i obrazovanje za okoliš. Tek će se nakon toga i razgranavanjem programa »Eko-škole« u Vojvodini

ekološkom zauzimanju. To je gradnja kuće od temelja. Živimo u vremenu svekolikog konzumerizma, pa je puno teže ispravljati loše navike kod odraslih negoli na neispisanoj ploči ucjepljivati

HR: U travnju prošle godine boravili ste u Vojvodini. Osim susreta s dužnosnicima, tijekom posjeta ste obišli i četiri osnovne škole i vrtić »Marija Petković« na području Subotice, kao i škole u Somboru, Bačkom Monoštoru, Bačkom Bregu i Sonti. S tim u vezi, kako ocjenjujete stanje u školstvu na hrvatskom jeziku u Vojvodinu, te dostignutu razinu u konzumiranju prava na području obrazovanja?

Od planiranog, jedino nisam obišao školu u Starom Žedniku. Obišao sam i gimnaziju jesenas, kada sam bio na »Festivalu bunjevački pisma« u Subotici. Žao mi je da nije znatno više hrvatske djece uključeno u hrvatske odjele, ali se nadam da će se taj broj postupno povećavati. Tako će se i suradnja sa školama iz Hrvatske povećavati i međusobno obogaćivati. Nakon tih posjeta i razgovora s ravnateljima i učiteljima, mislim da zakonski propisi Republike Srbije nisu u

Ublažiti proces asimilacije

Našu Udrugu zanima, prije svih i prije svega, boljitak i Nopstanak našeg hrvatskog naroda U momentu kada je Hrvatska svake godine malobrojnija za jedan Sisak ili Varaždin, osjetili smo se pozvani promišljati ove probleme i poduzeti nešto na njihovom ublažavanju, naravno koliko je u našoj moći. To je, prije svega, intenziviranje veza s pripadnicima hrvatskog naroda u drugim državama, iznalaženje boljih rješenja za njihov položaj, školovanje i druge probleme, kako bi barem ublažili i usporili proces asimilacije među mnogoljudnijim narodima i etničkim skupinama

tom dijelu zapreka. Možda bi, s razine hrvatske samouprave, trebalo više obilaziti naselja i hrvatske obitelji, te ih ohrabrivati i poticati da svoju djecu upisuju u hrvatske odjele. Nisam pri tom smetnuo pogubne podjele i pristanak na

pružilo pomoć i potporu u rješavanju tih pitanja. Što je po tom pitanju učinjeno? Koji je stav Republike Hrvatske u svezi s ovom problematikom? Što bi taj centar, prema Vašem mišljenju, trebao sadržavati?

umjetne podjele unutar hrvatskog korpusa, što sve zajedno pridonosi trpkosti prvog i ukupnog dojma.

HR: U Vašim zaključcima nakon posjeta ističe se kako najvažnijim smatrate potrebu da HNV izradi elaborat s prijedlogom za izgradnju Hrvatskog srednjoškolskog centra u Subotici, u sklopu kojega bi bio i učenički dom. Također, navodi se da će Udruga »Lijepa naša« zaključke u svezi ovoga, ali i drugih pitanja vezanih za obrazovanje na hrvatskom u Vojvodini, uputiti Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, kako bi ono

Vidio sam hrvatski gimnazijski odjel, bolje reći embrion nekog budućeg Hrvatskoj srednjoškolskog centra (HSC) i uvjete – prostor i ostalo – u kojima djeluje. To nas ne može i ne smije zadovoljiti. Hrvatska zajednica u Vojvodini i, konačno, u cijeloj Srbiji je još uvijek toliko značajna i brojna da bi mogla popuniti i tri srednje škole – kada bi one postojale. Obrazovanje na materinjem jeziku važno je početi što ranije i zato treba upregnuti sve sile da se uspostave hrvatski odjeli u svim osnovnim školama koje pohađaju hrvatska djeca i gdje su za to ispunjeni zakonski uvjeti.

Zamišljeni Hrvatski srednjoškolski centar treba popraviti i nadoknaditi sve ono što je propušteno tijekom osnovnog obrazovanja. Srednjoškolska dob je dob velike percepcije, znanja i vještina i dob kada toj djeci treba pružiti znanje, ne samo iz jezika, nacionalne kulture i povijesti, nego i stručna znanja sa kojima sutra mogu privređivati i zarađivati za život. To je dob u kojoj oni brže odrastaju i postaju svjesniji svoje pripadnosti. Učenički dom, uz HSC, dao bi priliku hrvatskoj djeci iz Podunavlja, Srijema i drugih krajeva da uz učenje jezika, nacionalne povijesti i kulture, steknu i svoje životno zvanje. Zamišljeni HSC bi pokraj gimnazijskog usmjerenja, trebao imati i nekoliko stručnih usmje-

na koje me podsjećate i bilten u kojem su ti zaključci tiskani, dostavljeni su i Hrvatskom nacionalnom vijeću. Nije mi poznato je li HNV zauzimao stav o tome. Mislim da u Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa nije stigao nikakav zahtjev u tom smislu. Nimalo ne dvojim da su hrvatska Vlada i rečeno Ministarstvo spremni maksimalno pomoći u realizaciji ove ideje. Preko 10 milijardi kuna je na poziciji rečenog Ministarstva u proračunu Hrvatske za ovu 2008. godinu, što uključuje i pomoć hrvatskim školama i odjelima izvan Hrvatske. Mogu slikovito reći da je trošak moguće izgradnje HSC-a u Subotici »kap u moru« u odnosu na ukupne potrebe i rashode ovog Ministarstva. Zagledamo li se malo u budućnost, postajemo svjesni da samo folklor i običaji naših Hrvata u Vojvodini neće moći još dugo odolijevati sve zavodljivijim modelima asimilacije i globalizacije. Kroz obrazovanje i nova znanja treba tražiti put dugotrajnijeg opstanka. Ideju izgradnje HSC-a spremne su poduprijeti brojne institucije i pojedinci iz Hrvatske, uključujući i »Lijepu našu«. Međutim, svjesni smo da se odluka o tome donosi u drugoj državi, da inicijativa treba doći od predstavničkog tijela Hrvata u Vojvodini i Srbiji i da je konsenzus Hrvata u Vojvodini i Srbiji najbolji temelj za provedbu ove ideje.

HR: I za kraj, planirate li novi posjet Hrvatima u Vojvodini?

Novi posjet Hrvatima u Vojvodini planiram za jesen, ukoliko ne dođem ranije, na »Dužijancu«, kada bih rado posjetio i Hrvate u Srijemu i Novom Sadu, te eventualno u Beogradu. U međuvremenu moramo vidjeti u kojoj mjeri možemo sinergistički djelovati s Hrvatskom maticom iseljenika i u kojoj se mjeri možemo osloniti na pomoć našeg Veleposlanstva. Iskustva s našim Konzulatом u Subotici su vrlo dobra, kao i s HKC-om »Bunjevačko kolo«. ■

Hrvatski srednjoškolski centar u Subotici?

Ideju izgradnje Hrvatskog srednjoškolskog centra spremne su poduprijeti brojne institucije i pojedinci iz Hrvatske, uključujući i »Lijepu našu«. Međutim, svjesni smo da se odluka o tome donosi u drugoj državi, da inicijativa treba doći od predstavničkog tijela Hrvata u Vojvodini i Srbiji i da je konsenzus Hrvata u Vojvodini i Srbiji najbolji temelj za provedbu ove ideje.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Ustanova koju zaslužujemo

Donošenjem odluka o osnivanju pojedinih zavoda kulture, vojvođanska Skupština je zbilja pokazala osjetljivost za potrebe nacionalnih manjina

Piše: Mato M. Groznica

Je li došlo vrijeme da se sustavnije skrbi za kulturu vojvođanskih Hrvata? Za kulturu u povijesnom, umjetničkom, znanstvenom, ili, ako hoćete, za kulturu u širokom smislu. Konačno. Nadamo se da će hrvatska zajednica dobiti instituciju koja će kulturu kroz višestoljetnu povijest elaborirati, sistematizirati te upotrijebiti kao poticaj za generacije koje dolaze, a kojima smo dužni ostaviti u naslijeđe ono što nama drugi ostaviše.

Danas, kada ispred sebe gledamo u dvadeset prvo stoljeće, kada smo, čini mi se, prošli, i kao narod i kao pojedinci, svojevrstne kalvarije, ono što od nas osta i što iznova postasmo, nalaže nam da taj hod unaprijed ne bude puko korakanje do sudnjega dana, već naprotiv, obvezuje nas da se prebrojimo i pokušamo posložiti to što nas je i nam je ostalo. Dakle, vrijedilo bi budućnost graditi, sakupivši sve ono što nam predi namriješe?!

OZBILJAN ISKORAK: Vratimo li se u realne okvire surove svakidašnjice u kojima i vojvođanski Hrvati, kao i ostali, posebice nacionalne manjine, egzistiraju u okruženju kakvo je danas u Srbiji i Vojvodini, mora se reći da je ideja o osnivanju Zavoda za kulturu ozbiljan iskorak u demokratizaciji društva, ako hoćete i u zadovoljenju nekakve pravičnosti. Cijenim da je to izraz sazrijevanja demokracije, a ne tek način da se ova plemenita ideja zloupotri u dnevno-političke kalkulacije.

Donošenjem odluka o osnivanju pojedinih zavoda kulture, vojvođanska Skupština je zbilja pokazala osjetljivost za potrebe nacionalnih manjina. U ovom momentu obuhvaćene su sve brojčano značajnije nacionalne zajednice, koje bi uspostoru trebale dobiti svoje zavode.

Uspostava ovakve institucije za svaku je pohvalu i svatko tko na bilo koji način doprinosi da se ona ustroji, stvara zalag za budućnost da se kultura, kao jedan od osnovnih čimbenika identiteta jednog naroda i njegove posebnosti, sačuva od zaborava pred najezdom sveopće globalizacije.

Osim očuvanja identiteta manjina, osnutak zavoda za kulturu pojedinih nacionalnih manjina pomoći će očuvanju kulturnog šarenila Vojvodine, odnosno očuvanju harmoničnog zajedništva. Smatram da je svakome koji drži do sebe, stalo i do očuvanja spomenutih različitosti i to međusobno uvezanih.

Nažalost, čak i kada su u pitanju ovakve inicijative, ne ide sve onom dinamikom kojom bi možda moglo. Ne znam da li oni koji se na bilo koji način protive osnivanju ove institucije, zaslužuju da im se posveti bilo kakva pažnja, ali svakako vrijedi reći da i takvih ima. Čak i među vijećnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća, koje

je, gle čuda, suosnivač Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Srećom, na posljednjoj sjednici Vijeća ipak se uspjela donijeti ta, rekao bih povijesna odluka, kako bi se mogla nastaviti provoditi daljnja procedura osnivanja.

Pokušavam dokučiti što je razlog bilo čijeg opstruiranja uspostave, usudio bih se reći, jedne od životno važnih institucija za jedan narod, posebice za manjinu kakva je hrvatska, koja je kao takva tek nedavno došla u situaciju da se pozabavi sopstvenom integracijom, odnosno izgradnjom relevantnih institucija, budući da smo

koja bi trebala uključiti sve fragmente kulturne zbilje, integrirati je i svakako nadići je. Stoji činjenica da, pokraj nedostatka kojekakvih resursa, hrvatska zajednica u Vojvodini oskudijeva i s ljudskim potencijalima, koji bi mogli iznjedrati organiziran nacionalni, kulturni i svaki drugi identitet.

Kada je u pitanju kultura i osnivanje spomenutog Zavoda, u ovom inicijalnom momentu možemo biti zadovoljni da postoje osobe koje po svojoj kompetenciji i spremnosti angažiranja za opće dobro zavrijeđuju da im se u zadaću

od naroda postali jedna od najmlađih nacionalnih manjina u Srbiji.

IZGRADNJA ZAVODA: Okolnosti u kojima smo se mi vojvođanski Hrvati našli zaslužuju posebnu pozornost i senzibilitet. Upravo zbog fenomena vojvođanskih Hrvata, cijena koju plaćamo je, čini mi se, i previsoka. Dok je većina »starih manjina«, još u bivšem državnom sustavu izgradila kakve-takve institucije, Hrvati se umnogome moraše osloniti tek na kulturno-umjetničke udruge u kojima dominira narodna nošnja i tambura, a to je tek mali dio onoga što čini identitet jednog naroda. Sve do prije nekoliko godina u Vojvodini, a ni u Srbiji, nije bilo niti jedne instancije na kojoj se sustavnije tretirala kultura ovdašnjih Hrvata. Jedini čuvari bazičnog kulturnog naslijeđa bile su Katolička crkva i udruge, koje se baviše tek pučkom razinom hrvatske kulturne baštine.

Ako ovo imamo u vidu, tim više veseli činjenica da bi Hrvati u Vojvodini uskoro mogli dobiti Zavod za kulturu – krovnu instituciju,

dade ovaj važan posao. Ovdje prije svega mislim na kandidate za Upravni odbor i za ravnatelja Zavoda, koji se kroz svoj široko zastupljeni angažman u zajednici nametnuo kao netko tko zaslužuje da mu se povjeri ova odgovorna funkcija i od koga se može očekivati da u dobroj mjeri odgovori na izazov.

Očekujem od pripadnika hrvatskog naroda, istaknutih pojedinaca, od svih hrvatskih institucija, posebice HNV-a, da daju potporu izgradnji Zavoda za kulturu, odnosno da se uključe u njegov budući rad, jer jedino tako vidim njegov puni smisao. S druge strane, ova institucija će u punom smislu riječi zaživjeti ako bude poduprta i uvažavana od strane državnih vlasti i Srbije i Hrvatske, a njihovu poveznicu vidim u hrvatskoj diplomaciji. Dovoljno je vjerovati da je kultura univerzalna nit koja povezuje narode, kako bismo se mogli nadati uspješnom ustroju i radu budućeg nam Zavoda za kulturu. Neka nam je sa srećom.

Današnji dan, 9. svibnja, širom Starog kontinenta obilježava se kao Dan Europe

Država reda, rada i napretka

*Na ovaj dan 1951. Robert Schuman predložio je ujedinjavanje francuske i njemačke industrije ugljena i čelika pod zajedničku vlast * Od tada do danas ova se europska asocijacija proširila na 27 država, ima 500 milijuna stanovnika i solidnu ekonomsku i životnu perspektivu*

U završnici narodnog odlučivanja o tome hoće li građani ove zemlje u Europsku Uniju, ili negdje izvan nje, širom Starog kontinenta 9. će se svibnja obilježiti Dan Europe.

Danas, kada su dvojbe oko Europske Unije u ovom našem dijelu životnog prostora vjerojatno izraženije nego ikad, nije naodmet podsjetiti na povijest nastanka državne tvorevine koja već sada okuplja pola milijarde ljudi, a koja po ekonomskoj snazi, životnom standardu i sveukupnoj perspektivi, po mnogim mišljenjima predstavlja najpoželjniji vid državnog uređenja. Čak do te mjere, da Dan Europe, iz godine u godinu, iz medija, sa svečanosti i mnogobrojnih prigodničkih tribina u zapečak potiskuje i Dan pobjede koji se obilježava istoga dana.

POČETAK: Prema definiciji, Europska je Unija jedinstvena međuvladina i nadnacionalna zajednica europskih država, nastala kao rezultat procesa suradnje i integracije koji je započeo 1951. godine između šest država: Belgije, Francuske, Njemačke, Italije, Luksemburga i Nizozemske. Europska Unija u današnjem značenju formalno je uspostavljena 1. studenog 1993. godine, stupanjem na snagu Ugovora o Europskoj Uniji, poznatijeg kao Ugovor iz Maastrichta. Europska Unija danas broji 27 država članica, prostire se na 4.325.675 četvornih kilometara i broji oko 496 milijuna stanovnika.

Pretpovijest EU počinje odmah po okončanju Drugog svjetskog rata, kada 1946. godine Winston Churchill predlaže formiranje Sjedinjenih Država Europe, no bez uspjeha. Četiri godine kasnije, 9. svibnja 1950. godine, francuski ministar vanjskih poslova Robert Schuman predlaže ujedinjavanje francuske i njemačke industrije ugljena i čelika pod zajedničku vlast i to je dan koji se slavi kao Dan Europe. Ubrzo je potpisan ugovor o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik, a s ugljena i čelika zajednica se počela širiti i na druga područja. Stupanjem na snagu Rimskog ugovora 1958. godine, konstituirana je Komisija, a odmah iza toga održana je i prva sjednica Europskog parlamenta, čiji je prvi predsjednik bio upravo Robert Schuman.

MAASTRICHT: Od 8. travnja 1965. u upotrebi je naziv Europska zajednica, i to kao zajednička oznaka za prethodno potpisane asocijacije: Sporazum o udruživanju organa EEZ-a, Europske zajednice za ugljen i čelik, te Euroatoma. Između prvih šest država 1968. godine uspostavljena je carinska unija, Europskoj zajednici 1973. godine pristupaju Velika Britanija, Danska i Irska, a 1981. i Grčka. Treće proširenje Europska je zajednica doživjela 1986. godine,

kada joj pristupaju Španjolska i Portugal. U međuvremenu iz EZ-a istupa Grenland, koji je s njom bio povezan preko Danske.

Jedan od prijelomnih događaja, koji će zajednicu država usmjeriti k državnoj zajednici, bilo je potpisivanje Ugovora o Europskoj Uniji u Maastrichtu, koji je stupio na snagu 1. studenog 1993. Nakon toga, 1. siječnja 1995. događa se četvrto proširenje, kada Uniji pristupaju Austrija, Švedska i Finska. Četiri godine kasnije počinju pregovori o monetarnoj uniji zemalja članica, a 1. siječnja 2002. godine kao platežno sredstvo za 12 država tzv. euro-zone uveden je euro.

Peto i najveće proširenje EU dogodilo se 1. svibnja 2004. godine, kada je u Uniju ušlo 10 novih država članica: Mađarska, Češka, Slovačka, Poljska, Litva, Letonija, Estonija, Cipar, Malta i Slovenija. Od prošle godine članice su i Rumunjska i Bugarska, te EU danas broji 27 država. Države koje su službeno kandidati za ulazak u EU su Hrvatska, Turska i Makedonija, a potencijalni su kandidati Srbija, Bosna i Hercegovina, Albanija i Crna Gora.

UVJETI: Kriteriji za ulazak u EU posebno su poglavlje za sve države koje nastoje ostvariti europsku budućnost. Još 1993. godine postavljena su tri osnovna kriterija,

Jezici

U Europskoj Uniji u službenoj i radnoj uporabi je 23 jezika: bugarski, češki, danski, nizozemski, engleski, estonski, finski, francuski, njemački, grčki, irski, mađarski, talijanski, latvijski, litavski, malteški, poljski, portugalski, rumunjski, slovački, slovenski, španjolski i švedski.

Službeni list Europske Unije izdaje se na svim službenim jezicima.

Prigodom potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju prošlog tjedna u Luxemburgu, predsjednik Republike Srbije Boris Tadić i potpredsjednik Vlade Srbije Božidar Đelić na sastanku Vijeća ministara EU govore su održali na srpskom jeziku.

i to politički, gospodarski i pravni, a 1995. pridodan je i četvrti kriterij – administrativni.

Politički kriterij predstavlja stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina i prihvatanje ciljeva Unije. Gospodarski kriterij označava postojanje djelotvornog tržišta gospodarstva te sposobnost tržišnih čimbenika da se nose s konkurentskim pritiscima i tržišnim zakonima unutar EU. Pravni kriterij je usvajanje cjelokupne pravne stečevine EU, a budući da se pokazalo kako nije dovoljno samo usvojiti pravne stečevine EU, nego ih se mora i provoditi, uveden je i četvrti kriterij – administrativni – koji kontrolira prilagodbu odgovarajućih administrativnih struktura.

STRUKTURA: Ugovorom o Europskoj Uniji uspostavljena je trojaka struktura Europske Unije,

Konačno potpisan SSP

Poslije dvije i pol godine pregovaranja s Bruxellesom, Srbija je 29. travnja potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj Uniji. Na ceremoniji potpisivanja Sporazuma su, osim predsjednika Srbije Borisa Tadića i potpredsjednika Vlade Božidara Đelića, koji je i potpisao sporazum, bili nazočni visoki predstavnik EU za vanjsku politiku i sigurnost Javier Solana, komesar za proširenje EU Olli Rehn i srpski šef diplomacije Vuk Jeremić. Sporazum je nakon toga potpisao i ministar svake zemlje članice pojedinačno. Ratifikacija se mora obaviti u svim parlamentima država članica, kao i u srbijanskom parlamentu. Primjena ovog sporazuma ovisit će, međutim, o ocjeni Vijeća ministara EU o ispunjenosti suradnje Srbije s Haškim sudom.

Hrvatska na dobrom putu

Republika Hrvatska je pristupne pregovore s EU započela 2005. godine. Procjenjuje se kako bi ti pregovori mogli biti okončani ulaskom Hrvatske u EU do sljedećih izbora za Europski parlament 2009. godine.

koja se često opisuje pomoću pročelja antičkog grčkog hrama s tri stupa, a stupovi se međusobno razlikuju po naravi suradnje u njihovom okviru među državama članicama: prvi stup tvore već ranije osnovane zajednice: Europska zajednica za ugljen i čelik, koja je prestala postojati 2002. godine, zatim Europska ekonomska zajednica, te Europska zajednica za atomsku energiju.

Drugi stup sastoji se od suradnje država članica u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike, dok se treći stup sastoji od suradnje država članica u području u pravosuđu i unutarnjim poslovima.

Samo je prvi stup nadnacionalni. To u prvom redu znači da u procesu donošenja odluka država može ostati preglasana, a da odluka ipak bude donesena i da obvezuje i državu koja se protivila njenom donošenju. S druge strane to znači

da norme nastale na europskoj razini izravno postaju sastavnim dijelom unutarnjih pravnih poređaka svake države članice, a mogu i izravno stvarati prava za pravne i fizičke osobe. Osim toga, u internom pravu države članice zauzimaju hijerarhijski status viši od nacionalnog prava. Ta obilježja nadnacionalnosti u druga dva stupa nisu prisutna, odluke se donose jednoglasno, a njihovi učinci u internom pravu ovise o spremnosti država članica da ih provedu.

Trojaka se struktura EU zadržala do danas.

OVLASTI: Zajednica ima ovlasti u područjima i u mjeri koju su joj dodijelile države članice prije svega osnivačkim ugovorima. Sa svakom revizijom osnivačkih ugovora države članice su sve više širile ovlasti Unije.

Prema osnivačkim ugovorima u pretežnom broju slučajeva ovlast je podijeljena između Unije

i države članice, međutim postoje i određena područja koja su u isključivoj nadležnosti Unije. Budući europski Ustav taksativno nabraja područja isključive nadležnosti Unije: 1. carinska unija; 2. pravila o tržišnom natjecanju potrebna za funkcioniranje unutarnjeg tržišta; 3. monetarna politika; 4. očuvanje morskih bioloških resursa u sklopu ribarske politike; 5. zajednička trgovinska politika.

POLJOPRIVREDA:

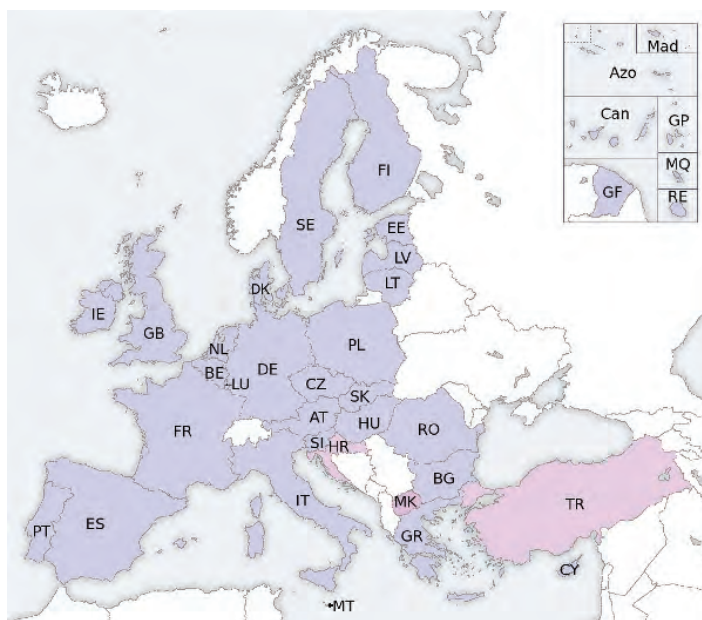
Poljoprivreda je od samog osnutka Europske zajednice bila jedna od glavnih tema. Poljoprivreda se, naime, razlikuje od drugih područja gospodarstva, jer su, prije svega, cijene poljoprivrednih proizvoda

Institucije EU

Vijeće EU, poznatije kao Vijeće ministara EU; Europska komisija; Europski parlament; Europski sud pravde; Europsko vijeće (summit šefova država ili vlada članica i predsjednika Europske komisije).

krumpira, meda i nekih alkoholnih pića.

POVRŠINA I STANOVNIŠTVO: Kada se u budućnosti Europskoj Uniji priključe Hrvatska i Turska, površina EU iznosit će

jako podložne promjenama, te je stoga bitna uloga vlada u održavanju njihove stabilnosti. Jedinstveno tržište poljoprivrednih proizvoda jedno je od osnovnih načela na kojima se temelji poljoprivredna politika EU. Zajedničko reguliranje cijena, isplaćivanja pomoći i pravila konkurencije, harmonizacija propisa o zdravstvenom osiguranju i administrativnim postupcima, kao i zajednička vanjskotrgovinska politika; prednost proizvoda Unije pred uvoznim proizvodima i zaštita unutarnjeg tržišta od poremećaja izazvanih nekontroliranim uvozom poljoprivrednih proizvoda s niskim cijenama, također su načela EU.

Od šest proizvoda za koje su početkom 1960-ih godina bile uspostavljene, zajednička poljoprivredna politika EU danas obuhvaća gotovo sve poljoprivredne proizvode ili grupe proizvoda, osim

5.159.209 km² a populacija oko 560 milijuna stanovnika. Prosječni bruto društveni proizvod u Uniji po stanovniku iznosi 27.000 američkih dolara. Najmanji BDP imaju su balkanske države Rumunjska i Bugarska, a najveći Luksemburg, Irska, Danska i Velika Britanija.

Zanimljivo je da EU ima teritorije i izvan Europe, i to preko teritorija i departmana svojih država članica. Francuska ima četiri preookeanska departmana: Francusku Gvajanu u Južnoj Americi, Gvadalupu i Martinik u Karibima, te Reunion u Indijskom oceanu. Španjolska ima Kanare u Atlantskom oceanu, kao i Ceutu i Melillu u Africi, dok Portugal ima Azore i Madeiru u Atlantskom oceanu. Svi ostali izvaneuropski teritoriji zemalja članica ne spadaju u EU.

Zvonimir Perušić

Šengenski sporazum

Šengenski sporazum usvojen izvan pravnog okvira EU uključen je u ugovore o EU i EZ. Određena područja, poput azila, imigracije, viza i drugih politika povezanih sa slobodnim kretanjem osoba, podvedena su pod prvi stup, odnosno nadležnost Zajednice, što je omogućilo korištenje uobičajenih zakonodavnih instrumenata kao što su uredbe ili direktive. S druge strane, policijska i sudska suradnja u kaznenim pitanjima ostala je u sklopu trećeg stupa.

Tavankutski voćari završili sezonu, pripreme za novu u punom jeku

I posljednje jabuke otišle za Rusiju

»Naša je proizvodnja u potpunosti prilagođena kupcima i u Europskoj Uniji, ali je problem opsežna i komplicirana prateća dokumentacija. No, i to ćemo svladati, tako da ove godine očekujemo da kontakti koje imamo s kupcima u EU, prerastu i u konkretne poteze«, kaže direktor tavankutskog »Voćka« Željko Nimčević

S posljednjim travanjским danima iz tavankutskih je hladnjača odvezena, pretežno u Rusiju, i posljednja gajba jabuka. Sve što su tavankutski voćari-jabučari prošle godine proizveli, već sada je »na izvol'te« kupcima u tržnim centrima po Moskvi, Sankt Petersburgu i drugim ruskim gradovima. Slatku jabuku s tavankutskog pijeska u slast troše ruski konzumenti koji su čudo od tržišta – neograničeno i nezasićeno.

Među onima koji su imali dobar nos za dobrog kupca, jesu i zadrugari tavankutskog »Voćka«. Nisu oni jedini, čak niti u svome selu, ali budući da smo neke od faza njihove proizvodnje pratili, red je zabilježiti i ovaj finiš.

UZLAZNI TREND: »Naša je zadruga osnovana 2002. godine, tada nas je bilo 12 osnivača, a već 2005. bilo nas je 23«, prisjeća se

direktor »Voćka« Željko Nimčević. »Danas radimo s 90 kooperanata koji svi u osnovi imaju proizvodnju voća. Zadrugari »Voćka« uzgajaju voće na oko 300 hektara, od toga najveći dio odnosi se na jabuke, a mali dio na drugo voće: šljive, breskve, kruške, kajsije, i tek nešto malo višnje i trešnje.«

Iako je 2007. godina bila izrazito sušna, sjetimo se samo niza od skoro mjesec dana kada se temperatura kretala oko 40 stupnjeva Celzija, zadrugari »Voćka«, svi skupa, proizveli su oko 6000 tona jabuka. Iz godine u godinu povećava se obujam proizvodnje, između ostalog i zato što se povećava površina zasada. Ove je sezone, naime, podignuto 60 hektara novih zasada, gotovo isključivo jonagolda, ajdareda, zlatnog delišesa i gremi smita.

»Naša je hladnjača napravljena našim sredstvima i sredstvima koja

nam je odobrilo Ministarstvo poljoprivrede Republike Srbije 2005. godine«, kaže Željko Nimčević. »Sagrađena je u hulo sustavu, kapaciteta 1500 tona, sa šest rashladnih čelija. Ima i manipulativni radni prostor s jednom od najsu-

vremenijih strojeva za kalibriranje koji smo uvezli iz Nizozemske. Taj stroj samostalno, uz naravno stručni nadzor, jabuku opere, očeka, prebere po veličini, zatim po težini, a onda i po boji. Sve onako kako to kupac zahtijeva. Kapacitet

Hladnjača

Hladnjača »Voćka«, koja je smještena uz samu cestu između Donjeg i Gornjeg Tavankuta, izgrađena je na zemljištu od 2 hektara. Površine je 1300 četvornih metara, a kapacitet joj je 1500 tona. U prošloj godini, koja je među rekordnima po suši i slabim prinosima, zadrugari i kooperanti ove zadruge proizveli su 6000 tona jabuka.

Temperatura u rashladnim komorama, ovisno o sorti i vremenu čuvanja, iznosi od 1-1,2 do 3-3,5 stupnja Celzija. Razina kisika s normalne spušta se na 1-2 posto, a razina CO2 podiže se na 1-2 posto.

U ovim uvjetima jabuka se može sačuvati u potpuno izvornom, zdravom i zreloj obliku, punih 12 mjeseci.

Jabuku opere, očetka, prebere po veličini, težini i boji: stroj uvezen iz Nizozemske

tog stroja je 4 do 6 tona po radnom satu. Stroj opslužuje 14 radnika u jednoj smjeni.»

ZAJEDNO JAČI: Dok nisu imali ovaj stroj, kalibriranje je, po Nimčevićevim riječima, bilo mučno za obje strane – i za proizvođače i za kupce. I jedni i drugi su bili nezadovoljni prebiranjem koje je radila ljudska ruka. Sada su obje strane prezadovoljne.

U prvo vrijeme postojanja zadruge, zadrugari su radili po principu – svatko za sebe. Odnosno, svatko je u hladnjaču donosio svoj rod, a onda ga je povlačio kada bi našao kupca. Ubrzo se ispostavilo kako time zadrugari zapravo postaju jedan drugome konkurencija – bore se za istog kupca, snižavaju cijenu, smanjuju zaradu i – moguće šire zlu krv. Tada su se opredijelili za puno zdraviju varijantu: »Voćko« je, kao poduzeće, organizator cjelokupne prodaje, otkupljuje sav rod od zadrugara i kooperanata, prodaje ga kao svoj proizvod, a zarada se dijeli po već znanim pravilima. Tako svi oni skupa lako dođu do kupca, a i kupcu je puno lakše dogovarati posao s ponudračem koji ima ozbiljniju količinu.

RUSI SU DOBRI KUPCI: »Kupce iz Rusije upoznali smo na velikim međunarodnim sajmovima u Moskvi, Bolzanu i Berlinu«, objašnjava Željko Nimčević. »Sklapamo ugovore za jednu sezonu, a oni plaćaju avansno, tako da rizika neplaćanja nema.

S druge strane, ruski su kupci sve zahtjevniji, traže vrhunsku robu. Njihovi su uvjeti iz godinu u godinu sve oštriji. Prve godine nisu imali tako stroge kriterije, ali sada traže vrhunsku kvalitetu, između ostalog i zbog toga što proizvođači iz cijelog svijeta pokušavaju osvojiti rusko tržište. Cijene koje postizemo na ruskom tržištu za nas su više nego dobre, u odnosu na cijene koje mogu platiti doma-

ći kupci. Dio proizvodnje, od 10 do 15 posto, prodajemo domaćim hipermarketima, ali gro ipak odlazi u Rusiju.»

Jedan od novih uvjeta ruskih kupaca je i pakiranje jabuka u jednokratne papirnate gajbe, za razliku od dosadašnjih drvenih. Sve ih više interesira i estetika, uz samu kvalitetu proizvoda. No, nije li orijentiranost samo na rusko tržište mač s dvije oštrice za tavankutske voćare?

»Mi smo u stalnom kontaktu i s kupcima iz Europske Unije«, kaže direktor Nimčević. »Što se njihovih zahtjeva tiče, kada je roba u pitanju, to nije zapreka, mi po kvaliteti udovoljavamo svim europskim zahtjevima. Cjelokupna naša proizvodnja, kao i skladištenje i prodaja, prilagođeni su europskim standardima. Problem je prapratna dokumentacija, koja je iznimno zahtjevnja u Europskoj Uniji. Uglavnom, očekujemo da ove sezone ti naši kontakti s kupcima iz EU prerastu i u konkretne poteze.«

Zadruga »Voćko« ima Upravni odbor, koji predlaže sve važnije odluke, te odluke usvaja ili ne usvaja Skupština, a direktor ih provodi. U poduzeću su samo tri stalno zaposlena djelatnika. U tijeku je razmatranje prijedloga da se postojeća hladnjača proširi dogradnjom novih ćelija, jer proizvodnja raste, a uopće nije isto prodaje li se jabuka odmah nakon berbe, u rujnu ili listopadu, ili onda kad je na tržištu nema u velikim količinama, u proljetnim mjesecima. Dvojbe zapravo i nema, jer je cijena jabuka u rujnu prošle godine iznosila 0,30 do 0,40 eura po kilogramu, a posljednji kontingent, sada u travnju, prodan je za 0,70 eura. Eto, koliko vrijedi hladnjača.

Zvonimir Perušić

Otišao i posljednji kontingent: Željko Nimčević

Dan rada

Palić, 1. svibnja

Bogatom ponudom raznovrsnih programa obilježen je još jedan radnički praznik

Najveće vojvodansko jezero tradicionalno je, prvog dana mjeseca svibnja, ugostilo više desetina tisuća posjetitelja željnih prazničnog ugođaja u prirodnom okruženju. Palić, posljednjih godina sve popularnija turistička destinacija ne samo za goste iz zemlje, i ovoga puta je spremno dočekaio izazov i uspio. Uz lijepo vrijeme, koje je ovoga puta u potpunosti »išlo na ruku« organizatorima, bogata ponuda raznovrsnih programa zasigurno je uspjela zadovoljiti prohtjeve svih onih koji su se toga dana odlučili zaputiti upravo tamo. A bilo je svega i još po nečega...

PALIČKI DOŽIVLJAJ: Za sve naše čitatelje koji još nikada nisu bili 1. svibnja na Paliću odmah slijedi neizbježna uputa-konstatacija: »To se, jednostavno, mora doživjeti«. Jer, opisivati ugođaj gastro ponude u obliku brojnih kulinarskih specijaliteta s roštilja ili iz kotlića nije isto kao kada se nešto od svega toga i konzumira, sjedeći na ugodnom jezerskom povjetarcu. Prepričati probijanje kroz gužvu posjetitelja, koji su razgledali brojne štandove svakojake trgovačke ponude, posve je drugačije nego kada se i sami nađete u istoj toj gužvi. I pritom uživajte u njoj. Jer, nije svakoga dana praznik rada u kojemu se neradno uživa. Posebna priča su djeca, najmlađi i jamačno najveseliji posjetitelji, jer njihovoj radosti nema kraja kada se nađu u srcu šarenila mogućnosti koje se, specijalno za prve dane svibnja, nalaze uz obalu palićkog jezera. Je li to posjet najvećem zabavnom luna-parku, izobilju štandova s bogatom ponudom igračaka ili, pak, obilazak Zoolrta, zasigurno najljepšeg i najuređenijeg na našim prostorima. I sve to uz lizalice, šećerleme, slatku vatu, sladolede, sokove...

U biti, sam posjet Paliću u vrijeme 1. svibnja je svojevrsni povratak u djetinjstvo i bezbrižnost vremena provedenog daleko od svakidašnjih briga i obveza. Neradni dan oličenje je svojevrsne slobode, koja je s godinama odrastanja i sazrijevanja sve manja, a užitak tradicionalnog »uranka«, kako se ovaj događaj još tradicionalno naziva, pridonosi, barem na tren, povratku tog osjećaja. I zato danas, kada budete pročitali ovaj tekst, gotovo desetak dana poslije palićkog ugođaja, svi vi koji ste tamo bili zasigurno ćete se, barem s malo sjete, prisjetiti nekog detalja koji vam je uljepšao protekli 1. svibnja, a svi vi koji niste bili, možda ćete poželjeti iduće godine doživjeti jezersku čaroliju na praznik rada. Jer riječi nikada u potpunosti ne mogu opisati osjećaj.

D. P.

9. svibnja 2008.

Dan Europe – 9. svibnja

Nevladine organizacije, Centar lokalne demokracije u suradnji s Europskim pokretom u Srbiji – lokalno vijeće Subotica, danas, 9. svibnja, organiziraju uličnu akciju obilježavanja Dana Europe na Trgu slobode u središtu grada od 10 do ponoći. Projekt »Srbija u Europskoj Uniji – što od

toga imam ja, što od toga ima moj grad« podržan je od strane Fonda za otvoreno društvo i Instituta za održive zajednice i traje od 21. ožujka do 30. lipnja 2008. godine. Ovaj projekt, u kojemu sudjeluju 43 organizacije, provodi se u svim općinama Srbije.

Današnji program obilježavanja Dana Europe održat će se u tri dijela: u Subotici na Trgu slobode cjelodnevnom manifestacijom, u Bačkoj Topoli na trgu – dnevnim aktivnostima, i putujućim kombijem, koji će obići sela u Sjeverno-bačkom okrugu.

Današnje aktivnosti u Subotici:

- 10 h - aktivnost s djecom iz PU »Naša Radost« na Trgu slobode
- 11 h - postavljanje izložbe plakata ispred svečanog ulaza u Gradsku kuću
- 12 h - »Europske igre«, aktivnost s osnovcima na Trgu slobode
- 13 h - postavljanje štandova na Trgu slobode s materijalima zemalja EU i članica kandidata
- 17 h - svečani prijam predstavnika veleposlanstava, generalnih konzulata, gradonačelnika, načelnika Sjeverno-bačkog okruga, medija i nevladinih organizacija
- 19 h - javna debata o temi »Srbija u Europskoj Uniji - što od toga imam ja, što od toga ima moj grad«, Otvoreno sveučilište, dvorana 213
- 21 h - laser projekcija – 3D animacija na temu »Dan Europe – 9. svibnja«.

Počeli upisi u vrtiće

Predškolska ustanova »Naša radost« raspisala je natječaj za upis djece svih dobi u vrtiće u sljedećoj školskoj godini. Upis traju od 5. do 16. svibnja, a roditelji za tu prigodu trebaju pripremiti izvadak iz matice rođenih, koji ne mora biti nov, potvrdu o zaposlenju, liječničko uvjerenje i upisnicu koju trebaju ispuniti, a koja se može dobiti u svakom vrtiću. Prilikom popunjavanja upisnice, roditelji se opredjeljuju za jezik na kojemu će njihova djeca pratiti odgojni rad, a među ostalim, nudi se i rad na hrvatskom jeziku.

»Svaka upisnica je i na hrvatskom, i na mađarskom i na srpskom jeziku, i pored toga roditelj bira na kojemu će se jeziku odvijati odgojni rad. Pored mađarskog i srpskog, predviđen je i hrvatski jezik. Ako se prijavi dovoljan broj djece, sasvim sigurno će biti formiran i odjel na hrvatskom jeziku, imajući u vidu da je Općina osnivač i toleranciju toga broja. Osobno mislim da ako bi postojao određeni broj, barem 6-7 djece na području Malog Bajmoka, Gata, Gajeve ulice, i bude moguće formiranje jedne skupine, ona će biti i formirana. Pozivam sve one koji žele da dobro pogledaju upisnicu i zaokruže ono što žele. Ako ne bude dovoljno prijavljene djece, nećemo to ni razmatrati, a ako bude dovoljno, pozvat ćemo roditelje, razgovarat ćemo s njima i pronaći odgovarajući prostor gdje će se odvijati odgojni rad na hrvatskom jeziku«, kaže *Dužo Runje* koordinator pedagoško psihološke službe u »Našoj radosti«.

Runje napominje i da se sva djeca koja su obvezna za pripremno predškolski odgoj moraju upisati, a radi se o djeci koja su rođena 2002. i do 31. kolovoza 2003. godine. Manjih problema može biti za djecu mlađe dobi, osobito u objektima na periferiji grada kao što su ona u Aleksandrovu ili na Paliću jer je zanimanje roditelja veće od slobodnih kapaciteta. Zbog toga podsjeća roditelje da dijete upiše pravodobno, jer se sredinom svibnja, odmah nakon upisa, već formiraju skupine.

Ekonomska cijena za jaslice iznosi četiri tisuće dinara mjesečno, za djecu u obdaništu roditelji trebaju izdvojiti 3 i pol tisuće, a za one u pred-

školskim skupinama 960 dinara. Za treće i svako sljedeće dijete, boravak je besplatan. Postoje i popusti, a oni se odnose na socijalno ugrožene obitelji ili samohrane roditelje.

U svibnju jednokratna isplata mirovina?

Jednokratna isplata mirovina početak će najvjerojatnije u svibnju, najavio je na konferenciji za novinare ravnatelj Pokrajinskog fonda Mirovinskog i invalidskog osiguranja *Slavko Imrić*.

Do sada su mirovine ovako bile isplaćivane samo umirovljenicima iz samostalnih djelatnosti, a od svibnja će važiti i za poljoprivredne umirovljenike i korisnike fonda zaposlenih.

Umirovljenici samostalnih djelatnosti primat će novac četvrtog, poljoprivrednici osmog, a umirovljenici iz kategorije zaposlenih 12. u mjesecu.

Imrić je najavio i povećanje mirovina od 6,97 posto, koje će biti primijenjeno s isplatom mirovina za travanj, kao redovito povećanje. Najniža mirovina će iznositi 9.715 dinara, za poljoprivrednike 7.345 dinara, a najviša 90.000 dinara.

Tribina: Spasimo kornjače

Druga za zaštitu i razvoj okruženja i graditeljskog naslijeđa »Protego« organizira tribinu o problemu opstanka populacije barske kornjače u Ludaškom jezeru. Tema tribine je: Spasimo kornjače na Ludaškom jezeru, a vodit će je veterinar mr. *József Özvegy*, student biologije *Krisztián Óvári* i biolog dr. *Gabor Mesáros*.

Tribina će biti održana 13. svibnja 2008. godine. Početak je u 18 sati u velikoj dvorani Regionalne gospodarske komore u Subotici, Ulica Matije Korvina broj 9. (Engelsova).

NATJEČAJ za najbolji SLOGAN

Fundacija mentalne higijene Exspecto i Povjerenstvo za borbu protiv bolesti ovisnosti Općine Subotice raspisuje natječaj za najbolji slogan na temu borbe protiv droge.

Slogan može biti:

- SMS poruka
- Tekst za plakat

Uvjeti natječaja:

- mogu konkurirati mladi od 15 do 19 godina starosti koji žive ili idu u školu na teritoriju grada Subotice
- jezik slogana: srpski, mađarski, hrvatski jezik

Rok za zaprimanje radova je 1. lipnja 2008. godine

Radove će procjenjivati stručni žiri.

Svaki će sudionik dobiti sertifikat, a najbolji autori će biti nagrađeni.

Svečana podjela nagrada je 26. lipnja 2008. godine, na Svjetski dan borbe protiv uporabe psihoaktivnih supstanci, a istog će dana biti organizirana izložba svih poslanih slogana.

Najuspješniji slogani će biti tiskani kao reklamni materijal kampanje borbe protiv droge.

Uz tekstove priložite sljedeće podatke: ime autora, godinu rođenja autora, naziv ustanove/organizacije, adresu autora, telefon ili e-mail adresu autora.

Tekstove možete poslati putem pošte ili preko e-maila:

Fundacija mentalne higijene Exspecto

Šantićeva 27, 24000 Subotica

e-mail: exspecto@tippnet.rs

Za sve dodatne informacije, možete se javiti u Fundaciju na:

Tel/fax: 024/687-620

Rezultati natječaja bit će priopćeni do 10. lipnja.

Jubilarna obljetnica izgradnje crkve u Mostaru, koju su gradili i bunjevački Hrvati

Sto godina neraskidivih veza

»Prošle godine u posjet župi dolazila je skupina vojvođanskih Hrvata i tu smo održali zajedničku misu. I sada ću predstavnicima njihovih udruga uputiti poziv da budu nazočni obilježavanju jubilarne obljetnice crkve Presvetog Trojstva«, kaže don Ivan

Piše: Arijana Beus

MOSTAR – Crkva Presvetog Trojstva u Blagaju kod Mostara ovaj mjesec obilježava stotu godišnjicu izgradnje stare župne crkve. To je crkva koja je ostala kao značajan trag povezanosti bunjevačkih Hrvata sa starom domovinom – Hercegovinom. Trajni spomen u staroj domovini bunjevački Hrvati su ostavili upravo na toj crkvi, jer su 1908. godine sudjelovali u njenoj izgradnji. Crkva Presvetog Trojstva slavi stotu obljetnicu, što će se obilježiti na posebno svečan način. »Jubilarnu svečanu svetu misu 18. svibnja u 11 sati predvodit će biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanjski msgr. dr. Ratko Perić, koji će taj dan krizmati i ovogodišnje krizmanike blagajske župe«, kaže za Hrvatsku riječ župnik župe Presvetog Trojstva Blagaj-Buna don Ivan Šutalo.

OBITELJSKO HODOČAŠĆE:

Don Ivan napominje kako će tog istog dana, uz jubilarnu proslavu, biti upriličeno i obiteljsko hodočašće iz okolnih župa kao znak jedinstva u Presvetom Trojstvu i molitve za ljubav, vjeru, nadu i život. Don Ivan također podsjeća da je tu župu 1891. osnovao biskup msgr. Paškal Buconjić. Župna crkva, dodaje, sagrađena je 1908., a sagradio ju je sa svojim župljanima fra Ivan Božić, koji je kao peti župnik po redu u ovoj župi službovao od 1905. do 1919. Treba kazati kako će u čast Presvetom Trojstvu biti upriličena i devetnica u župi, te da će 17. svibnja biti upriličena sveta ispovijed za sve krizmanike, roditelje i kumove.

Na spomenutoj crkvi se sa sjeverne strane i danas nalazi podatak koji govori o gradnji crkve. Na kamenoj ploči se nalazi natpis u kojem se navodi kako su prije jednog stoljeća udruga bačkih Hrvata u Subotici donijele odluku o prikupljanju sredstava za gradnju crkve. Ploča s natpisom je postavljena na crkvu 1925. godine prigo-

dom posjeta bunjevačkih Hrvata Hercegovini i Dalmaciji.

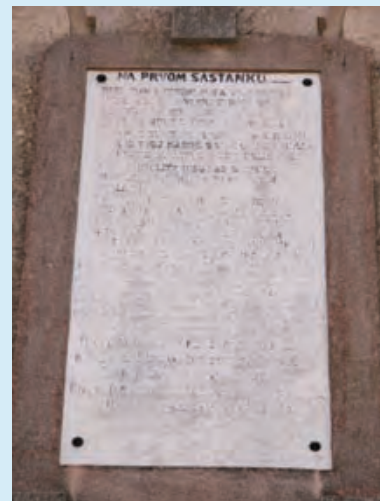
NEMOGUĆNOST OBNOVE: S obzirom da je crkva u proteklom ratu u BiH u potpunosti uništena, don Ivan Šutalo trenutno radi na dobivanju dozvole za njenu obnovu. »Već godinu dana pokušavam dobiti dozvolu za obnovu, no, to izgleda nije moguće. Grad Mostar me uputio na Županiju HNŽ, jer grad nema ovlasti da mi izda dozvolu. S druge strane, u Županiji kažu da još uvijek nije donesen određeni zakon te da se obratim Sarajevu, jer je to područje Blagaja proglašeno zaštićenim područjem«, kaže don Ivan. Dodaje da mu nije jasno zašto ne može dobiti dozvolu za obnovu crkve i vjeruje da je tu prste uplela politika. Što se tiče veza Hrvata u BiH, odnosno u Blagaju i vojvođanskih Hrvata, don Ivan Šutalo napominje kako su te veze i danas dosta jake. »Prošle godine u posjet ovoj župi dolazila je skupina vojvođanskih Hrvata, došli su s tri autobusa i tu smo

održali zajedničku misu. I sada ću predstavnicima njihovih udruga uputiti poziv da budu nazočni obilježavanju jubilarne obljetnice

crkve Presvetog Trojstva«, kaže don Ivan. Dodaje da se nadao kako će do ove obljetnice crkva već biti obnovljena. ■

Obnova kamene ploče

Prilikom posjeta prošle godine predstavnici vojvođanskih Hrvata su izrazili želju da bi obnovili kamenu ploču na crkvi na kojoj se nalazi natpis da su prije cijelog jednog stoljeća udruga bačkih Hrvata u Subotici donijele odluku o prikupljanju sredstava za gradnju crkve. »Vojvođanski Hrvati žele obnoviti ploču, kako bi natpis bio čitljiviji, i mi im želimo pomoći u tome«, kaže don Ivan Šutalo. Napominje da će ploča o bunjevačkim Hrvatima iz Subotice i nakon obnove ostati na crkvi.

Pjesnici od akcije

SOMBOR – Literarna sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« osnovana je 12. lipnja prošle godine i od tada se jednom mjesečno, točnije posljednjeg utorka u mjesecu, u prostorijama Hrvatskog doma okupljaju pjesnici, sudionici »Lire naive« iz Sombora. Prigoda je to za okupiti se, recitirati pjesme, porazgovarati, družiti se. Pročelnik literarne sekcije je *Antun Kovač*, pjesnik koji u svojim stihovima čuva šokačku ikavicu, prepoznatljiv po nenametljivoj dozi humora. Na posljednjem susretu pjesnika u Hrvatskom domu okupili su se – *Cecilija Miler, Katarina Firanj, Marija Feher, Marija Bajić, Marica Mikrut, Antun Kovač* i *Zlatko Gorjanac*. Pročitane su nove pjesme, a prisjetili su se i onih starijih, već pomalo zaboravljenih.

Članovi literarne sekcije rado sudjeluju na likovnim kolonijama, koncertima, književnim večerima i drugim manifestacijama gdje čitaju svoje stihove.

Po riječima predsjednika Antuna Kovača u planu je sudjelovanje na kulturnim manifestacijama u okolnim selima. Do sada su sudjelovali na nekoliko manifestacija i rado će se odazvati na sve pozive i svojim stihovima uljepšati razna kulturna događanja.

Z. G.

HKPD »Tomislav« u Drenovcima

GOLUBINCI – U subotu 4. svibnja, HKPD »Tomislav« iz Golubinaca imao je cjelovečernji nastup u Drenovcima, u Republici Hrvatskoj. U svom nastupu Golubinčani su u folklornom dijelu osim igara iz Srijema izveli Bunjevačke igre i Splitske gradske igre. Pokraj folklora Društvo su predstavili i recitatori *Ilija Žarković* i *Mišo Valok*. Cijeli su nastup glazbom i pjesmom obilježili tamburaši iz Golubinaca. Dobar domaćin Golubinčanima bila je Udruga pučkih pjesnika »Sveti Mihovil Drenovci«. Između dvaju nastupa Golubinčana Udruga pučkih pjesnika izvela je igrokaz »Svi smo mi isti« na tekst *Marije Vukoje*, koja je ujedno i redateljica. Poslije programa goste i domaćine zabavljali su tamburaši iz susjednog sela Gunje. U pozdravnim riječima dvaju predsjednika izražena je želja za nastavkom suradnje.

I. Radoš

Novosadski sajam

Na Novosadskom sajmu u tijeku su završne pripreme za 75. međunarodni poljoprivredni sajam, koji će biti održan od 10. do 17. svibnja. Jedan od najvećih europskih događaja iz područja agrobiznisa, ove godine očekuje 2000 izlagača koji će putem predstavnika, dilera i distributera prikazati proizvode iz 60 zemalja svijeta.

Poljoprivredna mehanizacija, proizvodi ratarstva, povrtlarstva, voćarstva i vinogradarstva, industrija prehrambenih proizvoda i izložba stoke glavni su sadržaji izlaganja. Uz to, bit će prikazane i grane industrije koje prate poljoprivredu.

I. K.

Šokačka večer u Bilju

BILJE – Povodom petog susreta zavičajne udruge Monoštoraca »Šokadija« održanog 26. travnja u Bilju (R.Hrvatska), upriličeno je predstavljanje knjige *Marije Šeremešić* »Tragovi sjećanja«. Prije samog predstavljanja, autorica je pozdravila nazočne i upoznala ih s novoosnovanom udrugom »Urbani Šokci« iz Sombora, zahvalivši pri tom udrugama i institucijama iz Republike Hrvatske, koje su poticale osnivanje ove udruge.

O knjizi »Tragovi sjećanja« govorili su *Adam Bešlin Nova*, član uprave zavičajne udruge iz Bilja i prof. *Matija Đanić* iz Sombora, urednik lista »Miroljub«. Autorica je ovim djelom izrazila svoje duboke osjećaje prema Bačkom Monošturu govoreći o njegovim mještanima, šokačkom ruhu i frizurama, te o šokačkim blagdanskim običajima.

Ovoj petoj Šokačkoj večeri nazočni su bili politički i kulturni uglednici Općine Bilje – *Žarko Zelić*, načelnik Općine Bilje, *Željko Cikaj*, donaćelnik Općine Bilje i *Zdenko Jumić*, predsjednik Općinskog vijeća.

Šokačku večer su svojim stihovima uljepšali *Adam Bešlin Nova* i *Antun Kovač*, a zabava je trajala do kasno u noć, uz pjevačku skupinu KUDH-a »Bodrog« i tamburaše iz Bačkog Monoštora.

Z. G.

Aktivnosti Povijesno-istraživačkog odjela HKUPD »Matoš«

Momčenje i ženidbeni običaji Hrvata u Plavni

Kad momak navrši osamnaest godina onda se ubraja među prve momke u selu. Svi momci koji mogu doći u crkvu nediljom su dolazili, a bili su obučeni u bile derekliane košulje opeglane i šlingane sa svilenim proslukom na ramenima. Svaki momak koji je bio za ženidbu, a bio je malo mogućniji, lipo se nosio

Članovi Povijesno-istraživačkog odjela HKUPD »Matoš« u Plavni pronašli su još jedan stari zapis o narodnim običajima i nošnji, kojeg je prema kazivanju pokojnog zvonara naše župne crkve *Kuzme Mišića*, vjerojatno započeo pisati naš nekadašnji župnik *Stipan Bošnjak*, potkraj prošloga stoljeća.

O momčenju i ženidbenim običajima Hrvata Šokaca u selu Plavna ovaj zapis kaže:

»Kada dječak pride petnaest godina, onda se počne momčiti. Svake nedilje prije podne u devet sati lipo se spremi i krene u selo. Momak obuče na sebe košulju i to lipu bilu čistu dereklijanu s imenom i prezimenom izvezenim naprid. Zatim obuče lipe štofane pantalone i svileni prosluk. Na glavu stavi crni šešir. Od mame dobije bilu ili šarenu maramicu a na noge obuče šarene čarape i lipe sandale. Mama isprati momka na šor. Prid crkvom se skupilo već više momaka, koji međusobno razgovaraju. Na jednoj strani stoje momci a na drugoj divojke. Kada zazvoni treće zvono momci idu gore na kor, a divojke naprid prid veliki oltar. Po završetku mise razilaze se momci i divojke svojim kućama. Posli podne se sastaju momci kod jednoga od njih i zatim zajedno svi idu u selo. Stariji momci su navečer išli na igranku u bircuz, mladi momci i divojke nisu smili ići nego su se sastajali kod jednoga od njih, šalili se, pivali i svirali, tako je nediljno veće brže prolazilo.

PROŠNJA S JABUKOM: Kad momak navrši osamnaest godina onda se ubraja među prve momke u selu. Svi momci koji mogu doći u crkvu nediljom su dolazili, a bili su obučeni u bile derekliane košulje opeglane i šlingane sa svilenim proslukom na ramenima. Svaki

momak koji je bio za ženidbu, a bio je malo mogućniji, lipo se nosio. Po završetku devetnaest godina momak bi došao ocu i rekao mu da bi se ženio. A otac bi ga pitao – je li našao divojku. Momak bi odgovorio da je našao i morao je opisati ocu iz kakve je obitelji i koja je to divojka. Ako bi roditelji pristali da se momak oženi tom divojkom, išli su kod roditelja divojke raspitati se hoće li oni dati divojku za njihova momka. Ako su se složili i roditelji divojke pristali, onda su ugovorili kada će momak doniti jabuku. Ugovorenoga dana otac i majka momka, i momak sam, uzeli su jednu lipu jabuku i novaca i otišli kod divojkine kuće u prošnju. Kad su došli u divojkinu kuću lipo su se pozdravili s roditeljima divojke, a zatim su rekli zašto su došli, to jest, je li oni imaju divojku za udaju? Ako su roditelji divojke rekli da imaju, pitali su hoće li se udati za njihova momka. Ako je ona dala potvrđan odgovor, svekar je pružio jabuku okićenu novcem, a momak koji je došao sa svojim roditeljima stavio je divojki prsten u znak da je zaručena. Tako je cura isprošena za momka. Odmah su se dogovorili kad će biti svatovi. Nedilju dana prije nego će biti svatovi, diverovi su pozivali svatove i to ovako: 'Hvaljen Isus i Marija, pozdravili su vas snaša i đuevigija i zovu vas u svatove, na vinčanje koje će biti slideće nedilje.' Zatim su otvorili čuture i ponudili ukućane rakijom ili vinom.

SVATOVI: Ugovorenoga dana ujutro već rano, kupe se svatovi kod đuevigije, a i kod snaše. Prije nego će poći snaši i na vinčanje, diverovi sa svircima idu po kuma kući kumovoj. Kad je kum došao kod đuevigije, svi svatovi idu zajedno kod snaše, snašinoj kući. Putem se vesele. Kada stignu snašinoj kući, ulazna vrata su zaključana.

Na vratima stoje četiri divojke i traže otkupninu za snašu. Kum i diver se pogađaju za snašu. Kad su se pogodili, kum plaća divojkama novac za koji su se pogodili. Sada snašin diver (većinom je to njezin brat rođeni ili najbliži rođak) izvodi snašu prid svatove. Svatovi krenu na vinčanje. Snaša ide s diverom, a đuevigija s diverušom. Prvo se vinčaju u mjesnom uredu, a potom idu u crkvu. Kad je završeno vinčanje u crkvi, izlaze iz crkve i sada idu po prvi put ruku pod ruku snaša i đuevigija.

Na ulasku u dvoranu di će se održati večera, reduše su na vrata postavile korito i u njemu vode, i svatko tko želi ići unutra mora platiti (baciti koji novčić u korito). Kada se dođe u dvoranu snaša i đuevigija sidnu u pročelje za stol, sa strane đuevigije – njegovi svatovi počevši s kumom, a sa strane snašine – njezini svatovi s njezinim kumom. Sada slidi večera, a iza večere se prikazuju darovi koje je snaša dobila prigodom vinčanja. Darove prikaziva prikumak. Kada prikaže dar on kaže: 'Svim svatovima na glas, a snaši na dar!' Prid ponoć se igra takozvani »snašin tanac«. Igru započinje diver a zatim se iza njega ridaju drugi svatovi, koji plaćaju za igru sa snašom. Kada su se svi svatovi izridali igrajući sa snašom, dođe đuevigija i odvede snašu. Snaša se sada preobuče iz biloga u nošnju udane žene. Ujutro bi se snaša obukla u šokačku narodnu nošnju i sa svim svatovima bi išla kroz selo, prema svom novom domu. Iza toga bi se svatovi razišli svojim kućama.

Pronađeni će dokument zasigurno sačuvati izvornost običaja u našem selu.

Priredio: Zvonimir Pelajić

Manifestacija u Muzeju Slavonije u Osijeku

Plakat za plakat

Više od 5 tisuća plakata prikupljenih u Muzeju Slavonije svjedoče o životu grada dulje od stoljeća i pol

Milenko Ognjenović, glumac HNK uveličao je otvorenje

Zagonetna igra riječi otkrila je još zagonetniju manifestaciju u Muzeju Slavonije u Osijeku, djelo autorice mr. *Marine Vinaj*, voditeljice muzealskih tiskopisa i čitavog tima suradnika, koja je svjetlost reflektora ugledala na Markovo, 25. travnja, a bit će dostupna posjetiteljima sve do srpnja i sezone godišnjih odmora.

»Tiskana je riječ, od samoga oživotvorenja *Gutenbergove* zamisli, s prvom javno obznanjenom porukom *Martina Luthera* na vratima crkve u Wittembergu davne 1517. godine, desetljećima i stoljećima bujajući i rastući, postala i ostala najvažnijim segmentom naše svagdašnjice«, poslužiti ćemo se citatom *M. Richardsa* iz članka *Uspori i pad plakata*.

»Stoga plakat i treba promatrati kroz sve njegove slojeve, temeljene na činjenici da objedinjuje likovne komponente i estetske kriterije umjetničkog djela te snagu i uvjerljivost autentičnog dokumenta. Plakat je odraz gospodarskih, političkih i kulturnih prilika i gotovo svih pratećih zbivanja koja se mogu uz njih svrstati i u njemu se očituju i zrcale vrlo realistično i objektivno sva relevantna događanja od politike i gospodarstva do kulture, sporta i zabave«, istaknula je na otvorenju izložbe predstavnica Instituta za povijest umjetnosti u Zagrebu *Lada Kavurić*.

Više od 5 tisuća plakata prikupljenih u Muzeju Slavonije svjedoče o životu grada dulje od stoljeća i pol. Mozaik prošlosti Osijeka ostao bi nepotpun bez ovih papirnatih svjedoka, pa svaki od njih, ma koliko krhak i godinama obremenjen bio, ima svoje mjesto i povijesnoj priči grada, zrcale se u njima kazališna događanja, filmski

repertoari, političke parole i pozivi na izbore, reklamiraju se raznorazni proizvodi i poziva Osječane na sajmove i zabave, proslavu 1. svibnja i na gostovanje Španjolske menažerije.

»Kako nekada, tako i danas, likovno zanimljiva i sadržajno provokativna kombinacija na uvećanom listu papira, javno obznanjena, zauzima i slučajnog prolaznika ili namjernika i znatiželjnika i prenijeti mu poruku. No, ubrzo će stići nova poruka, sadržajno bogatija i likovno provokativnija i izazvat će radost, gnjev, euforiju, ogorčenje, manju ili veću pozornost, znatiželju, a nakon nekog vremena i ona će biti prelijepljena nekom novom, još svježijom i još boljom informacijom. No, koliko god plakat efemerno doživljavali, njegova kulturno-povijesna vrijednost ne prestaje dan nakon najave događaja, izložbe, koncerta ili političkog skupa.

Marljivo prikupljene i pohranjene u muzejima i galerijama, zbirke plakata svjedoče, izražajnije i neposrednije, o pojedinim segmenta življenja pojedinog grada ili sredine i baš zato su neprocjenjivi u traganju i oslikavanju prošlosti«, naglasila je autorica, *Marina Vinaj*.

Novi osječki gradonačelnik, *Gordan Matković*, koji nam se baš često smiješio s predizbornih plakata posljednjih godinu dana – jer poznato je, Osijek je tek nakon 7 mjeseci i 7 potrošenih milijuna kuna na dva puta održane izvanredne izbore, nedavno dobio novu gradsku vlast – vrlo se pohvalno izrazio o novom projektu Muzeja Slavonije, Plakat za plakat, naglasivši pri tom, kako je kao prvi čovjek grada na Dravi vrlo ponosan na sve izgovorene riječi, jer Osijek je oduvijek metropola Slavonije i istočne Hrvatske, pa je i dao obećanje kako će iz gradske blagajne namijeniti dio sredstava za uređenje i proširenje Muzeja Slavonije, jer od 5 tisuća plakata izloženo je tek nekoliko stotina, zato što prostor više ne dozvoljava. »Ovaj je muzej brand našega grada, brand naše metropole i ponosan sam što danas ovu predivnu izložbu mogu proglasiti otvorenom«, zaključio je gradonačelnik *Matković*.

Slavko Žebić

Pouzdan svjedok

Plakat je vrlo pouzdan svjedok povijesne priče svake naše sredine. Predstave su odavno okončane, svjetla pozornica davno su pogašena, mnogi izvođači čak nisu više među živima, promijenile su se mnoge okolnosti, promijenile se parole, vladari, države, a odavno nema niti poznatih trgovina, restorana i kavana. Samo nam je još plakat ostao i može nam omogućiti da barem nakratko vratimo proteklo vrijeme, da načas dotaknemo prošlost. Danas je on medij modernog vremena, ali uvijek ima autora. Nekad poznatog, nekad nepoznatog, a najčešće je to kakav akademski slikar ili u ovo naše vrijeme računalni stručnjak. Plakat caruje u urbanoj sredini koja je centar moći, političke i svake druge, a Osijek je odavno poprimio te epitete. Zatim, plakat je produkt tiskarske struke, a Osijek se baš time može pohvaliti, još od Franjevačke tiskare, pa preko obitelji Divalt, do Julija Pfeiffera, Dragutina Laubnera, do Štamparskog zavoda i Prve hrvatske dioničke tiskare, pa sve do današnjih dana i suvremenog tiska.

Dva desetljeća »Suncokreta«

Od jedne preše do palete organskih proizvoda

Posljednje tri godine godine ovo poduzeće radi na programu prerade samoniklog - divljeg nara. Iz tog izuzetno dragocjenog izvora zdravlja dobili su tri proizvoda: ulje, ocat i kapsule s ekstraktom fermentiranog soka.

Osim toga proizvode se i kapsule s ekstraktom sjemena grožđa, a ekološki opus zaokružuju programom prerade sekundarnih sirovina iz poljoprivrede, kao što su prerada komine i koštica marelice, breskve.

»Trend uporabe organske hrane, zdrave hrane, u visokome je usponu, sve što nosi etiketu organsko znači 'kvalitetu' i, što je važno, ima tendenciju rasta«, kaže Ivan Perčić, vlasnik tvornice »Suncokret«. No, s druge strane, u jednome dahu dodaje: »Industrija nudi kvantitet«.

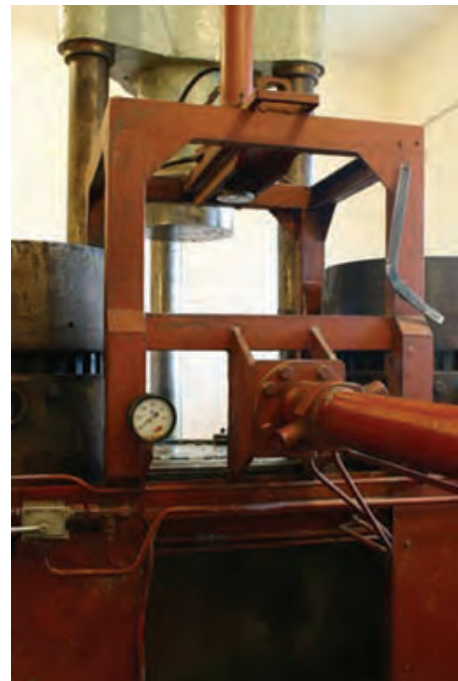
Razgovaramo s Ivanom o njegovoj životnoj filozofiji »živjeti ovdje, sada i ovog trenutka«, koja ga je odvela na mnoga mjesta i u mnoge pothvate i na koncu dovela do osnutka poduzeća »Suncokret«. Osvrnimo se na same začetke nastanka ovog poduzeća, sada već tvornice, koja obuhvaća 450 četvornih metara uz još 350 četvornih metara skladišnog prostora i upošljava petnaest radnika.

PIONIRI ORGANSKE PROIZVODNJE: Proizvodnja organske hrane vodi nas u sada već davnu 1989. godinu, kada je »Suncokret« osnovan u Hajdukovu, selu udaljenom desetak kilometara od Subotice, na samim počecima razvoja privatnog poduzetništva u Srbiji. U posao kreću s jednim strojem za preradu hladno cijedenog ulja u unajmljenom prostoru, kao svojevrsni pioniri ovakve proizvodnje na prostorima bivše Jugoslavije, te danas s ponosom mogu kazati kako su jedni od utemeljivača organske proizvodnje i prerade u Srbiji. Od tada do danas razgranala se mreža suradnika, proizvođača iz zemlje i inozemstva. Od 1995.

godine organiziraju lokalne poljoprivrednike u proizvodnji organskih sirovina i od tada posjeduju certifikat za organsku proizvodnju (Terras). Posjeduju i certifikat HCCP, te im je od 2004. godine, zahvaljujući njemačkom »BCS« certifikatu, olakšan pristup inozemnom tržištu. Izvoze u Veliku Britaniju, Njemačku, Belgiju, Kanadu, Švedsku, Mađarsku, Hrvatsku, BiH i Makedoniju. Već petu godinu zaredom sudionici su najvećeg sajma organskih proizvoda u Europi »Biofach«, u njemačkom gradu Nurnbergu, gdje izlaže tri tisuće izlagača sa svih strana svijeta.

PALETA PROIZVODA: Sama proizvodna paleta tvornice »Suncokret« sastoji se od proizvodnje dviju vrsta hladno cijedenih ulja, takozvanih »tamnih« ili »djevičanskih« ulja, koja se proizvode na hidrauličnoj preši staroj 120 godina, te »svijetlih« ulja, koja se proizvode na suvremenim pužnim prešama. Izrađuju se od: suncokretovog, sezamovog, bundevinog i lanenog sjemena. Osim ovih jestivih ulja proizvodni program obuhvaća »riznicu« ulja od noćurka, nara, šipka, crnog kima, marelice i sjemena grožđa, koji se koriste u kozmetici i prirodnoj medicini.

Druga vrsta proizvoda su namazi od uljarica: maslac od kikirikija, suncokretov, sezamov i bundevin maslac, te dijabet program. Kako se ovo ne bi pretvorilo u nabranjanje proizvoda, sada jedne već renomirane kuće koja se bavi

proizvodnjom i preradom organskih proizvoda, prelazimo na ono najinteresantnije u cijelom ovom razgovoru, što ove proizvođače izdvaja od ostalih proizvođača organske hrane. To je paleta kozmetičkih proizvoda isključivo na prirodnoj osnovi bez dodataka konzervansa, pod nazivom »Njega prirode«.

Sapuni kao nekad

Sapun je najstarije sredstvo za čišćenje koje čovjek koristi tisućama godina. Ekskluzivni, ručno pravljeni sapuni su načinjeni kao u stara vremena, sadrže biljne ekstrakte, koji ne samo što kožu čiste, već je i njeguju. Gelovi za tuširanje, ulja za njegu tijela, tonik za lice... Bit će tu još mnogo toga. U pripremi su mlijeka za tijelo, ulje za strije, te ulje protiv celulita.

IZAZOV NOVOG: Program »Njega prirode« započet je 2006. godine s četirima šamponima. Šamponi su spravljani od aromaterapijskih eteričnih ulja, vodenih visoko koncentriranih cvjetnih ekstrakata – cvjetnih voda, primorskog meda i blage sapunske baze. Ovi šamponi zbog velike koncentracije eteričnih ulja, specifičnih biljnih vrsta, samoniklih mediteranskih biljaka i visokokoncentriranih cvjetnih voda (od 5 kg cvjetova dobiva se 1 litra cvjetne vode), jedinstveni su na ovim prostorima. Zbog ograničenih količina pojedinih biljnih vrsta endemskog mediteranskog bilja slični su šamponi prilično rijetki i u Europi. Ovi su proizvodi 100 posto prirodni, a prave se od sirovina koje imaju švicarski certifikat o organskom podrijetlu. Godine 2007. program se upotpunjuje proizvodima za osobnu higijenu, kolekcijom prirodnih, ručno rađenih sapuna.

Sam ulazak u proizvodnju preparata za njegu započet je zahvaljujući suradnji s jednim njemačkim partnerom – renomiranom i poznatom kozmetičkom kućom, koja radi proizvode na bazi prirodnih preparata. Izazov novog je prihvaćen i krenulo se u doista smjelo avanturu – doći do nara i proizvesti ulje od njega. Uspjelo se u tome, a moglo bi se i više kad bi bilo poticaja i razumijevanja od strane države. Iz jedne tone nara dobije se četiri litre ulja i, kako Ivan u razgovoru kaže, mogla bi se proizvesti ogromna količina, ali problem je nedostatak financija za tako veliki korak.

Posljednje tri godine ovo poduzeće radi na programu prerade samoniklog – divljeg nara. Iz tog izuzetno dragocjenog izvora zdravlja dobili su tri proizvoda: ulje, ocat i kapsule s ekstraktom fermentiranog soka. Osim toga proizvode se i kapsule s ekstraktom sjemena grožđa, a ekološki opus zaokružuju programom prerade sekundarnih sirovina iz poljoprivrede, kao što su – prerada komine i koštica marelice, breskve.

Ako kažemo da su jedini u svijetu koji proizvode organski ocat od »nara«, onda i ova činjenica treba dobiti na težini. To nam govori da imamo kvalitetne ljude, ljude koji su se vodili svojim idejama, napravili svoj biznis od ideja, kojih mom sugovorniku, kako mi reče, ne manjka, ali uvijek ono famozno »ali«. Bez ikakve podrške sve to postići doista je vrijedno hvala i više od toga. No, ovim tekstom mogu prenijeti samo djelić ideja jednog izuzetnog, a jednostavnog čovjeka vedra duha.

NAGRADE I NASTUPI NA SAJMOVIMA: Naravno, ovakvi rezultati donose i nagrade: pehar, dvije velike i osamnaest medalja s Novosadskog sajma, »Bio proizvod 2005. godine« u SiCG, »Soil Association Organic Food Award« 2006., prestižna nagrada Velike Britanije u oblasti organskih proizvoda, koja se dodjeljuje dvogodišnje.

Osim sajma u Njemačkoj, izlažu na sajmovima: »Fancy food« u New Yorku, »Slow Food« u Torinu, »Grüne Woche« u Berlinu, »Organic and Natural Food« u Londonu, »Soil Association Award Fair« u Bristolu i na brojnim sajmovima u Budimpešti, Zagrebu, Osijeku, Segedinu, Novom Sadu i Beogradu. Tu su tečajevi, te predavanja vrsnih stručnjaka koja se redovito održavaju u okviru njihova maloprodajnog objekta, kao na primjer – zimski i ljetni makrobiotički tečajevi kuhanja, koje održava makrobiotički konzultant s preko 15 godina iskustva iz oblasti makrobiotike.

Da su proizvodi prirode i njega doista zdravi i prirodni, potvrđuje i sam vlasnik koji sve što proizvede testira i koristi na sebi i svojoj obitelji i pomake vidi na svome zdravlju i svojoj koži. Ono što znanost danas potvrđuje i što nam je ponovno tu, tako blizu nas, jest samo ono što su drevni narodi oduvijek znali – »nar je doista čudotvorna voćka«.

Branka Dulić

Ivan Perčić rođen je 1956. godine u Subotici, gdje je završio gimnaziju. Studirao je sociologiju na Sveučilištu u Ljubljani, radio kao novinar na Radio Študentu i bio dopisnik »Džuboksa«, te organizator priredbi u Studentskom centru »Forum« u Ljubljani do konca sedamdesetih godina. Početkom osamdesetih počinje se baviti proizvodnjom svijeća i drugih dekorativnih proizvoda u Ljubljani, Beogradu i Londonu, a 1985. godine postaje proizvođač organskog povrća i ljekovitog bilja.

Radno je iskustvo stjecao u poduzeću »Moj krov« i u Komercijalnoj banci u Beogradu, a 1989. godine osniva poduzeće »Suncokret« u Hajdukovu kraj Subotice. Za potrebe posla završava tečaj za preradu uljarica u Hemijsko-tehološkoj školi u Beogradu, a u Subotici tečaj o malom biznisu i poduzetništvu te tečaj o računalima.

Stručni je konzultant makrobiotičkog centra »Kuhinja i zdravlje« u Francuskoj i prevoditelj djela Georgea Osave.

Čudotvorna voćka nar

Nar (Punica Granatum, Punicaceae) je voće koje se gaji u mediteranskim zemljama i na Bliskom istoku, a često se koristi u narodnoj medicini. Nar se smatra simbolom plodnosti koji donosi sreću u kuću. Drevni su Egipćani bili pokapani s narom koji je simbolizirao nadu u novi život. Nar je bio omiljeno voće proroka Muhameda, a u islamu, vrtovi raja su puni ovih plodova. Vjerske slike često prikazuju Djevicu Mariju ili maloga Isusa kako u ruci drže nar.

Što još reći o »čudotvornoj voćki nar«? Prva istraživanja i znanstveni radovi na temu ljekovitih svojstava nara i ulja od nara vode nas u Izrael u 2000. godinu, točnije u Haifu, do Mehta R. Lanskyja, do znanstvenih radova rađenih od Japana, Izraela do Europe, Španjolske i Amerike. Radovi dokazuju kako ulje i fermentirani sok nara mogu preventivno djelovati, ali i pomoći u liječenju različitih bolesti suvremenog čovjeka.

Svake druge godine, po ustaljenoj tradiciji, hrvatska katolička mladež iz zemlje i dijaspore okuplja se u nekom od hrvatskih gradova, slaveći svoju vjeru. Ove godine domaćin ove lijepe manifestacije bio je Varaždin, koji je ugostio više od 25.000 tisuća mladih hodočasnika, među kojima je bila i delegacija Subotičke biskupije.

U danima vikenda (26. i 27. travnja) mladi su slavili Boga, moleći i družeći se u radosti zajedništva nespontanog barijerama udaljenosti sredina iz kojih su stigli u ovaj lijepi grad u zapadnom dijelu Hrvatske.

SUSRET MLADOSTI: U subotu u rano jutro 26. travnja, nakon što su se svi mladi hodočasnici ukrkali u dva autobusa (više od stotinu mladih vjernika), primivši blagoslov mons. dr. *Andrije Kopilovića*, krenula je put Varaždina karavana delegacije Subotičke biskupije. Nakon gotovo osam sati vožnje autobusi su stigli na određište, u grad domaćin ovogodišnjeg susreta katoličke mladeži, u kojemu su im prvu dobrodošlicu i sretan boravak poželjeli njihovi animatori zaduženi za prijam gostiju iz drugih gradova. Uslijedio je odlazak do nogometnog stadiona NK »Slobode«, na kojemu je bio organiziran prigodni svečani program do večernje mise. U programu su sudjelovali poznati hrvatski pjevači duhovne glazbe. Okupljeni na jednom mjestu, mladi iz svih dijelova Hrvatske i njezine dijaspore imali su prvu priliku za međusobno upoznavanje i prve kontakte, ali i za kraći predah i osvježanje nakon dugoga puta. Svečana misa, koju je predvodio kardinal *Josip Bozanić*, započela je u 18 sati trajala sve do 20 sati, zbog mnogo pjevanja i potrebnog dužeg vremena za pričest svih nazočnih mladih vjernika. Nažalost, vremenske prilike nisu išle baš »na ruku« ovom značajnom duhovnom događaju, jer se smjenjivala zapara i iznenadni pljusak iz tamnih oblaka, koji su naišli upravo tijekom svečane mise. Ali, ni nelagoda zbog kišnih kapi nije mogla umanjiti radost slavljenja Božje riječi i osjećaj zajedništva, koji je ispunio srca svih mladih okupljenih u Varaždinu. Nakon završetka mise uslijedio je smještaj po kućama domaćina i ostatak večeri je bio rezerviran za dodatna druženja i upoznavanja.

MISA ZA SUBOTIČANE I DUBROVČANE: Sutradan, u nedjelju 27. travnja, delegacije mladih vjernika iz Subotice i Dubrovnika, hodočasnika koji su stigli iz najudaljenijih destinacija, imale su jedinstveni privilegij – svečanu nedjeljnu misu u gradskoj katedrali u njihovu čast, koju je predvodio varaždinski biskup. U sklopu euharistijskog slavlja pjevao je i subotički vokalno-instrumentalni sastav »Proroci«, nedavno nagrađen trećim mjestom na »Uskrsfestu« u Zagrebu, uveličavši zajedničku misu mladih, koji su, zahvaljujući snazi vjere uspjeli »premostiti« tisuću kilometara, koliko dijeli ova dva grada. Nakon mise je bio prigodni zajednički ručak u Varaždinskoj biskupiji, te kraće razgledanje grada, i negdje oko 16 sati uslijedio je povratak na sjever Bačke. Punog srca, osnažene vjere i radosnog duha, mladi Subotičke biskupije dostojno su predstavljali sve vjernike iz našeg kraja, šireći snagu zajedništva i ljubavi. Sljedeći sastanak zakazan je za dvije godine u Zadru.

Antonija Sudarević

Susret hrvatske katoličke mladeži

Varaždin – grad mladih

Bač

Susret mladih

Već dugi niz godina održava se susret mladih katolika u Baču. Ove je godine, 3. svibnja, susret počeo okupljanjem ispred franjevačkog samostana u Baču, a završio svetom misom. Tema ovog susreta bila je Papina poruka za mlade koja glasi: »Primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci«. Papinu poruku za mlade pojasnio je karmelićanin *Zlatko Žuvela*. Na ovom susretu mladi su mogli prisustvovati koncertu *Vis-a Proroci* i pogledati kratku melodramu koju su pripremili mladi iz Subotice. Ovaj je susret bio obvezan za sve krizmanike, ali sudjelovali su i srednjoškolci, studenti i mladi radnici.

Marin Zaninović, »Ilirsko pleme Delmati«, Šibenik, 2007.

Antičko ime kao oznaka jednog područja

Delmatsko je ime ostalo zemljopisna i administrativna oznaka jednoga područja, na kojemu su se kasnije odigrali mnogi burni povijesni događaji, među ostalim i doseljenje hrvatskih plemena te turska osvajanja

Piše: Slaven Bačić

Publiciranje cjelovitih doktorskih disertacija (ili barem njihovih znatnijih dijelova) relativno je česta pojava u znanstvenim područjima u kojima postoji ili se može očekivati širi interes javnosti za odnosnu temu: takav je slučaj bio i s doktorskom disertacijom hrvatskoga arheologa *Marina Zaninovića* »Delmati i njihova uloga u antičkom Iliriku« (1965.), koja je svojedobno djelomično tiskana u dva broja Godišnjaka Centra za balkanološka ispitivanja u Sarajevu (1966. i 1967). No, ipak se rjeđe događa da se cjelovita disertacija objavi tek nekoliko desetljeća kasnije, a da pri tome još i ne izgubi na značenju. Upravo je takav primjer rečena Zaninovićeva disertacija, koju su u Šibeniku prošle godine u cijelosti objavili Ogranak Matice hrvatske Šibenik i Gradska knjižnica »Juraj Šižgorić« pod naslovom »Ilirsko pleme Delmati«: unatoč gotovo pola stoljeća nakon njezine obrane te niza novih rasprava koje obrađuju ovu temu, ona je ostala jedan od najboljih tekstova napisanih o jednome od najpoznatijih među mnogobrojnim ilirskim plemenima!

Poslije uvodnih riječi *Marka Mendušića*, predsjednika Matice hrvatske u Šibeniku, te samoga autora, sadržaj je Zaninovićeve disertacije izložen u trima poglavljima: Politička povijest i teritorijalna rasprostranjenost Delmata, Ilirsko pleme Delmati te Materijalna i duhovna kultura. Kao dodatak, djelo ima popis od stotinjak rasprava o Delmatima, koje su objavljene nakon obrane disertacije, sažetak na engleskome jeziku, te više korisnih kazala (citiranih autora i izvora, etnikona, zemljopisnih pojmova, povijesnih osoba te kultura).

IME PLEMENA: U izvorima se ime ovoga slobodoljubivog ilirskog plemena, po kojemu je čitavo područje koje su naseljavali Iliri i rimska provincija Ilirik dobili ime koje se zadržalo do danas, javlja u dvjema varijantama: Dalmatae i Delmatae, a Zaninović se, povodeći se za najznamenitijim njemačkim romanistom *Theodorom Mommsenom*, opredjeljuje za ovaj drugi, jer se mnogo češće susreće na užem matičnome području Delmata, ali i u drugim dijelovima Rimskoga carstva. Prvi poznati izvor o Delmatima jesu »Povijesti« Grka *Polibija*, koji piše da su 158. godine prije Krista pustošili naseobine sirakuške kolonije Isse (Visa) – Epetion (Stobreč) i Tragurion (Trogir), dok njihova povijest završava porazom u Batonovu ustanku godine 9. koji su im nanijeli budući car *Tiberije* i njegov nećak *Germanik*. Isprva su naseljavali unutrašnjost

današnje srednje Dalmacije i zapadne Bosne, a poslije su se proširili k morskoj obali sa središtem u Saloni (Solin), od Krke na istoku, do Cetine na zapadu. Središte im je bilo oko grada Delminija na Duvanjskome polju (točna lokacija Delminiuma još je uvijek sporna), po kojemu je i čitavo pleme nosilo ime, a sačuvano je u albanskom jeziku u riječi *delmë*: ovca, što pokazuje da su bili ovčari, tj. stočari, koje je bilo njihovo osnovno zanimanje. U ovome dijelu knjige obrađeni su i dodiri Delmata s helenskim kolonijama na Jadranu, Tračanima, drugim susjednim ilirskim plemenima (posebno Ardiječima i Liburnima) te Keltima.

MATERIJALNA I DUHOVNA KULTURA: U poglavlju o materijalnoj i duhovnoj kulturi Delmata, Zaninović je iznio rezultate istraživanja arheoloških spomenika u granicama užega delmatskoga područja, prije svega u nekadašnjim ilirskim naseljima, koja su se nalazila na višim ili nižim uzvišenjima, čiji je trag i danas sačuvan u narodnome nazivu gradina (među brojnim toponimima, i danas postoji Gradina kod Sombora). Osim iscrpnog nabiranja izvora, opisani su delmatska nošnja, nakit, oružje i oruđe te kultovi. Na koncu, Zaninović ukazuje na puteve romanizacije Delmata: s jedne strane, *Cezarovim* uzdizanjem Salone na rang kolonije (i time proširenjem rimskoga vlasništva na zemljište koje su do tada koristili Delmati) i Augustovom izgradnjom cestovne mreže uda-

reni su temelji romanizacije putem vojnika, koji su unijeli radikalne promjene u zatvoreni i tradicionalni krug plemenskoga života Delmata, dok je, s druge strane, romanizacija obavljena dovođenjem rimskog civilnog elementa i njihovog favoriziranja na osvojenim područjima, uz koje se, opet, vezivao autohtoni element kojemu je davano pravo rimskoga građanstva, čime je stvoren domaći sloj na koji se oslanjala rimska vlast.

Knjiga »Ilirsko pleme Delmati« sjajno je djelo, namijenjeno prije svega ljubiteljima antičke povijesti, osobito kada je riječ o helenskim i rimskim tragovima u današnjoj Dalmaciji. U njoj, međutim, neće naći »dokaze« oni koji etnogenezu Bunjevaca traže u antičkim plemenima Ilira, Tračana i drugih starih naroda, jer su ovakve teorije tek fantazmagorije koje osim pustih etimoloških ideja, nemaju realno povijesno utemeljenje. Jednostavno, delmatsko je ime ostalo zemljopisna i administrativna oznaka jednoga područja, na kojemu su se kasnije odigrali mnogi burni povijesni događaji (među ostalim i doseljenje hrvatskih plemena te turska osvajanja), da bi se nakon jednoga i pol milenija s toga područja, dio hrvatskoga stanovništva, među ostalim i ono bunjevačkoga imena, raselilo i u ugarsko Podunavlje.

O autoru

Marin Zaninović (1930., Velo Grablje na Hvaru), diplomirao je studij arheologije i stare povijesti 1955. a doktorirao 1965. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na kojemu je ostao do kraja radnog vijeka, prelazeći put od asistenta do redovitog profesora. Bio je pročelnik Odsjeka za arheologiju i voditelj Arheološkoga zavoda zagrebačkog Filozofskog fakulteta, član je suradnik HAZU i redoviti član Centra za balkanološka ispitivanja Akademije nauka BiH. Bavi se pretpovijesnim i antičkim razdobljem, posebice odnosima domaćega ilirskog stanovništva s helenskim i rimskim svijetom. Autor je tristotinjak stručnih i znanstvenih radova, a vrhunac njegova opusa je knjiga »Od Helena do Hrvata« (Školska knjiga, Zagreb, 1996), u kojoj su objedinjene mnoge njegove rasprave.

Godišnji koncert HKPD »Matija Gubec« iz Rume

Danas, u petak 9. svibnja, HKPD »Matija Gubec« iz Rume održat će Godišnji koncert u Velikoj dvorani Kulturnog centra u Rumi. Nastupit će Veliki tamburaški orkestar sa solistima *Marijom Benčić, Katarinom Atanacković i Dušanom Stuparom*. Osim domaćina nastupit će i gosti – tamburaši HKPD »Tomislav« iz Golubinaca. Koncert počinje u 20 sati.

Subotičko Narodno kazalište gostovalo u Osijeku

Na sceni Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku, 2. svibnja gostovao je ansambl Narodnog kazališta iz Subotice. Gosti su izveli komediju »Mnogo vike ni oko čega« *Williama Shakespearea*, koju je režirala *Olivera Đorđević*.

Dylan i Manicsi u Varaždinu

Na Radar festivalu u Varaždinu, koji će biti održan 13. lipnja, uz legendarnog američkog glazbenika *Boba Dylana* nastupit će i britanski rok bend *Manic Street Preachers*, najavljuju organizatori. *Manic Street Preachers* dolaze prvi put u Hrvatsku, a ove godine nastupit će i na više europskih festivala (Reading, Leeds, Rock im Park, Rock am Ring).

MSP su ove godine primili specijalnu nagradu uglednog glazbenog časopisa NME (New Musical Express) »God Like Geniuses«. Prošli su godine objavili svoj osmi studijski album »Send Away The Tigers«, a pjesma »Your Love Alone Is Not Enough« s *Ninom Person* iz Cardigansa postala je internacionalni hit.

Ulaznice za Radar festival stoje 290 kuna, a mogu se kupiti u sustavu Eventima u Hrvatskoj, Sloveniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Austriji i Mađarskoj, kao i servisa Ticketline u Hrvatskoj i Srbiji.

Festival malih scena u Rijeci

Sutra (subota, 10. svibnja) u Rijeci završava 15. međunarodni festival malih scena. Na programu se, prema izboru selektora *Hrvoja Ivankovića*, našlo deset predstava iz sedam zemalja. Između ostalih, na festivalu je izvedena i predstava »Čeif« *Mirze Fehimovića*, uređji *Egona Savina*, a u produkciji Beogradskog dramskog pozorišta i MESS-a, Sarajevo. U ponedjeljak, festivalska publika imala je prigodu vidjeti i predstavu »Narančina kora« *Maje Pelević*, u režiji *Gorana Markovića*, a u izvođenju Ateljea 212 iz Beograda.

Novi sajt Ministarstva kulture Srbije

Ministarstvo kulture Srbije dobilo je novi sajt na staroj adresi – www.kultura.sr.gov.yu, koji je zamijenio verziju nastalu u vrijeme bivšeg ministra *Dragana Kojadinovića*, piše *Seecult.org*. Novi sajt posjeduje informacije o djelatnostima Ministarstva kulture, natjecanjima i rezultatima natjecanja, nacrtima i radnim verzijama novih zakona u oblasti kulture, kao i linkove institucija čiji je osnivač Ministarstvo.

Osnovne kategorije su: kulturna baština, suvremeno stvaralaštvo, mediji, međunarodni odnosi, financije i tajništvo. Na sajtu su objavljeni: Nacrt zakona o kulturi, prednacrti zakona o staroj i rijetkoj knjižničkoj građi, obveznom primjerku publikacija i nepokretnom kulturnom naslijeđu, kao i radna verzija zakona o muzejskom naslijeđu.

Uspjeh Marije Jaramazović na Tonkafestu

Subotičanka *Marija Jaramazović*, koja studira u Zagrebu, osvojila je prvu nagradu publike i drugo mjesto po glasovima stručnog ocjenjivačkog suda na Festivalu duhovne glazbe Tonkafest, održanom 4. svibnja u Josipdolu, u organizaciji udruge Oda prijateljstvu. Jaramazovićeva je nastupila pjesmom »Žena iz Magdale«. Inače, na festivalu je nastupilo 12 izvođača iz Hrvatske i Vojvodine. Po glasovima stručnog ocjenjivačkog suda naslov pobjednika pripao je riječkoj skupini Ben Hur i skladbi »Hvala ti«. Prema glasovima samih izvođača, najbolji sastav je »Novo srce« iz Slavenskog Broda i skladba »Mogu sve«, dok je nagrada za najbolji tekst pripala *Antoniju Tkalecu i Matiji Martinčeviću* iz Varaždina za skladbu »Na tvom dlanu«.

Prema pisanju IKE, Tonkafest je jedinstven festival u Hrvatskoj jer je humanitarnog karaktera, a uručuje čak 8 nagrada. Ove godine sav prihod od ulaznica i priloga namijenjen je nabavi ortopedskih kolica za bolesnog 13-godišnjeg *Denisa Rendulića* iz Josipdola. Usto, cilj festivala je održati trajno sjećanje na rano preminulu *Antoniju Turković*, mladu djevojku punu kršćanskog milosrđa i životne energije kojoj teška bolest do posljednjih trenutaka njezina mlada života nije oduzela optimizam, što je pretočila u svoju zbirku poezije »Oda životu«. Upravo su njezini stihovi čitani između nastupa pojedinih izvođača, a njoj u spomen festival nosi i naziv.

Predstavljanje knjige »Prelistali smo za vas«

Knjiga kolumni *Lazara Franciškovića* »Prelistali smo za vas« bit će predstavljena večeras (petak, 9. svibnja) u čitaonici Gradske knjižnice. Pokraj autora, u programu sudjeluju i tekstove kazuju glumci *Snežana Jakšić-Čolić i Nebojša Čović*. O knjizi će govoriti *Judita Plankoš*. Početak je u 19 i 30 sati.

Likovnjaci na kolonijama u Osijeku, Belom Manastiru i Slatini

Nakon sudjelovanja na dvjema likovnim kolonijama – u Osijeku (na poziv tamošnje udruge LIKAR), te u Belom Manastiru (na poziv udruge »Štafelaj«), članovi Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice najavljuju svoje nove aktivnosti. Sutra (subota, 10. svibnja) četiri njihova člana sudjelovat će na likovnoj koloniji u Slatini, u organizaciji Likovne udruge SLIK iz ovoga mjesta.

Također, Likovni odjel najavljuje i skori posjet Vinkovcima, gdje će im na dvodnevnoj koloniji (16. i 17. svibnja) domaćini biti obitelji Jerinkić i Lamut. Za kraj mjeseca (31. svibnja) u planu je jednodnevna mini kolonija Odjela u Starom Žedniku, kod obitelji Sič.

Premинуo Lajčo Vojnić Zelić (1939.-2008.)

Jedan od osnivača Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, koji je jedno vrijeme obnašao i dužnosti predsjednika i dopredsjednika Odjela, Lajčo Vojnić Zelić, umro je 21. travnja u 69. godini života. Rad ovoga slikara amatera odlikovali su realizam i posvećenost tematici pejzaža. Bio je poznat i po tomu što je veliku većinu od preko 500 naslikanih djela darovao, te je malo toga ostalo u vlasništvu njegove obitelji ili Likovnog odjela. Bio je aktivan i pri pokretanju te organiziranju Likovne kolonije »Bunarić«, koja se održava u okviru »Dužijance« u Subotici.

Lazar Merковиć, »U ime pravde«, Hrvatska riječ, Subotica, 2007.

Kada je vrijeme jače od čovjeka

Roman »U ime pravde« je zapravo tragično zrcalo totalitarizma, koji je prohujao kao apokalipsa dvadesetim stoljećem

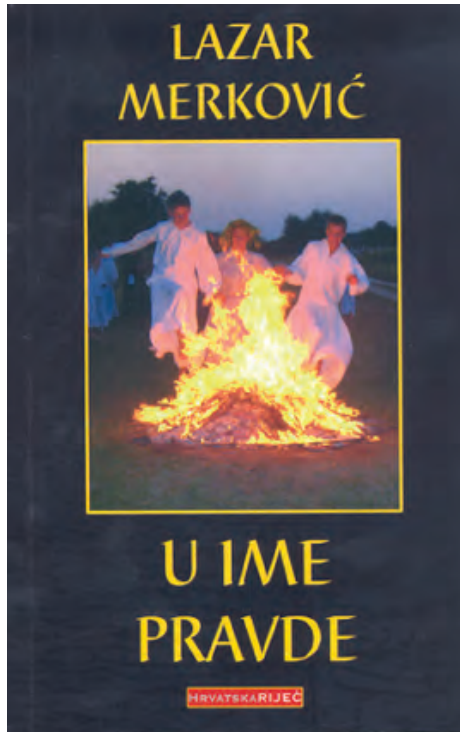
Piše: Tomislav Ketig

Kada sam onih »olovnih« godina posljednjega desetljeća tek minulog dvadesetog stoljeća sav bio uronjen u pisanje »Duge sjene svitanja« sreo sam se jednoga dana na ulici s prijateljem kojega dugo nisam vidio. Pitao me je što radim, a ja sam mu odgovorio: »Ono što je Ivo Andrić radio za Drugoga svjetskoga rata«. Na njegov začuđeni pogled dodao sam: »Pišem svoj najambiciozniji roman.« Čovjek nije nikada posve na gubitku, kako tvrdi ona islamska mudrost o koju se bio oslonio Meša Selimović pišući svoje veličanstveno životno djelo »Derviš i smrt«. »Olovne« godine, primoravajući te na šutnju u javnome životu (inter arma silent musae; Ciceron), vraćaju te cijeloga mislima, a misli ti uvijek otvaraju svijet neusporedivo širi i potpuniji od »tekuće stvarnosti« – svijet u kojemu jednako postoje i traju i prošlost i sadašnjost.

Te osobne epizode prisjetio sam se čitajući neobični roman mog starog prijatelja Lazara Merkovića. Jer i on je nastao dalekih godina, kada je samo jedno stanovište bilo prihvatljivo i dopustivo, te su za one čiji je svjetonazor obuhvaćao prostor širi od jedne ideologije i ta vremena bila »olovna«. Ili, preciznije rečeno, vladajuća ideologija im je, čak i kad su dijelili optimizam i idealizam poraća, bila pretijesna. Začudna je i za svako poštivanje širina pogleda mladoga Merkovića, tako rijetka i nesvojstvena intelektualcima tih prvih poratnih dana. Proći će još nekoliko godina, čak i nakon jugoslavenskog raskida sa SSSR-om, da se prvi masovniji znaci neortodoksije pojave kao izgovorena a nekmoli pisana riječ. Ali tada je roman »U ime pravde« već bio napisan. Napisan i ostavljen da čeka pola stoljeća kako bi bio ponuđen čitateljima.

DIONICE VREMENA: Rekoh »neobični roman«. Čitajući ga danas nećemo naći ništa neobično u autorovom diskursu, ni u konstrukciji karakterističnoj za postmodernizam, niti u temi. Neobično je, prije svega što ga je Lazar Merković napisao u vrijeme kada je ovdje carevao socijalistički realizam, te su i prvi iskazi monodijalizma proglašavani za »truli kosmopolitizam«, a intimne lirske kantilene za zapadnjačku dekadenciju. Situiraajući ga dakle u taj milje – u vrijeme njegova nastanka, autor kao da ga je svjesno »osudio« na čekanje.

Neobično je i to što njegova fabula niti je klasičnog tipa, dakle priča izložena kronološkim redom, niti je, tako česta u suvremenoj literaturi, kombinacija s vraćanjima putem prisjećanja, već je neka vrste mreže, istakane od dionica vremena, posloženih po slijedu kojim se duševna stanja glavnih protagonista transponiraju u slike

isječaka stvarnosti koji su kao okca u mreži, svi na okupu u paučini sudbine. Glavni junak – Ivan je prepoznatljivo srodan junacima iz starogrčke klasike: usud mu je dodijeljen voljom vanjskih sila, jačih od njega i on slijedi svoj tragični životni put na čijem je početku ljubav, a na koncu uništenje. Eros – Tanatos. Njegova velika ljubav, Milena, djevojka kojoj ostaje odan do kraja i kada je svjesno fizički uništava, pokušavajući da ukloni iz uma grižnju savjesti, koja ga saži-

že, dijeli njegovu duševnu borbu. U njoj se sukobljavaju čulnost i političko uvjerenje, ljubav koja traži svoja prirodna prava i kolektivistički ideal, koji nemilosrdno uklanja sve što mu smeta na putu ka imaginarnom cilju, koji se, osvjeđujući smo se, realizira kao njegov antipod.

ODSUTNOST PRAVDE: Roman »U ime pravde« je zapravo tragično zrcalo totalitarizma, koji je prohujao kao apokalipsa dvadesetim stoljećem. U sudaru koji se u Europi dogodio čovjek je bio samo kotačić, nemilosrdno odbacjen čim bi ispunio svoju ulogu. I junak ovog romana, Ivan, suočen s policijskom torturom, vidi prividni spas u prelasku u suprotni tabor, te tako i postupa. Vrata njegovog osobnog pakla se, međutim, time ne zatvaraju već još šire otvaraju. Njegova majka tu stoji kao zaprepaštena svjedokinja, koja iz svog nesavladivog bola na koncu izlaz nalazi u pomračenju uma. Time se zaokružuje ova potresna antička scena u kojoj uloge bogova – gospodara života i smrti – igraju lideri nacizma i boljševizma. Na koncu, naslov romana zvuči groteskno. Jer pravda je u cijeloj priči odsutna. Merkovićev roman, dakako, nije bez mana. Ima u njemu i odveć prepoznatljive piščeve leksike u dijalozima, napose majke i odvjetnika. Ima i nedostatan razumljivih i neizbrušenih spojeva između poglavlja. No sve je to obol mladosti, koja je htjela iskazati sve što joj leži na duši. A bio je to veliki teret da bi ga takav stvaralački temperament, kakav krasi ovog autora i njegova burna pjesnička imaginacija mogli obuzdati.

»Novosadski 'Prozor'« Jana Brize

U izdanju Nezavisnog društva novinara Vojvodine (NDNV) i Futura publikacije ovih dana objavljena je knjiga »Novosadski 'Prozor'« Jana Brize. U pitanju je svjedočenje o borbi istaknutih novinara i intelektualaca za slobodu tiska u Srbiji u vrijeme režima Slobodana Miloševića.

Knjiga sadrži obilje podataka o poduhvatu NDNV koji je, uz Terazijsku česmu u Beogradu, predstavljao najduži, najmasovniji i najžešći protest protiv gušenja slobode javne riječi u povijesti novinarstva u Srbiji. U njemu su sudjelovali mnogi istaknuti intelektualci, umjetnici, političari i novinari iz cijele zemlje.

S prozora svojih prostorijskih u Zmaj Jovinoj ulici broj 4 u Novom Sadu NDNV je od 2. rujna do 2. listopada 1991. godine navečer u 19,30 sati »emitirao« vlastitu verzi-

ju TV Dnevnika, glavne informativno-političke emisije na Prvom programu RTS-a. Otuda je čitav poduhvat i nazvan »Prozor«. Novinari i njihovi gosti su s tog mjesta – u formi neke vrste usmenih novina – govorili okupljenim Novosadanima o onome što su Miloševići mediji prešutkivali, prikazivali u iskrivljenom svijetlu, ili su, naprosto, lagali. Bilo je večeri kada je ovaj alternativni TV Dnevnik, koji je »išao« u isto vrijeme kada i onaj na državnoj televiziji, ali uživo, promatralo i slušalo nekoliko tisuća građana. Knjiga o »Prozoru« sadrži svjedočenja njegovih sudionika, podatke o tom poduhvatu, njegovom odjeku u medijima onog vremena, bogatu fotodokumentaciju i kratku povijest NDNV-a.

D. B. P.

HKC »Srijem« u Srijemskoj Mitrovici

Vrijedno društvo

Važno je dom vrlo brzo dovesti u funkciju kako bi bio mjesto okupljanja hrvatske zajednice, kaže predsjednik HKC-a Ivan Cingeli

Hrvatski kulturni centar »Srijem« u Srijemskoj Mitrovici nedavno je obilježio desetu obljetnicu osnutka i uspješnoga rada, a osmijeh na lica brojnih kulturnih djelatnika donijela je vijest da se nekako baš s jubilarom godišnjicom poklopila i činjenica da je Centru vraćen Hrvatski dom, nacionaliziran negdje nakon II. svjetskog rata.

»HKC 'Srijem' sljednik je bogate kulturne tradicije i baštine brojnih kulturnih udruga i institucija kroz koje su Hrvati u Mitrovici ostavili svoj pečat u bogatoj povijesti grada na Savi. Na žalost, završetkom II. svjetskog rata aktivnost društava i udruga je ugašena, svi oblici rada su zabranjeni, voditelji su uhićeni i odvedeni, neki prognani, neki pobijeni, a imovina i bogata arhiva su oduzeti. No, narodu možeš uzeti materijalne vrijednosti, ali ne možeš dušu, pa su te aktivnosti ipak nastavljene, samozatajno, pa je hrvatski duh, zapravo neuništiv, i dalje tinjao u gradu na Savi. I kada je u Zagrebu 1997. godine organiziran Tjedan Hrvata iz Vojvodine, kada su se mnogi Rumljani, Subotičani, Slankamenci, Golubinčani

oduševljeno i marljivo pripremali za tu manifestaciju, mi smo bili zatečeni i pitali smo se – tko će to nas zastupati u glavnom gradu svih Hrvata? Bio je to znak da moramo pristupiti organiziranju u Mitrovici i žurno smo organizirali HKC 'Srijem'. Službeno smo nastupili na Tjednu Hrvata te godine u Zagrebu, baš kao i 2000. godine na velebnoj priredbi Srijem – Hrvatskoj, u prelijepoj dvorani Vatroslava Lisinskog, također u Zagrebu«, kaže *Ivan Cingeli*, predsjednik HKC »Srijem« u Srijemskoj Mitrovici.

VRAĆENI DOM NIJE U FUNKCIJI: Na žalost, Hrvatski dom trenutno nije u stanju primiti sve aktivnosti hrvatskih kulturnih djelatnika, pa se neke još odvijaju u okrilju župe sv. Dimitrija, gdje su aktivnosti HKC-a »Srijem« i započele, a tu su i kulturna društva drugih nacionalnih manjina – Mađara i Nijemaca. Dom je u derutnom stanju, potrebna je adaptacija, pa i sanacija, potrebna je i restauracija, a za sve su to potrebna i značajna materijalna sredstva. »Nama je najvažnije da nam je dom vraćen te je na taj način ispravljena, ili je to barem pokušano, desetljetna

nepravda. Dosta poslova odradit ćemo sami, neke aktivnosti već se odvijaju u Domu, a sredstva ćemo tražiti na sve strane. Jako nam je važno da Dom vrlo brzo dovedemo u funkciju kako bi postao mjesto okupljanja hrvatske zajednice uvijek spremne na svaku suradnju, te na taj način ispunimo želju naših predaka, da Hrvati ponovno budu važan čimbenik u kulturnom životu našega grada«, kaže Cingeli.

RAD PO ODJELIMA: Rad u HKC-u »Srijem« organiziran je po odjelima, a najatraktivniji i najorganiziraniji je svakako folklorni odjel s mlađom i starijom skupinom i tamburaškom sekcijom, koja ih prati. Što je jako važno, mlađi je uzrast rasadnik za stariju skupinu pa Mitrovčani ne brinu za pomladak. U ovih desetak godina bilo je baš puno nastupa, najčešće u samome gradu, gdje su Hrvati sudionici svih važnijih kulturnih događanja, a onda i diljem Srijema – od Rume do Zemuna, zatim diljem Vojvodine – do Tavankute i Subotice, pa tek onda u Hrvatskoj – od Osijeka, Vinkovaca i Đakova, do Zagreba i Zadra.

Ne manje značajan je Likovni atelje sveta Anastazija, gdje se

Predsjednik HKC »Srijem«
Ivan Cingeli

okupljaju žene srednje i mlađe dobi koje imaju smisla za rukotvorine i izradu minijatura sakralne prirode, ali i onih sa srijemskim štihom. U posljednje vrijeme organiziraju se slamarske radionice u suradnji s *Jozefom Skenderovićem* iz Subotice, a sve se više žena zanima za tehniku slame. Tu je još povijesni odjel i odjel za fotografiju i DVD, koji se bave proučavanjem bogate kulturne povijesti i povijesne građe mitrovačkih Hrvata i arhiviranjem te građe kao ostavštine za nove naraštaje. Aktivni su i u odjelu za hrvatski jezik i književnost koji okuplja najčešće mladež osnovnoškolskog uzrasta. Članovi ovoga odjela sudjeluju na brojnim natjecanjima i smotrama i bilježe odlične rezultate. Trenutno se pripremaju za susrete recitatora u Novom Sadu i Subotici.

Slavko Žebić

Marina Šur Puhlovski, »Nesanica«, Profil, Zagreb, 2007.

Propitivanje identiteta

Ovo je roman o nesanici kao dobitku konačne spoznaje o različitosti uloga koje poprimamo u životu.

Propitivanje o žaru s kojim glumimo i onda kada nam do glume nije, izvrsno je varirana u o ovom začudnom romanu kakvih nema mnogo u suvremenoj hrvatskoj književnosti

Piše: Đurđica Stuhlreiter

»Identitet jest tamo gdje nije, a tamo gdje mislimo da je, pokazuje se tek kao beskrajn niz naših uloga u društvu. Mi nismo samo društvena bića, nego smo i mi sami, te imamo određen odnos sami sa sobom«. Riječi su to *Marine Šur Puhlovski*, autorice čiji nam se najnoviji roman »Nesanica« nudi na čitanje. Mogu nam poslužiti kao poziv i pojašnjenje, ali i postaviti granicu očekivanja što u susretu s ovim tekstom ne može biti uobičajeno i svakidašnje. Autorica »Nesanice« svojim se dosadašnjim radom predstavila kao neuobičajena pojava što ne podilazi ukusu i zahtjevima tržišta, već ostaje dosljedna sebi i svojoj poetici. Piše romane, pripovijesti, pjesme u prozi, putopisnu i dnevničku prozu te eseje. Dosad je objavila niz knjiga (»Trojanski konj«, »Ništarija«, »Zec na tavanu«, »Pripovijest o bivšoj pjevačici«, »Orada«, »Ispod stola«, »Antipojmovnik«), ali je u svima gajila riječi na način koji joj neće donijeti popularnost šire čitateljske publike.

I u najnovijem romanu Marina Šur Puhlovski ostaje vjerna sebi. »Nesanica« nije prošla na uglednom natječaju V.B.Z.-a, jer nije djelo koje će čitati oni što knjige kupuju na kiosku, ali je privukla pozornost kritike i književnih sladokusaca te bila označena kao jedna od najznačajnijih knjiga u 2007. godini. Propitivanje identiteta iz početnih riječi teksta možda nije privlačno čitačima koji od knjige traže usputnu rasonodu, ali je pravi dar za one željne traganja i sumnji, dobrog jezika i stila književnice od formata – o kakvoj je ovdje zasigurno riječ.

MNOGO PITANJA: »Mjesto radnje: Zagreb. Vrijeme: tri sata ujutro, 1. travnja 2000 i neke godine... U noći svoje nesanice 57-godišnja *Sofija*, dobrostojeća Zagrepčanka, obavlja inventuru svog života, ali i svojevrstu inventuru 20. stoljeća«. Tako se u pogovoru sažima tkivo ovog podebljeg romana i proširuje pitanjima, koje će si čitatelj postavljati zajedno s tom istom Sofijom ako se odluči za pustolovinu čitanja.

»Roman o majci? O odrastanju? O životnim razočaranjima? O nemogućnosti ljubavi? O alkoholizmu? O kućnom seksualnom nasilju? O povijesti?« Još je mnogo takvih pitanja što se u noći nesanice neumoljivo množe i traže odgovore. Toliko ih je da ne mogu stati u samo jedan život, pa autorica otvara i živote onih prije nje, uglavnom žena čije naslijeđe sama nosi i kao teret i kao dar.

Marina Šur Puhlovski

Pet generacija žena otkrit će čitateljima sudbine koje su prihvaćale kao okove ili zamke, izazove ili izgovore, tjerajući nas da se zamislimo i nad zrcima vlastitih obiteljskih tajni. Društvene prilike, ratovi i politička strujanja, događaji i ličnosti što kroče povijesnom scenom naglasit će svojim koloritom okvire djelovanja likova, čiji se smisao često otkriva upravo u nedjelovanju. Pristupanje temi s različitih motrišta upravo je jedna od posebnosti ove književnice, a zavidna razina erudicije čini je nesvakidašnjom pojavom u suvremenoj hrvatskoj književnosti.

JEZIČNA (NE)PROHODNOST: U »Nesanici« je lako prepoznati osnovne značajke »romana toka svijesti«. Rečenice kojima secira svoju nesanicu pretvaraju se stoga u strukturu u koju se ne ponire tek tako i čija jezična (ne)prohodnost neće biti privlačna onima što otkrivanje ljepote jezika drže napornim. *Andrea Zlatar* usporedila ih je s magnetofonskom vrpcom »koja se mogle rezati i lijepiti gotovo običnim selotejpom«. »Nesanica« je roman koji od rečeničnih znakova najčešće koristi zarez,

jer se misli roje i nižu ne trpeći sputanost, ali povremeno ipak treba zastati da bi se uzelo zraka.

U njemu tako »postoje ulomci koji daju naslutiti kontinuitet, ali nude i mogućnost montaže«. Pokraj zbivanja na pozadini društvenih promjena prošloga stoljeća, otkrivat će nam se tako odnosi Sofije i njezine majke, bračni promašaji s muževima egocentricima, preljubicima ili kockarima, te »šutljiv« odnos s kćeri. Od svih epizoda koje se odmataju u jednoj noći, najsnažnije su one u kojima »vrlo eksplicitno dolazi do tematiziranja tjelesnosti, primjerice mladalačke, gotovo dječje seksualnosti, pa i obiteljskog (fizičkog i psihičkog) nasilja«.

Ovo je roman o nesanici kao dobitku konačne spoznaje o različitosti uloga koje poprimamo u životu. Propitivanje o žaru s kojim glumimo i onda kada nam do glume nije, izvrsno je varirana u o ovom začudnom romanu kakvih nema mnogo u suvremenoj hrvatskoj književnosti. I mada, kao ni prijašnji, neće svojoj autorici donijeti popularnost u širim čitateljskim krugovima, zainteresiranima će pružiti upravo ljekoviti odmak od trpke laži – kako piscem može postati svatko tko zna koristiti tipkovnicu. ■

Zvaničan ili služben?

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Za često rabljene riječi *zvaničan* i *zvanično* postoje u hrvatskome književnome jeziku dobre zamjene. Odnosno, točnije bi bilo reći da su i prije nametnute uporabe ovih riječi, koja se provodila sredinom prošloga stoljeća, u hrvatskome jeziku postojale riječi *služben* i *službeno*.

Stoga nije dobro reći:
To je zvanični proglas.
Nego:
To je službeni proglas.

Postoje nazivi i za sve izvedenice pa je tako *zvaničnik-dužnosnik* ili *službena osoba*, *zvaničnost-službenost*. Lako je tvoriti i zaničkanne oblike: *nezvanično-neslužbeno*, *nezvaničan-neslužben*...

Često možemo čuti:

Nezvanično sam saznala da sam dobila nagradu.

Ova će rečenica na hrvatskome jeziku glasiti:

Neslužbeno sam saznala da sam dobila nagradu.

Riječ *zvaničan/zvanična* može se čuti i u drukčijim konstrukcijama u kojima nije zamjenjiva riječju *služben/slужbena*.

Npr.

Ovo mi je zvanična žena.

U ovom primjeru riječ *zvanična* zamijenit ćemo riječju *zakonita* jer je svakako bolji odabir od riječi *službena*.

Dakle:

Ovo mi je zakonita žena.

Moglo bi se ovdje nešto reći i o riječi *zvanica* koja se često može čuti na ovom području. Ova riječ u srpskome jeziku označuje mušku ili žensku osobu koja je nekamo pozvana. U hrvatskome jeziku postoje riječi *uzvanik* i *uzvanica*. Ove su riječi izvedenice od glagola *uzvati*. Stoga valja reći da smo na slavlju imali puno *uzvanika*, a ne *zvanica*.

Povijest hrvatskog jezika

Hrvatski vukovci

Franjo Iveković

Krajem 19. stoljeća javlja se nova struja koja ima drukčije poglede na književni jezik. U Srbiji je pobijedila *Karadžićeva* reforma pa je njegov ugled naglo počeo rasti i u Hrvatskoj. Njegovi sljedbenici *Tomo Maretić*, *Ivan Broz*, *Pero Budmani* i *Franjo Iveković* djeluju u Hrvatskoj od kraja 19. stoljeća. Za razliku od korijenskog načela koje je zagovarala zagrebačka filološka škola, *Karadžić* je, pod utjecajem Slovenca *Jerneja Kopitara*, u srpski jezik uveo fonološko načelo. Otud i poznata Vukovo pravilo: »Piši kao što čitaš, a čitaj kako je napisano«. *Karadžić* je samo čakavce smatrao Hrvatima, kajkavci su za njega bili Slovenci, a štokavci Srbi, stoga je nastojao da svi hrvatski štokavci, poput Srba i Crnogoraca, prihvate novoštokavsko narječje i istočnohercegovački ijekavski govor. *Karadžić* je bio mišljenja da je pravilan i

uzoran jezik samo onaj u usmenoj, narodnoj književnosti. Srbi nisu u potpunosti prihvatili *Karadžićevu* reformu. Nisu prihvatili ijekavski izgovor i nisu pisali glas *h* svugdje gdje mu je po etimologiji mjesto (*hrđa/rđa*).

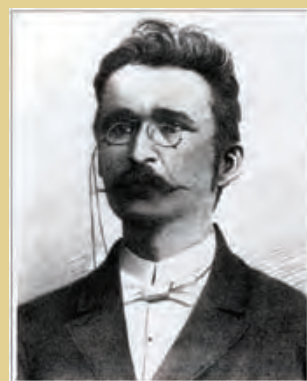
PRIHVATANJE MODELA: Djelovanje hrvatskih vukovaca ojačava dolaskom Vukova učenika *Đure Daničića*. Hrvatski su jezikoslovci u suradnji s *Daničićem* prihvatili *Karadžićev* model standardizacije. *Đuro* je *Daničić* urednik *Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika*.

Vukovi sljedbenici, hrvatski vukovci, svojim su djelovanjem zaustavili započeti razvitak hrvatskoga jezika i usmjerili ga u drugom smjeru.

Zagovornik fonološkoga pravopisa, *Tomo Maretić*, u svojoj »Gramatici i stilistici hrvatskoga ili srpskoga jezika« iz 1899. godine svoje je primjere jezične norme uzimao iz usmene književnosti *Daničićevih* i *Karadžićevih* djela, izostavljajući i zanemarujući pri tome suvremene hrvatske pisce. Prvi jezikoslovac koji je upotrijebio naziv hrvatsko-srpski jest *Pero Budmani* u naslovu svoje gramatike »Gramatica della lingua serbocroata« tiskanoj u Beču 1867. godine. Za vrijeme vladavine *Khueni Hedervaryja*, a po naruđbi njegove vlasti, *Ivan* je *Broz* objavio fonološki »Hrvatski pravopis«. Započeo je i pisanje rječnika koji zbog smrti autora nije dovršen. Njegov je rad dovršio *Franjo Iveković* objavivši 1901. »Rječnik hrvatskoga jezika«. Ovaj je jednojezični rječnik poznat kao *Broz-Iveković* rječnik. I on je, poput *Maretićeve* gramatike, potkrijepljen primjerima iz narodnoga stvaralaštva i utemeljen na *Karadžićevim* i *Daničićevim* djelima.

OPIRANJE JAVNOSTI: Iako se radu hrvatskih vukovaca dugo opirala zagrebačka filološka škola, nije se njezinim protestima pridružila kulturna javnost pa su hrvatski vukovci uspjeli izvršiti snažan utjecaj na razvoj hrvatskoga jezika na novoštokavskome narječju i prekid tradicionalnog razvoja štokavštine. Posebno im se zamjera zapostavljanje razvijene književne tradicije koja je započela objavom *Marulićeve* *Judite* davne 1521. Zapostavili su i suvremenije pisce: *Augusta Šenou*, *Ksavera Šandora Gjalskog* i *Antu Kovačića*. Standardni su jezik poistovjećivali s novoštokavskim dijalektom ignorirajući čakavsko i kajkavsko narječje. U svom nastojanju poštokavljanja otišli su predaleko pa su predlagali promjenu izvornih naziva hrvatskih gradova, tako je *Vrbovec* posatao *Vrbovac*, a *Split* su preimenovali u *Spłjet*.

Krajem 19. stoljeća, potpomognuti društveno-političkim prilikama, hrvatski su vukovci postali pobjedničkom jezičnom školom kojoj kao zaslugu možemo izdvojiti jedino pomaganje konačnom odabiru štokavskoga narječja kao temelja hrvatskome standardnome jeziku.

Ivan Broz

Krizma za tri generacije

SONTA – U nedjelju 27. travnja, subotički biskup mons. *Ivan Penzeš* podijelio je sakrament svete potvrde, ili pučki rečeno krizme, učenicima VI. VII. i VIII. razreda OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti, koji pohađaju vjeronauk. To je već dob u kojoj, za razliku od sakramenta krštenja, krizmanici svjesno prihvaćaju i

priznaju svoje kršćanstvo. Krizma je podijeljena za vrijeme misnoga slavlja, koje je predvodio biskup, a suslavili su tajnik Biskupije preč. *Mirko Štefković*, arhiepiskop podunavskog arhiepiskopata preč. *Jakob Pfeifer*, sončanski župnik vlč. *Dominik Ralbovsky* i svilojevački župnik vlč. *Karoly Orcsik*. Crkva sv. Lovre toga je dana bila bogato urešena cvijećem i starinskim ćilimima, a blizu 80 krizmanika bilo je obučeno u sončanske narodne nošnje. Ovu prekrasnu sliku uveličali su puna crkva vjernika i nadahnuto pjevanje crkvenoga zbora, praćeno svečanim tonovima velikih orgulja. Svjetlo u duši krizmanika i križ na čelu, uz riječi krizmatelja »Primi pečat Dara Duha Svetoga«, desna ruka kuma na ramenu kumčeta, pozdrav mira u vidu laganoga udarca krizmatelja po obrazu krizmanika, trasiraju put vjere krizmanika za cijeli život. Potpora krizmanicima na putu vjere

bila je Molitva vjernika okupljenoga naroda, a završni blagoslov biskupa na svečan je način popratio jedno veličanstveno slavlje. Na koncu, vlč. *Dominik Ralbovsky* je zahvalio svima koji su na bilo koji način dali svoj doprinos ljepoti ovoga dana, te pozdravio goste: predsjednika Općine Apatin dr. *Živorada Smiljanića*, ravnatelja OŠ »Ivan Goran Kovačić« iz Sonte prof. *Zvonka Tadijana* i tajnika MZ Sonta *Tomislava Siladića*.

Ivan Andrašić

Blagoslov mladog žita u Lemešu

Na dan Svetog Marka evangelista, u župi Rođenja Blažene Djevice Marije u Svetozar Miletiću, održana je sveta misa u čast ovog sveca. Blagoslovom mladog žita, koje su na oltar donijeli bandaš *Nikola Ivanković* i bandašica *Anica Tošaki*, započele su pripreme za

Dužijancu. Svetu je misu koncelebrirao mjesni župnik *Antal Egedi*. Poslije svete mise, u mjesnom Domu kulture HBKUD »Lemeš« priredio je prigodan program. Program je otvorila izvođačka skupina HBKUD »Lemeš« izvođenjem bunjevačkih igara. Nastupila je i predizvođačka skupina, kao i pjevačka skupina, te članovi literalne sekcije s recitalima. Voditelji folklornih skupina su *Vladimir Skenderović*, *Marija Tošaki* i *Tamara Brkić*, koja predvodi i pjevačku skupinu. *Ivan Horvat* je priredio video performans o žitu. Gosti ove manifestacije bili su i predstavnici društvenih organizacija. Skroman ali dobro osmišljen program HBKUD »Lemeš« posjetila je brojna publika zadovoljna onim što je imala priliku vidjeti i čuti.

Prva pričest u Plavni

Užupnoj crkvi sv. Jakova u Plavni, u nedjelju 27. travnja petero djece: *Dajana*, *Ines*, *Ivan*, *Marina* i *Matteo*, primili su prvu svetu pričest. Svečano misno slavlje i podjelu prve svete pričesti predvodio je vlč. *Josip Štefković*, župnik iz Bača, ali i naš župnik. Ovoga puta euharistijsko slavlje sv. pričesti, u ispunjenoj crkvi uveličao je župni zbor, a prvopričesnici su lijepo pripremili čitanja, recitacije i molitvu vjernika. Njima se pridružila i majka jednog prvopričesnika.

Ovo je bio doista radostan događaj. Po izlasku iz crkve mnogi su župljani odlučili pridružiti se radovima koji će uskoro započeti na saniranju crkve ili pak materijalno pomoći njezino uređenje. Želja je svih da crkva izgleda lijepo, pogotovo što se ove godine obilježava 320. obljetnica doseljavanja Hrvata Šokaca u ove krajeve, pod vodstvom svećenika franjevaca.

Z. Pelajić

Krizmanje

Sljedeće nedjelje, na blagdan Duhova, naši krizmanici primaju sedam darova Duha Svetoga. Krizmanje će se održati u katedrali sv. Terezije Avilske. Početak je svete mise u 10,30 sati.

Kršćanska tribina

Hrvatsko akademsko društvo i Teološko-katehetski institut iz Subotice organiziraju tribinu intrigantnog naslova: Smije li čovjek sve što može – Goruči (bio)etički izazovi: umjetna oplodnja, kloniranje, prenatalna dijagnostika, eutanazija, genetski modificirana hrana... Na tu će temu, 14. svibnja 2008. godine, dr. *Tonči Matulić* iz Zagreba održati tribinu u Velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 20 sati.

Klanjanje u bolničkoj kapeli

Posljednje petka u mjesecu održava se klanjanje u bolničkoj kapeli. Tako je bilo i prošlog petka, klanjanje i misu predvodio je vlč. *Mirko Štefković*, a mladi su ga uljepšali svojim pjevanjem. Sljedeće klanjanje održat će se 30. svibnja, a početak je u 19 sati.

U povodu iznenadne smrti našeg Marjana Brčić Kostića

dipl. ing. agronomije
sahranjenog 3. travnja 2008.
u Zagrebu

Ovim putem ZAHVALJUJEMO svim rođacima i prijateljima iz Subotice, koji su svojim prisustvom na sahrani, izrazila sućuti pismeno i usmeno nastojali ublažiti našu preveliku bol. Hvala na sućuti DSHV-u Subotica i svima drugima koji su nam to učinili putem brzogjava. Još jednom svima veliko HVALA. Ožalošćena obitelj Brčić Kostić, Zagreb

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Vrijeme Duhova

Obnovi lice zemlje

Duhovi su pred nama. Dovršetak pashalnog misterija Isusa Krista. Rođendan Crkve. Početak kraljevstva Božjeg na zemlji. Postavlja se pitanje – što zapravo za nas znače ova sjećanja, ove datosti, ovaj događaj? U stara kršćanska vremena Duhove su slavili kao Uskrs. Pripravom, svečanim bdijenjem. Vjernici su čekali darove Duha Svetoga. Te darove može primiti samo molitelj. Bđjeli su i molili. Tako o tom blagdanu razmišljamo mi kršćani. No, ima puno ljudi koji nisu kršćani, ali nema niti jednog čovjeka koji nema dušu. Duša je duhovna i čovjek je »oduhovljen«. Kada to ne bi bio, ne bi bio čovjek. Narav ljudske duše je zapravo odsjaj Božjega Duha u svakom čovjeku. Stoga je duh svakoga čovjeka, bio on nevjernik ili vjernik, okrenut prema dobru. Duša duše čovjekove je dobrotu.

Kada mali Marokanci pitaju svoje starije – kako to da kod njih postoji nepregledna pustinja Sahara, oni im odgovaraju veoma zanimljivom pričom. Vjerovali ili ne, na početku vremena zemlja je bila samo zelena i svježa kao jedan tek prolistali list na stablu: tisuće potočića žuborili su kroz livade, smokve, naranče, a cedri i datulje rasle su na istoj grani; lav je spavao s janjetom, a plemena različitih naroda živjela su zajedno i uopće nisu znali što znači zlo, a kamoli da bi učinili zlo jedni drugima.

PUSTINJE: Na početku vremena Gospodin je Bog rekao ljudima: – Ovaj cvjetni vrt je sav vaš. Vaši su također i plodovi. Međutim, morate znati da ću ja u ovaj vrt ubaciti po jedno zrnce pijeska svaki put kada od vas netko učini neko zlo bilo jezikom ili činom, pa bi tako jednoga dana moglo nestati i stabala i svježije tekuće vode, da se više nikada ne vrate. Kroz mnogo vremena Božja se opomena poštovala, dok se jednoga dana dva beduina nisu posvađali za jednu devu. Čim su izgovorili prvu ružnu riječ Gospodin je na zemlju bacio jedno zrnce pijeska, tako maleno i lagano da ga nitko nije niti primijetio. Veoma su brzo na ružne riječi slijedili i ružni čini pa su mnoga nova zrnca pijeska počela padati, tako da je mala hrpa pijeska počela očividno rasti. Ljudi su se počeli radoznalo okupljati i pitati dok nisu zapitali Gospodina: – Što je ovo, Gospodine svega stvorenja? – Plod vaše zloće. Svaki put kada se ponašate neljudski ili podignete ruku na svoga brata, lažete ili izdajete, zrnce se pijeska pridodaje već postojećima. Tko zna, možda će tako jednoga dana pijesak prekriti cijelu zemlju?

Tako nam se naglo

nagomilao pijesak.

Da li nas čeka pusti-

nja? To uvelike ovisi

i o nama kršćanima.

O nama, ljudima

vjere. Kada bi shvati-

li svoju zadaću, koja

nam je zadana na

Duhove, shvatili bi i

svoje poslanje: idite

po svem svijetu,

navješćujte Radosnu

vijest. Ta Radosna

vijest je: Bog nam je

Otac, Krist nam je

brat, a u nama bora-

vi Duh Sveti. Da, ako

u nama nije pustinja.

Ljudi su prasnuli u smijeh: – Da bismo postali najgori od najgorih trebali bi milijuni milijuna godina da bi nam ova lagana pješčana prašina mogla učiniti nešto zla. Nakon svega priznajmo, tko se to može boriti ili strašiti malo pijeska? – Tako su nastavili boriti se brat protiv brata, narod protiv naroda, dok pijesak nije prekrrio zelene pašnjake i polja, izbrisao korita rijeka, daleko otjerao sve životinje u potrazi za hranom. Na ovomu se svijetu tako stvorila pustinja, pa su od tada ljudi prisiljeni lutati od spruda do spruda sa šatorima i devama tražiti sklonište maštajući o zelenilu, izgubljenoj zemlji i vodama. Mnogo puta im se dogodi da u snu sanjaju i vide ono što u javi više nikada neće vidjeti: široka plavetnila vode i rascvjetana stabla. To su željena viđenja koja odmah nestaju: narod ih zove obmanama ili varkama. Samo ondje gdje su ljudi opsluživali Božje zakone i danas postoje zelene palme i čisti izvori vode koje pijesak ne može izbrisati, premda ih okružuje kao što more okružuje otoke i ništa im ne može učiniti. Putnici ih zovu oazama. Tu nalaze okrpju i odmor, sjećajući se svaki put riječi, koje je Gospodin rekao svomu narodu: – Ne pravi od moga zelenoga svijeta nepreglednu pustinju! Eto, sada znate zašto još i danas pustinje na našem planetu Zemlji rastu i šire se ne zaustavljajući se.

OAZA: To je ta zanimljiva priča. Da, priča je. Ali, koliko istine. Vrijeme Duhova je upravo vrijeme da se svatko od nas zapita – što je u njemu? Je li njegova nutritina oaza ili pustinja? Imam dojam da je toliko ljudi u sebi opustošeno. Ne uvijek svojom krivicom. Međutim, bez obzira na krivicu, stravična je činjenica imati u duši pustinju. A što reći o onima koji uzrokuju da se našom zemljom širi pustinja? Koji ne poznaju »ekologiju duše«. Ovih dana toliko smo slušali i čuli optuživanja, isključivanja, laži. Tako nam se naglo nagomilao pijesak. Čeka li nas pustinja? To uvelike ovisi i o nama kršćanima. O nama, ljudima vjere. Kada bi shvatili svoju zadaću, koja nam je zadana na Duhove, shvatili bi i svoje poslanje: idite po svem svijetu, navješćujte Radosnu vijest. Ta Radosna vijest je: Bog nam je Otac, Krist nam je brat, a u nama boravi Duh Sveti. Da, ako u nama nije pustinja. Molimo, koji vjerujemo, da ostanemo barem oaza u pustinji oko nas. Iz te oaze jedino je on, Duh, sposoban obnoviti lice zemlje. ■

Heklanje za oko i dušu

Oko se otima za eklerajima

*Korijeni heklanja sežu do XIX. stoljeća, a neki znanstvenici tvrde da je i znatno starije * Djevojke i žene koje su bile na glasu po heklanju, ili po šokački rečeno – eklovanju, svaki slobodan trenutak posvećivale svojoj pasiji * Baka Kata kaže da bi i danas rado eklovala, ali oči i prsti nisu više ono što su bili*

Piše: Ivan Andrašić

Heklanje je postupak pravljenja tkanine od konca, a sastoji se od provlačenja petlji jedne kroz drugu. Od štrikanja se razlikuje po tome što je aktivna samo jedna petlja i što se rabi samo jedna igla s kukicom na vrhu, pa heklanje u pojedinim krajevima zovu i kukičanje. Jasni dokazi o postojanju ovoga ručnoga rada sežu do XIX. stoljeća, a znanstvenici ga vežu za Veliku Britaniju, USA i Francusku, gdje je heklanje postalo jeftinija zamjena za druge oblike izrade čipke. Postoje i teorije o pojavi heklanja u okviru tradicijskih ručnih radova u Arabiji, Kini i Južnoj Americi, no, ne postoje nikakvi materijalni dokazi koji bi to i potvrdili. Po zapisima, u vrijeme velike gladi u Irskoj polovicom XIX. stoljeća časne sestre su

će vam kako je ona to naučila od svoje matere, ova od bake i tako generacijama unatrag.

NA GLASU PO HEKLANJU: Kako su pramajke današnjih Sončanki svu odjeću i kućne potrepštine iz tekstilne grane proizvodile u kućnoj radinosti, osobito na prelama u dugim zimskim večerima, razumljivo je da nisu sve radile svaki posao. Pojedine žene i djevojke bile su na glasu po heklanju – kako po brzini, tako i po osobitoj ljepoti njihovih mustri, i svaki slobodan trenutak posvećivale su svojoj pasiji. Škrinje bi im se brzo napunile omiljenim rukotvorinama, pa su ih vremenom počele i prodavati. Heklanje je i baki *Kati Jakšić*, kako sama kaže, bilo omiljena zabava od kako zna za sebe. »Majka me je rano naučila heklati. Ona mi je pripovijedala da su žene za heklanje rabile čvrsto upređeni i jako izbijeljeni konac, a ja i moje druge smo već heklati vulom, koncem kojega smo kupovale u Somboru. Igle nismo kupovale, izrađivali su ih naši majstori u selu, obično kovači. Pravili su ih, one tanke, fine, od čelične žice, a one deblje od žbica s kotača od bicikla. Kukicu na vrhu su izvlačili finim turpi-

pokazuje baka Kata svojih ruku djelo. Na upit o postupku objašnjava: »Eklovanje počinje pravljenjem omče na igli, pa se potom kroz nju provlači druga omča i tako redom. Na taj način izrađuje se lančić potrebne dužine. Takav lančić se može okretati i raditi u redovima, ili se kraj spaja s početkom, pa se radi u krugovima. Sve dalje je mašta i kreativnost žene koja to radi. A mogu vam reći da se heklati svašta, od velikih firangi i velikih stolnjaka za gospodске kuće, pa sve do malih tabletića i sitnih ukrasa razne namjene«.

UPLET: U baka Katinoj kući puno je njezinih ekleraja. Sve ljepši od ljepšeg, oko se za svakim otima. Prednja soba je namještena poput onih od prije stoljeća i više. Dominiraju dva kreveta. Dunje i vankuši su složeni, a preko njih ponjave i čilimi. Ponjave su pravo remek-djelo. Polovicom svake, onom duljom, od početka do kraja se proteže čipka širine petnaestak centimetara, koja se zove uplet.

Uplet se izrađivao na dva načina – po dijelovima, koji su se kasnije spajali, ili u cijelosti, što je bilo teže, ali danas ima i veću vrijednost.

tamošnje žene i djecu učile heklanju, a uradci su im prodavani širom Amerike i Europe, gdje su zbog svoje ljepote imali veliku prođu – a to je istodobno bila i humanitarna pomoć irskom pučanstvu.

Siromašne irske čipkarice za heklanje su rabile primitivne savijene igle uglavljene u dršku od plute. Vremenom, heklanje je postalo pomodarstvo na europskim dvorovima, pa su igle izrađivane od srebra ili slonove kosti, a drške su znale biti tako dizajnerane, da su više pokazivale ruke koje su ih držale, nego što su služile svrsi. Vremenom, siromašniji slojevi, kao jedan oblik zarade, sve brže prihvaćaju heklanje, tako da se ono proširilo na cijelu Europu. Ukoliko bilo koju baku u Sonti upitate – od kada se u njezinom selu ekluje, odgovorit

ćicama, a onda bi tako napravljene igle uglavljivali u drvene drške. Ukoliko je momak pravio iglu za djevojku koja mu je bila simpatija, te drške su znale biti i umjetnički izrezbarene, a bome, zbog takvih rezbarija znala je pasti i koja ćuška djevojci od strane razlučena oca. Majke su obično takve pojave prikrivale, valjda bi se prisjetile i svojih djevojačkih dana«, sjetno se prošlih vremena prisjeća baka Kata.

Djevojke se nisu odmah u početku specijalizirale za vrste ručnih radova. »Majka me je naučila i drugim ručnim radovima, no, heklanje mi je bilo najdraže, a volim ga i danas. Samo, nisu to više ni one oči, ni oni prsti, tako da sve to sada ide sporije. Evo, trenutno opremam jednu lutku u šokačku narodnu nošnju, a upravo sam naeklovala sve čipke koje su potrebne«,

Užom čipkom, širine oko 5 cm, obrubljen je dio koji ostaje izložen oku. Na čilimima su postavljeni heklati labudovi. »Ove labudove heklati sam jako davno. Bilo je puno zainteresiranih za kupovinu, no, od njih se ne mogu odvojiti. Heklati sam i puno čipki za narodne nošnje. Na skute su išle čipke, a na svečane skute ekleraji. Čipkama su se ukrašavali i gornji dijelovi i muške i ženske nošnje«, završava svoju priču baka Kata.

Jedino nam ostaje želja da se učenju heklanja prikloni što više mladih žena i djevojaka, kako vremenom ne bi izumro još jedan zanat koji se nije nikada mogao naučiti niti u jednoj obrazovnoj instituciji, zanat koji će zauvijek ostati dio blaga kojega su nam u amanet ostavili naši stari.

Malokrvnost – anemija

Piše: dr. Marija Mandić

Malokrvnost ili anemija doslovno znači »bez krvi« i predstavlja nedostatak crvenih krvnih stanica i/ili hemoglobina. Posljedica toga je manjak hemoglobina (protein koji nosi kisik u crvenim krvnim stanicama) u krvi i samim tim smanjena oksigenacija svih tjelesnih tkiva i organa. Glad za kisikom javlja se u organizmu ako nema dovoljno crvenih krvnih stanica, koje mogu preživjeti samo oko 120 dana i neprestano se moraju nadomještati. Do anemije, grubo rečeno, može doći ako se izgubi velika količina krvi ili ako, pak, nešto ometa stvaranje crvenih krvnih stanica u koštanoj srži ili je ubrzano njihovo uništenje. Težina oblika anemije može se kretati od blage do opasne po život.

Anemiju izazivaju mnogobrojni faktori, a to su:

- Slaba prehrana
- Nedostatak apsorpcije željeza (bolesti crijeva, malapsorpcija, Kronova bolest crijeva...)
- Nedostatak vitamina B12
- Nedostatak folne kiseline
- Krvarenja (vidljiva, od ozljeda, obilnih menstruacija, iz čira na želucu ili nevidljiva krvarenja zbog postojanja karcinoma debelog crijeva)
- Smanjena proizvodnja eritropoetina (zbog uznapredovale bolesti bubrega)
- Razne onkološke bolesti (karcinomi skoro svih vrsta odlikuju se

pojavom anemije kao posljedice osnovne bolesti)

Sve u svemu, indetificirano je više od 400 oblika anemije, neki od njih su doista rijetki dok se najčešće pojavljuje anemija uzrokovana manjkom željeza, sideropenijska anemija ili, pak, perniciozna anemija, koja nastaje zbog nedostatka vitamina B12.

Anemija se ponekad teško otkriva, jer su rani simptomi veoma blagi. Zbog toga se lako zamjenjuje tegobama koje se viđaju kod drugih bolesti, ili nakon korištenja nekih lijekova. Anemija može smanjiti životnu energiju do mjere da otežava obavljanje najosnovnijih kućnih aktivnosti. Ona pogoršava tegobe koje stvaraju i druge bolesti, pa pospanost, slabost, malaksalost i drugi simptomi postaju veoma izraženi.

Simptomi anemije su sljedeći:

- Umor – pospanost
- Slabost – brzo zamaranje
- Vrtoglavica i nesigurnost
- Bljedilo kože i sluznice usana, desni, konjunktiva, noktiju i dlanova; *Pallor* (blijeda koža i sluzokoža) primjećuje se samo u teškim slučajevima anemije i zato nije pouzdan simptom
- Ubrzan srčani rad – tahikardija
- Osjećaj hladnoće, osobito ekstremiteta – ruku i nogu
- Tuga i depresija
- Smanjenje seksualnih funkcija

- Poremećaji sna i smanjenje apetita

Kako je simptome anemije lako zamijeniti simptomima drugih bolesti i stanja, važno je pregledati se kod liječnika – osobito ukoliko postoji osjećaj intenzivnog zamora i drugih navedenih tegoba. S

obzirom da je u ovakvim slučajevima najjednostavnije izvaditi krv i vidjeti nalaz kompletne krvne slike, anemija se može lako i brzo otkriti kao uzrok ovakvih tegoba i ubrzo zatim i započeti njeno liječenje.

Ukoliko se anemija ne liječi na vrijeme, teško stanje organizma može dovesti do potrebe za transfuzijom krvi. Osim toga niske vrijednosti eritrocita (crvenih krvnih stanica) mogu dovesti do dodatnih zdravstvenih problema. Ukoliko anemija dugo traje ili se simptomi pogoršavaju, sve ovo može ozbilj-

no i trajno narušiti zdravlje čovjeka. pristupi u liječenju su različiti i ovise o uzroku anemije. Zbog toga je poslije konstatiranja da netko boluje od anemije, jako značajno otkriti njen uzrok. To se može samo uz stručnu pomoć liječnika, koji će odrediti strategije liječenja kao što su – promjena navika u prehrani ili primjena lijekova.

Prilagođavanje prehrane je najlakši, najzdraviji i najdugotrajniji način kojim se može boriti protiv anemije, koja je vezana uz nedostatak neke hranjive tvari. Mnoge vrste hrane mogu poboljšati nalaz željeza, uključujući kruh i žitarice obogaćene vitaminima i mineralima, rižu, krumpir, mrkvu, rajčicu, mahunarke, nemasno crveno meso. Neka hrana, kao što je – sušeno voće, jetra, školjke, bademi, također ima veliki sadržaj željeza, ali nju treba konzumirati u umjerenim količinama, jer se ne preporučuje kod drugih bolesti, prije svega kod dijabetičara i kod povećanih vrijednosti masnoća u krvi.

Ujedno, vitamin C i bakar pomažu organizmu apsorbirati željezo te se preporučuje uzimanje citrusnog soka uz namirnice bogate željezom i uz neke preparate željeza. Ako imate nisku razinu folne kiseline pojačajte potrošnju citričnog voća, gljiva, zelenog povrća, jetra, jaja, mlijeka, bundeve – u što svježijem obliku.

Činjenice o špinatu i željezu

Špinat, kojeg majke i mornari Popaj već dugo proglašavaju izvrsnim izvorom željeza, zapravo je, po nekima, blokator željeza. Tehnički, ova vrsta povrća sadrži značajne količine željeza. No, isto kao i grah, leća, lisnato povrće, i špinat sadrži fitat – kemijsku tvar koja sprječava ulazak željeza u krvotok. Kako biste što više smanjili ovaj negativan utjecaj na apsorpciju željeza, ukrasite svoju salatu od špinata kriškama naranče i zelenu salatu obogatite sokom od limuna.

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici. Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

U posjetu VI. h u Osnovnoj školi »Matko Vuković« u Subotici

Živ i razigran odjel

Nestašluci će vremenom prestati
i u sjećanju uvijek ostati

»Učenici VI. h razrednog odjela vrlo su živahni i razigrani klinci. Budući se skupina stalno mijenjala, učenici su se postupno upoznawali i prilagođavali jedni drugima. Sad su se već bolje upoznali i povezali. U prvome je razredu broj učenika u odjelu bio manji, bilo ih je devetero, a do šestoga se broj udvostručio, tako ih je sada devetnaest. U odjelu ima puno individualaca, što je, na neki način, zanimljivo za rad«, kaže nam njihova razrednica *Izabela Crnković*, koja im predaje srpski jezik.

Oni su prva generacija učenika upisana na hrvatskom nastavnom jeziku u ovoj školi. Još uvijek pamte i rado spominju svoju učiteljicu *Anu Čavrgov* koja ih je vodila četiri godine, a sada im predaje vjeronuk.

Učenici, prema riječima razrednice, pokazuju dobro znanje, a u razredu ima dosta odlikaša. Neki od njih su postizali zapažene rezultate. Među ostalim, u razred ide i nagrađivani recitator *Ivan Kovač* koji je ujedno i dobar matematičar (prvi na školskom natjecanju), baš kao i *Petar Skenderović*, koji je predsjednik razreda. *Nina Brčić*

Kostić i *Tomislav Čavrgov* su se također uspješno okušali u kazivanju stihova, a *Luka Bačić* i već spomenuti *Ivan Kovač* bili su članovi dviju ekipa kojima se škola natjecala u kvizu »Lijepa naša«. Rado uče svoj materinski jezik, čitaju »Modru lastu«, časopis na hrvatskome jeziku, sudjeluju na literarnim natjecanjima »Zlatna ribica«, »Dani Ante Kovačića« i dr. Dvoje će nagrađenih učenika i ove godine posjetiti Zagreb i sudjelovati na susretu učenika.

Išli su na brojna putovanja i ekskurzije. Učvršćivali su svoje prijateljstvo na moru (Novi Vinodolski, Selce), ali i u Osijeku, Zagrebu, Slatinu... Ove bi godine trebali ljetovati, s ostalim učenicima viših razreda škole, u Velom Lošinj.

Osim što pet dana tjedno stječu znanja i tako napreduju, aktivni su i izvan škole. Dosta učenika ide na folklor ili pak svira tamburicu u HKC-u »Bunjevačko kolo«, a poneki idu u subotičku Glazbenu školu.

A kad imaju slobodnog vremena, kao i svi klinci, najviše uživaju u druženju s prijateljima...

N. S.

Sat

Na nedavnom Svjetskom urarskom sajmu predstavljen je sat Romain Jeromea, koji ne pokazuje točno vrijeme, nego svome vlasniku tek pokazuje je li je dan ili noć. Model »Day&Night«, prema

riječima svog izumitelja, donosi posve novi koncept shvaćanja pristupa mjerenja vremena, dijeleći svemir na njegova dva osnovana dijela. Dan i noć. Svih devet satova koji su bili predstavljeni i izloženi, po cijeni od 300.00 dolara, svojim su novim bogatim vlasnicima prodani za samo 48 sati.

Dah

Glasoviti američki iluzionist i magičar David Blaine postavio je novi svjetski rekord u držanju daha pod vodom. U popularnom »Oprah showu«, uronjen u veliku prozirnu kuglu punu

vode, uspio je izdržati čak 17 minuta i četiri sekunde i popraviti osobni rekord za 32 sekunde. Cijeli prijenos je išao »uživo«, rekorder je po izlasku izjavio kako je ovim pothvatom ispunio jedan od svojih životnih snova.

Most

Učetrvtak 1. svibnja, Kina je dobila najduži most na svijetu koji se proteže na nevjerojatnih 36 kilometara. Taj će most povezivati gradove Šangaj i Ningbo. Ovim arhitektonskim rješenjem preko rijeke Yantze, put između ova dva lučka i trgovačka centra skraćen je za više od 120 km. Most je građen četiri i pol godine, a cijena njegove izgradnje bila je 1,1 milijarda eura. Zanimljiv je i podatak kako je 30 posto sredstava za realiziranje ovog povijesnog projekta osigurano od strane privatnih investitora.

Gastarbeiteri

Za potrebe zaposlenja stranaca u Hrvatskoj, ove će godine biti odobreno više od 8000 radnih dozvola, dok je kvota produljenja već izdanih 2500. Najviše dozvola gastarbeiterima bit će izdano u sektoru graditeljstva i brodogradnje, a potom slijede turizam, promet, industrija i druge gospodarske grane. Najveći problem predstavlja vrijeme turističke sezone kada veliki broj stranaca radi »na crno«.

Jezici

Prema najnovijoj listi najrasprostranjenijih svjetskih jezika, kineski, posve normalno, suvereno dominira s više od milijardu »govornika«, potom slijede engleski (508 milijuna), hindu (497), španjolski (392), ruski (277), arapski (246), bengalski (211), portugalski (191), indonezijski (159) i francuski jezik (129).

Arabic • Bulgarian • Czech • CHINESE • DANISH
Dutch • FARSI • Finnish • Flemish • French
German • GREEK • Hungarian • Italian • Japanese
Korean • NORWEGIAN • Malay • Polish
Portuguese • Romanian • Russian • Slovak
Spanish • Swedish • THAI • Turkish • Vietnamese...

Tipkovnica

Oprez. Za potrebe jednog dokazali kako jedna bakterija nego primjerice »opasne« uredske tipke više ljudi koji pritom ci nekih virusa ili bakterija i ugodno nastanju tipki. Neželjenim štetnim i po organizam pogoduje i česta navika uposlenika da svoje obroke konzumiraju tijekom rada na računalu, a brojne mrvice neizbježno potiču nastanak bakterija.

istraživanja, mikrobiolozi su ponovno računalna tipkovnica može imati više zahodna daska. Osobito su kovnice, jer ih koristi mogu biti i prijenosnici, a koje se vrlo ju u prostoru između opasnim materijama konzumiraju tijekom rada

Tibor Pauk, fizioterapeut

Ozbiljna i složena medicinska djelatnost

*Tek na studiju Više medicinske škole spoznao sam
svu složenost oblasti za koju sam se odlučio*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

U modernom svijetu naprednih shvaćanja učinkovite skrbi o tjelesnom zdravlju masaža je postala jedan od nezaobilaznih tretmana. Opuštajuća ili dinamična, donosi ugodan osjećaj, a kvalitetno izmasirano tijelo osvježeno je boljom cirkulacijom stručno tretiranih mišića. O dojmovima njegove struke i suvremenom aspektu masaže razgovarali smo s *Tiborom Paukom* (1984.), fizioterapeutom i apsolvantom Više medicinske škole u Zemunu.

Što Vas je privuklo pozivu fizioterapeuta i masaži kao životnom opredjeljenju?

U biti, odluka o usmjeravanju prema masaži i fizioterapeutskom pozivu došla je tek nakon završene srednje medicinske škole i želje za nastavljanim daljnjeg školovanja. Razmišljajući o budućem pozivu, počeo sam shvaćati kako mi se masaža sviđa i odlučio sam upisati Višu medicinsku školu. Usporedo sam završio i potrebni višemjesečni kurs masaže, i počeo se dodatno usavršavati iz specijalističkih knjiga.

Kakvi su bili prvi stručni dojmovi iz ove oblasti, koja postaje sve dominantnija u suvremenom životu?

Termin i pojam masaže često se pojednostavljuju i općenito se misli samo na fizičko djelovanje prema određenoj bolnoj točki, ali tek na Višoj školi počeo sam shvaćati svu ozbiljnost i složenost fizioterapeutskeg poziva. Nove spoznaje su me još više zainteresirale i privukle. S druge strane, na moju odluku je utjecala i nepobitna činjenica kako ću uvijek raditi u čistim, higijenskim uvjetima i s osobama koje drže do

sebe. Jer, masaža se prakticira na čistom tijelu.

Kako bi pojednostavljeno pojašnjili osnovne sfere medicinske znanosti koju studirate?

Postoje dvije osnovne sfere – kineziterapija, koja ima za cilj liječenje pokretom i fizikalna terapija, koja se prakticira uz pomoć stručnih naprava. Sama masaža je samo jedan dio cijelog sustava.

Uz studij koji uspješno privodite kraju, povremeno i praktično radite. Na koji Vas način kontaktiraju osobe kojima je potrebna masaža?

Masiram isključivo prema preporukama osoba koje sam masirao ili me od prije poznaju.

Koliko traje, u prosjeku, jedna masaža?

Trajanje masaže ovisi je li u pitanju tretman cijelog tijela, kada je ponekad potrebno i više od jednog sata, dok je za parcijalne masaže pojedinog dijela tijela dovoljno

polu sata. No, sve ovisi od osobe do osobe.

Je li teško masirati više osoba uzastopno?

S obzirom da je masaža ipak specifična fizička djelatnost dolazi do određenog tjelesnog zamora osobe koja masira, ali uz dobro poznavanje tehnike i korištenje cijelog tijela uveliko se može olakšati utrošak energije. Uz dobru tjelesnu kondiciju, mislim kako je neka optimalna relacija do 5 sati efektivne masaže tijekom jednog dana.

Uz relaksacionu, opuštajuću masažu često prakticirate i sportsku masažu. Kakva je osnovna razlika između ovih dvaju tretmana?

Sportska masaža je specifična po svojoj dinamičnosti, samim time je i znatno jača i energičnija po pitanju tzv. »hvata«, i traje najviše 3 minute po tretiranom mišiću.

Kojim ste sportašima bili fizioterapeut?

Godinu dana sam radio u jednom body-building klubu i masirao sportaše koji mišićima oblikuju svoje tijelo, a već nekoliko godina sam redovito angažiran na većim teniskim natjecanjima u Subotici. Imam odličnu suradnju s TK »Spartak«, a prema preporuci sam prošle godine bio angažiran od strane TK »Palić« tijekom velikog međunarodnog ženskog profesionalnog turnira.

Još uvijek ste student, ali već pri kraju studija na Višoj medicinskoj školi. Koliko još ima ispita do diplomskog rada?

Ostala su mi još četiri ispita, plus diplomski rad na temu: »Pokreti u ramenom zglobov«. Ukoliko bude sve po planu, vjerujem kako ću do konca tekuće godine uspjeti položiti sve ispite i diplomirati.

Kakva je Vaša profesionalna želja za budućnost?

Želio bih se zaposliti u Hitnoj pomoći, i nastaviti se baviti fizioterapeutskim aktivnostima.

Kućna »zlouporaba«

Moji najbliži često koriste priliku »zlouporabiti« moju vještinu, tražeći samo 5 minuta kratke masaže, koja, naravno, nikad ne potraje samo toliko vremena.

Rasplet u 1. HNL

Borba za Europu

U posljednjem kolu čak tri momčadi imaju mogućnost osigurati mjesto koje vodi u europske kupove

Piše: Dražen Prčić

Rijeka, Slaven Belupo i Osijek u sutrašnjim susretima (subota 10. svibnja) imati će veliko breme konačne odluke svojih ovosezonskih pozicija u 1. hrvatskoj nogometnoj ligi. Ovisno o ishodima posljednjih ligaških susreta, ovisit će i njihova »europska« sudbina. A tu već ulog nikako nije mali...

RIJEKA: Tijekom protekle sezone momčad s Kantride slovila je, uz Hajduka, kao jedini ozbiljniji konkurent premoćnom Dinamu. I bilo je tako većim dijelom jesenje sezone, ali je proljetni nastavak u potpunosti pokvario ukupni dojam i doveo u pitanje viziranje euro putovnice. Riječani se nalaze u iznimno neugodnoj situaciji, unatoč činjenici kako imaju 53 boda i trenutačno zauzimaju drugo mjesto koje vodi u kup UEFA. Neugodnost je gostovanje lideru u Maksimiru, koji jamačno ne planira pora-

zom upriličiti šampionsko slavlje i oproštaj od svog najboljeg (i hrvatskog) nogometaša Luke Modrića.

SLAVEN BELUPO: Solidna momčad iz Koprivnice također ima 53 boda i gostuje, ali na mnogo lakšem travnjaku Šibenika, koji je pobjedom u prošlom kolu prebrinuo sve brige oko ostanka u društvu najboljih hrvatskih klubova. Pobjedom, Slaven bi ponovno izborio europsko mjesto, ali malu neugodnost predstavlja činjenica kako je posljednja pobjeda na strani zabilježena još 11. kolovoza prošle godine, a u međuvremenu su ostvarena samo dva remija uz jedan – jedini pogodak u 13 odigranih susreta.

OSIJEK: Iako imaju dva boda manje (51), »plavo-bijeli« imaju relativno najbolju situaciju odlučivanja o svojoj sudbini, jer gostuju (zanimljivo i oni) u Zaprešiću momčadi Intera,

koji je već u mislima okrenut prema baražnim dvobojima protiv momčadi iz Druge HNL za ostanak u eliti. Pobjedonosna tri boda mogla bi biti dostatna za euro mjesto, a hoće li to biti u kupu UEFA ili Intertoto natjecanju ovisit će o susretima u Zagrebu i Šibeniku.

ZANIMLJIVA ZAVRŠNICA: Unatoč nepobitnoj činjenici kako je Dinamo odavno šampionsku utrku učinio bespredmetnom, a Medimurje zacementiralo svoje mjesto na začelju tablice, sezona 2007/08. 1. HNL u konačnici je ipak donijela neizvjesnost borbe za europska mjesta. Hajdukovim plasmanom u završnicu nogometnog kupa otvorilo se još jedno dodatno mjesto i tri momčadi dobile su priliku odlučivati o dva mjesta. Tko će ostati uskraćen za »svoje« vidjet će se nakon subotnjih devedeset minuta.

Euro 2008

Popis reprezentativaca

Izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Slaven Bilić objavio je spisak nogometaša na koje računa za buduće Europsko nogometno prvenstvo u Austriji i Švicarskoj.

Vratari: Stipe Pletikosa, Zlatko Runje i Mario Galinović. Obrana: Vedran Ćorluka, Dario Šimić, Robert Kovač, Dario Knežević, Josip Šimunić, Hrvoje Vejić, Danijel Pranjić. Vezni: Darijo Srna, Jerko Leko, Niko Kovač, Ognjen Vukojević, Luka Modrić, Niko Kranjčar, Ivan Rakitić, Nikola Pokrivač. Napad: Mladen Petrić, Ivica Olić, Igor Budan, Ivan Klasnić i Nikola Kalinić. Pričuve: Anas Sharbini, Manuel Pamić.

Leon Štajnfeld

Slobodno vrijeme najviše volim provoditi na nekom sportskom terenu

Život **Leona Štajnfelda** (1976.) neraskidivo je vezan za sport, ali ne samo za jedan. Ovaj svestrani sportaš amater u proteklom godinama gotovo svakidašnje se bavi jednim od svoja tri omiljena sporta – Tenisom, odbojkom i squashom. Između radnih obveza u obiteljskoj tvrtki »Medic« i vremena provedenog u krugu svoje obitelji, jednostavno se mora pronaći i koji sat za neki od navedenih sportova. A velika ljubav prema njima, uz neospornu vještinu, donijela je i brojne lijepe rezultate ovog sportaša amatera. Na velikom amaterskom teniskom turniru parova, održanom prošlog petka na Paliću, u konkurenciji više od 70 igrača, Leon Štajnfeld je osvojio drugo mjesto.

Kada su počele Vaše prve sportske aktivnosti i kojim ste se sportovima prvo počeli baviti?

Odrastajući u Bačkoj Topoli pokraj Subotice, moji prvi sportovi su bili tenis i karate. Tenis je ostao sve do danas, ali sam borilački sport ubrzo prestao trenirati.

Dugogodišnja teniska veza nije se prekinula sve do današnjih dana, a nedavni uspjeh na velikom amaterskom turniru na Paliću lijepi je spoj ugodno provedenog slobodnog vremena i ljubavi prema ovom sportu.

Za protekle prvosvibanjske praznike organiziran je tradicionalni turnir parova na Paliću u organizaciji »Mobil centra i Ekspres

servisa«, koji je ove godine imao i međunarodni karakter, jer je na njemu sudjelovala i skupina tenisača iz Splita (Hrvatska). Odlučio sam sudjelovati, u namjeri da spojim vrijeme provedeno sa svojom obitelji u prirodi Palića, s igrom. U pitanju je natjecanje u kojemu se partneri izvlače iz šešira. U ždrijebu sam dobio solidnog tenisača iz Novog Kneževca i na koncu smo se uspjeli plasirati u samu završnicu.

Uz tenis, već godinama tijekom ljetne sezone igrate beach volley (odbojku na pijesku), sport u kojemu ste zabilježili lijepe rezultate u konkurenciji aktivnih odbojkaša.

Odbojku volim igrati, osobito beach volley, zbog otvorenosti prostora i nekarakteristične pješkovite podloge na kojoj vrijede

posve drugačiji standardi igre. Na palićkim terenima se tijekom ljeta znaju naći brojna poznata imena subotičke odbojke, prije svega proslavljeni reprezentativac *Đula Mešter*, i tada bude vrlo zanimljivih partija. Glede rezultata, na jednom od jačih turnira uspio sam osvojiti drugo mjesto u mixu (kombinacija igre s odbojkašicom) i treće mjesto u muškom paru.

Otkuda je stigao interes za odbojku?

Tijekom studija u Beogradu jedno vrijeme sam počeo aktivno trenirati odbojku, pa sam zavolio ovaj sport. Ubrzo sam prestao s treninzima, ali je ljubav prema igri ostala i danas, kad god imam prilike, volim zaigrati.

Najmlađi sport u Vašoj »kolekciji« odnedavno je postao i squash. Kako je došlo do zanimanja za ovaj, još uvijek, široj publici nepoznati sport?

Squash sam počeo igrati iz čiste znatiželje, kada su napravljena prva dva terena u Subotici. Skupa s prijateljem *Veselinom Rakočevićem*, inače teniskim profesionalcem, otišao sam vidjeti kako to izgleda, odlučili smo i sami probati. Meni se svidjelo i ostao sam.

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Squash, iako se njime najkraće bavite, donio Vam je i najveći uspjeh sportske karijere. Što ste uspjeli osvojiti u ovom dinamičnom sportu?

Začudujuće je kako sam se iznimno brzo uspio »pronaći« u squahu, i nakon samo nekoliko mjeseci mogao sam već pobjeđivati igrače koji se znatno dulje bave ovim sportom. Također, počeo sam igrati svakidašnje i rezultati nisu izostali. Trenutačno sam aktivni prvak Vojvodine, a uspio sam osvojiti i neke manje turnire u Subotici.

Kako bi definirali svoju ljubav prema amaterskom sportu i objedinjavanje tri discipline u kojima ste izuzetno uspješni?

Uvijek sam volio sport zbog same njegove ljepote, i uvijek je to bilo isključivo na amaterskoj razini. Na sportskom terenu, bio on teniski, odbojkaški ili squash, uvijek se osjećam ugodno, a kada sama igra započne onda nastojim biti maksimalno usredotočen do samog njenog završetka. Po naravi sam natjecateljski tip i ne volim gubiti. Ljubav prema sportu, ali i pobjeđivanju, motivira me dodatno i rado »tjera« na sportski teren.

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	BIVŠI NO- GOMETAS "ZAGREBA" BOŽO	SULTANOV NALOG	OTPACI PRI REZANJU OBLOVINE	FRANCUSKI SKLADA- TELJ EDOUARD	VRHOVNI BOG U ASGARDU	GENIJALAN ČOVJEK		SATIRIČARI	KATHLEEN TURNER	KONJSKA OPREMA (MNOŽ.)	BRAZILSKI VELEGRAD (KRAĆE)	URAN	ČUVALIŠTE DJEČICE (MNOŽ.)
STRUČ- NJAK U BIOLOGIJI							VRHNJE						
KOST NADOČNI- CA (MNOŽ.)							GRADIĆ KOD PESKARE GORJE U TANZANIJU					"JUG" SVIJETLA SITNOZRNA GLINA	
SASTOJAK KAOLINA									ZAJEDNIČKI RAD NA SELU (MNOŽ.) SADE ADU				
OBRUŠITI SE NIZ PADINU (O ODRO- NU)											EMILIO SALGARI PROTIV- LJENJE RASIZMU		
"TERMINAL ATTACK CONTROL"				BUKA MNOŠTVA (DJEČJIH) GLASOVA	ČEŠKO MUŠKO IME ĐAK KOJI UČI LATIN- SKI JEZIK					STARI SLAVEN "AMPER"			
AUSTRIJA		PROIZVO- ĐAČI IGALA HOTELSKI SPREMAČ							POLITIČAR ĐAPIĆ DUGAČAK PRITOK NILA				
PRIREDILA REDAKCIJA NIGMATSKOG TJEDNIKA KVISKOTEKE"	SUMPOR KALUMET		GRITALICA ZA SNIJEG PODČINJE- NIK							TOVLJENJE KAPELSKI SVEĆENIK			
ALATKA SLIČNA STIHACI							BIV. RUSKA TRKAČICA, MARIJA TVORAC, KREATOR						
POČINITELJ UBOJSTVA								BAČVA U DALMACI- JI, BARILO DIJELOVI ŠVICARSKO					
NAŠ JEZI- KOSLOVAC TOMISLAV						STAVITI KAPLJICE U OČI IME PEŠA- LOVA							
ŠARENA PAPIGA				ZVJEZDA U ŠKOR- PIONU MIRISNO SREDSTVO								"ŠKOLA" NAVALJI- VANJE, NA- SRTANJE	
"METAR"		PRISTAŠA NACIONA- LIZMA MJESTO NA RABU											
TEUTIN PODANIČ					KRTICA STARA JEDINICA RADIOAK- TIVNOSTI				KULTNA GRUPA BRANIMIRA ŠTULIČA KAZATI				
KIČENI STIL U UM- JETNOSTI							SVEČANA SVEĆENIČ- KA ODJEĆA ITALINA ODMILA						OTOK S OMISLJEM
AL PACINO			OSJEĆAJ UGODE (MNOŽ.) PAMELA ANDERSON							CRVENI POLJSKI CVIJET ISLAND			
	MALI APARATI BELGIJA										SLOVA (ZA N I P "TEMPE- RATURA"		
SKUPINA NISKIH CILJEVA								IZMAK VREMENA					

RIJEŠENJE KRIŽALJKE:

baril, ladan, ukapati, ara, anlares, š, m, nacionalist, ilir, krt, azra, rokokoko, ornat, ap, miline, mak, aparati, nft, bratija, islek.

biolog, skorup, arkade, airi, j, kaolinit, mobe, odroniti se, es, tac, jira, ant, a, iglat, anto, s, ralica, anto, tov, lopata, iikina, ubojica,

Juneći gulaš

HRVATSKARIJEČ

Sastojci za četiri osobe:

2 kg junećeg mesa isjeckanog na kocke, (ako preostane, još bolje, gulaš je ukusniji sutradan!), 1 kg luka, 4-5 komada mrkve, 3-4 komada peršina, 2 žlice vegete, aleve paprike po potrebi, papra po potrebi, umak od ljute paprike po potrebi, pola litre kuhane rajčice, lovorov list, 5 dl mineralne vode, 5 dl vina, 300 grama tijesta. Ne koristiti ulje niti sol.

Postupak: Na sitno isjeckati luk, mrkvu i peršin, staviti u kotlić, doliti 5 dl mineralne vode i na jakoj vatri dinstati 20 minuta. Kad se smjesa povrća rastopi i dobije zlatno-žutu

kristalnu boju, skinuti kotlić s vatre i smjesu ručno dodatno isparirati. Staviti meso u kotlić, doliti malo obične vode, dodati 2-3 žlice aleve paprike i sve skupa dinstati sat vremena. Nakon toga doliti vode po želji – 30 posto više nego što želite postići gustoću na kraju, jer voda isparava. Dodati lovorov list. Kuhati na laganoj vatri sat i pol, odnosno dok se meso u potpunosti ne skuha. Pola sata prije završetka začiniti po okusu – vegetom, paprom i alevom paprikom, doliti tečnu rajčicu i vino. Dodati umak od ljute paprike. Tijesto kuhati zasebno, sa soli.

Dobar tek!

Ljubav je u zraku

► Nisam parlamentaran. Ja sam za monarhiju.

► Osobnost je sačuvao samo na osobnoj iskaznici.

Dujzmi

► Ako želite biti sumnjivi, govorite istinu!

► On jeste nezaposlen, ali živi kao bubreg u loju.

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

**PETAK
9.5.2008.**

06.40 - Najava programa
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
10.00 - Vijesti
10.15 - Bazar u Urfi, dokumentarni film
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Mala gospodica
13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Glas domovine
15.10 - Znanstvena petica
15.40 - Drugo mišljenje
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.20 - Danas na Zagrebačkoj burzi
17.22 - Garaža
17.57 - Iza ekrana
18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
19.30 - Dnevnik
20.15 - Znanost animacije, dokumentarni film
21.10 - Dobre namjere, serija
22.00 - Poslovni klub
22.35 - Lica nacije
23.20 - Poslovne vijesti
23.30 - Vijesti
23.55 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
00.45 - Filmski maraton: Stravična legenda 2, američko-kanadski film
02.20 - Filmski maraton: The Lost Angel, kanadsko-američki film
04.00 - Bazar u Urfi, dokumentarni film
04.50 - Mala gospodica
05.35 - Garaža
06.05 - Poslovni klub
06.35 - Znanstvena petica
07.05 - Iza ekrana

06.40 - Najava programa
06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
07.10 - Neustrašiva Kim
07.35 - Zaljubljene cure, serija za djecu i mlade
08.00 - Žutokljunac:
09.00 - Učilica
09.10 - Veliki odmor:
09.35 - Glazbeceda
09.45 - Ta politika
10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora

13.35 - Veliki odmor
14.20 - Svijet prema Jimu 5., humoristična serija
14.50 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
15.35 - CD LIVE
16.20 - Dramska serija
17.15 - Županijske panorame
17.40 - Vijesti na Drugom
18.00 - Barcelona: Vaterpolo, Final four: Mladost - Pro Recco, prijenos
19.15 - Svete planine svijeta: Sveti vrhovi Amerike
19.45 - Barcelona: Vaterpolo, Final four: Jug - Vasa, prijenos
21.05 - Ladykillers, američki film
22.50 - Vijesti na Drugom
23.10 - Dalziel i Pascoe 11.
00.45 - Angeline oči, serija
01.25 - CD LIVE

07.00 Jagodica Bobica
07.45 Fifi i cvjetno društvo
08.10 Yu-Gi-Oh GX
08.35 Šaljivi kućni video
09.00 Nova lova
11.00 Ružna ljepotica, serija
11.55 Zauvijek susjedi, serija
12.35 Vijesti
12.50 Farma, reality show
13.40 Tajna operacija, film
15.50 Oteta, igrani film
17.20 Vijesti
17.35 Farma uživo, reality show
17.45 Naša mala klinika, serija
18.35 Zauvijek susjedi, serija
19.15 Dnevnik Nove TV
19.50 10 do 8, informativna emisija
20.00 Farma, reality show
22.00 Top Gun, igrani film
00.00 Vijesti
00.15 Životinja, igrani film
01.55 Mreža laži, igrani film
03.25 Bosonoga u parku, film
05.10 Naša mala klinika, serija
05.55 Kraj programa

07.05 Magnum, serija (R)
07.55 Za istim stolom, dramska serija (R)
08.45 Krava i pilić
09.10 SpužvaBob Skockani
09.35 Sam svoj majstor, humoristična serija
10.05 Korak po korak, humoristična serija (R)
10.30 Puna kuća, humoristična serija (R)
10.55 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
11.20 Dadilja, humoristična serija (R)

11.45 Rat u kući, serija (R)
12.15 Vijesti
12.25 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
12.55 Eksploziv, zabavna emisija (R)
13.05 Ne daj se, Nina!, humorna drama (R)
13.35 Za istim stolom, serija
14.25 Magnum, akcijska serija
15.20 Cobra 11, serija
16.10 Korak po korak, humoristična serija
16.40 Puna kuća, serija
17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 Dadilja, serija
18.00 Rat u kući, serija
18.30 Vijesti
18.55 Eksploziv, zabavna emisija
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Ne daj se, Nina!, drama
20.00 Ljudi u crnom, film, znanstveno-fantastični/akcijska komedija
21.45 Dozvola za brak, igrani film, komedija
23.40 Vijesti
23.50 Samo nevolja, igrani film
01.25 Kunolovac, kviz

**SUBOTA
10.5.2008.**

07.30 - Najava programa
07.50 - Vijesti
08.05 - Kinoteka - ciklus Howarda Hawksa: Duboki san, američki film
10.00 - Vijesti
10.20 - Kućni ljubimci
10.55 - Meta, emisija za branitelje
12.00 - Dnevnik
12.30 - Mala gospodica,
13.20 - Potrošački kod
13.55 - Prizma, multinacionalni magazin
14.40 - Duhovni izazovi
15.05 - Reporter
16.15 - Euromagazin
16.45 - Vijesti
17.00 - Svirci moji, zabavno-glazbena emisija
17.35 - Škrinja: Vilina kosa
18.35 - TV Bingo show
19.15 - Loto 7/39
19.30 - Dnevnik
20.15 - Mediteraneo, talijanski film
22.00 - Porin special - 15. godina nagrade Porin
22.55 - Vijesti
23.05 - Vijesti iz kulture
23.20 - Filmski klub: Četvrti protokol, britanski

01.15 - Filmski maraton: Moja obitelj, američki
03.15 - Filmski maraton: Memento, američki film
05.05 - Mala gospodica
05.50 - Škrinja: Vilina kosa
06.40 - Potrošački kod
07.10 - Euromagazin

07.00 - TV vodič
08.00 - Žutokljunac
09.00 - S kuhačom po svijetu, dokumentarna serija
09.30 - Disneyjevi crtići: Miki i prijatelji
09.50 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
10.20 - Dr. Who, serija za djecu i mlade
11.10 - Briljanteen
12.05 - Dobre namjere, serija
12.55 - Istanbul: Formula 1, VN Turske - prijenos kvalifikacijske utrke
14.15 - Auto-magazin
14.50 - Povijest Europskih nogometnih prvenstava (3/6)
15.55 - HNL: Dinamo - Rijeka, prijenos
18.10 - Barcelona: Vaterpolo, Final four, utakmica za 3. mjesto
19.30 - Magazin Lige prvaka
20.00 - Crtani film
20.10 - Barcelona: Vaterpolo, Final four, finale
21.30 - Hrvatska nogometna liga - emisija (zadnja)
22.55 - Sportske vijesti
23.05 - Zagrebačka Filharmonija i Arsen - 50 godina umjetničkog rada
00.30 - Dobro ugođena večer: Portret Danijela Detonija

06.25 Šaljivi kućni video
06.50 Power Rangers Mystic Force, serija
07.15 Tomica i prijatelji
07.40 Winx, crtana serija
08.30 Novac, business magazin
09.00 Nova lova
10.35 Top Gun, igrani film
12.20 Večernja škola - EU
13.20 Lud, zbunjen, normalan
14.00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
15.00 Farma, reality show
17.10 Kod Ane, kulinarski show
17.50 Nad lipom 35. hum. glazbeni show
19.15 Dnevnik Nove TV

20.00 Preko svih granica, film
22.25 Farma +
23.15 Kad se stranci pojave, igrani film
01.00 Snajper, igrani film
02.35 Bolje sutra 2, igrani film
04.20 Neprijatelj pred vratima, igrani film
06.20 Kod Ane, kulinarski show
07.00 Kraj programa

06.30 Zvijezde Ekstra: Pink, zabavna emisija (R)
07.20 Dan D, serija
07.50 Ulica Sezam
08.50 Di-gata, crtana serija
09.15 Superman III, igrani film
11.25 Jednom lopov, serija
12.15 Ritam srca, serija
13.15 Vijesti uz ručak
13.25 Trener Carter, igrani film
15.50 Ljudi u crnom, film, znanstveno-fantastični/akcijska komedija (R)
17.30 Zvijezde Ekstra: Mel Gibson, zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Eksploziv vikend, magazin
19.30 Žuta minuta, zabavna emisija
20.00 Moj prijatelj Willy, film, avanturistički/obiteljski
21.45 Hrvatski top model by Tatjana Jurić, show
23.35 Legenda o vitezu, film, akcijska komedija
01.45 Kunolovac, kviz
03.45 Dozvola za brak, igrani film, komedija (R)

**NEDJELJA
11.5.2008.**

07.40 - Najava programa
08.00 - Vijesti
08.10 - Koncert: Simfonijski orkestar i Zbor HRT-a pod ravnanjem Vladimira Kranjčevića
09.40 - Hrvatska kulturna baština: Zaštićeni krajolik
10.00 - Vijesti
10.20 - Tajnovita divljina Japana
11.20 - Jelovnici izgubljenog vremena
12.00 - Dnevnik
12.15 - Mali savjeti za poljoprivrednike
12.17 - Herbosov poljoprivredni savjetnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Split: More
14.00 - Nedjeljom u dva

15.10 - Mir i dobro
 15.45 - Opera box
 16.15 - Vijesti
 16.35 - Lijepom našom: Knin (2/2)
 17.25 - Uzmi ili ostavi, TV igra
 18.05 - Na domaćem terenu
 19.15 - Loto 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.15 - PORIN 2008., prijenos
 23.20 - Vijesti
 23.40 - Ciklus europskog filma:
 Sretni muškarci,
 španjolsko-francuski film
 01.10 - Tajnovita divljina
 Japana
 02.00 - Vitezovi uzaludnog
 truda, humoristična serija
 02.20 - Skica za portret
 02.35 - Jelovnici izgubljenog
 vremena
 02.55 - Opera box
 03.25 - Slikovnica
 03.50 - Lijepom našom: Knin (2/2)
 04.35 - Plodovi zemlje
 05.25 - Split: More
 05.55 - Glas domovine
 06.20 - Drugo mišljenje

07.00 - TV vodič
 07.45 - Dobre namjere, serija
 08.30 - Parlaonica
 09.30 - Dječje filmsko jutro:
 Operacija Barbarossa,
 serija za djecu
 10.00 - Nora Fora,
 TV igra za djecu
 10.50 - Portret Crkve i mjesta
 11.00 - Oborovo: Misa -
 izravni prijenos
 12.00 - Biblija
 12.15 - Slikovnica
 12.45 - Odbrojanje do Eura
 2008. (8/8)
 13.15 - Nogomet, Najgol EP
 13.30 - Studio F1
 13.50 - Istanbul: Formula 1,
 VN Turske - prijenos
 15.50 - Studio F1
 15.55 - Engleska nogometna
 liga, prijenos
 17.55 - Rukomet (M) - finale
 Kupa Hrvatske,
 1. poluvrijeme
 18.35 - Tenis Rijeka
 Challenger, reportaža
 18.45 - Rukomet (M) - finale
 Kupa Hrvatske,
 2. poluvrijeme
 19.45 - Tenis(Ž), Zagreb Open
 2008, snimka
 20.05 - Vremenski policajac,
 američki film
 21.45 - Vitezovi uzaludnog
 truda, humoristična serija
 22.10 - Sportske vijesti
 22.15 - Hokey na travi,
 reportaža

22.25 - Španjolska ili talijanska
 nogometna liga
 00.10 - Mijenjam svijet
 00.40 - Dokuteka
 01.10 - TV raspored

07.10 Šaljivi kućni video
 07.35 Power rangers Mystic
 Force, serija
 08.00 Tomica i prijatelji
 08.25 Winx, crtana serija
 09.15 Automotiv, auto moto
 magazin
 09.45 U sedmom nebu, serija
 11.25 Smallville, serija
 12.20 Čarobnice, serija
 13.10 Frikovi, serija
 14.00 HRF - Uvodna emisija
 14.30 Kućanice iz visokog
 društva, serija
 15.20 Kako zavoljeti svoje
 tijelo?, serija
 15.50 Novi dom, igrani film
 17.20 Vijesti
 17.25 Sve za pobjedu, film
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Nad lipom 35,
 hum. glazbeni show
 21.15 Indiana Jones i ukleti
 hram, igrani film
 23.15 Red Carpet,
 showbiz magazin
 00.35 Svi mrže Chrisa, serija
 01.05 Novi dom, igrani film
 02.35 Red Carpet,
 showbiz magazin
 03.45 Svi mrže Chrisa, serija
 04.10 Frikovi, serija
 04.55 To je moj dečko, film
 06.35 Kraj programa

06.05 Ritam srca, serija (R)
 06.50 Blizanke, serija
 07.20 Ulica Sezam
 08.20 Di-gata, crtana serija (R)
 08.45 Vragolasti Dennis, igrani
 film, komedija
 10.25 Nadreality show (R)
 11.30 Bibin svijet, humoristična
 serija (R)
 12.05 Koledžicom po svijetu,
 zabavna emisija (R)
 13.20 Vijesti
 13.25 Hrvatski top model by
 Tatjana Jurić, show (R)
 15.15 Moj prijatelj Willy, film,
 avanturistički/obiteljski (R)
 17.10 Odred za čistoću,
 zabavna emisija
 17.45 Ekkluziv, magazin
 18.30 Vijesti
 19.05 Salto, zabavna emisija
 19.30 CSI: Miami, serija
 20.20 Zakon braće,
 kriminalistička serija

21.10 Sile prirode, igrani film,
 romantična komedija
 22.55 Kunolovac, kviz
 00.55 Legenda o vitezu, film,
 akcijska komedija (R)

**PONEDJELJAK
 12.5.2008.**

06.40 - Najava programa
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Stjenjak: Kanada,
 dokumentarni film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Mala gospodica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Treća dob, emisija za
 umirovljenike
 15.35 - Leopold Mandić -
 ekumenski svetac,
 dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Latinica: Hrvatske
 milijarde - misterij
 nestanka
 21.50 - Tragovima pračovjeka
 - Treći trag: Kamen kao
 znamen, dok. serija
 22.20 - Poslovne vijesti
 22.30 - Otvoreno
 23.15 - Vijesti
 23.35 - Na rubu znanosti:
 Novi Gilgameš
 00.25 - Zvezdane staze: Nova
 generacija 4., serija
 01.10 - Bostonsko pravo 1.
 01.55 - Stjenjak: Kanada,
 dokumentarni film
 02.50 - Skica za portret
 03.05 - Tragovima pračovjeka
 - Treći trag: Kamen kao
 znamen, dok. serija
 03.35 - Latinica: Hrvatske
 milijarde - misterij nestanka
 05.05 - Mala gospodica,
 telenovela
 05.50 - Treća dob, emisija
 za umirovljenike

06.45 - Nove pustolovine:
 Lucky Luke
 07.10 - Neustrašiva Kim
 07.35 - Zaljubljene cure, serija
 za djecu i mlade

08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Izbirljivi izjelica,
 američki film za djecu
 11.35 - Na domaćem terenu
 12.55 - Nove pustolovine:
 Lucky Luke
 13.20 - Veliki odmor
 14.05 - TOP 40
 14.50 - Prijatelji 5., serija
 15.11 - Nitko nije savršen 4.
 15.35 - Zvezdane staze: Nova
 generacija 4., serija
 16.25 - McLeodove kćeri 5.
 17.10 - Kazalište u kući, serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.32 - Svete planine svijeta:
 Sveti vrhovi starog
 kontinenta
 19.05 - Beverly Hills 3., serija
 19.50 - Crtani film
 20.05 - Bostonsko pravo 1.
 20.55 - Vijesti na Drugom
 21.15 - Bitange i princeze 4.
 21.55 - Zlatna kopačka
 22.45 - Što muči Gilberta
 Grapea, američki film
 00.45 - McLeodove kćeri 5.
 01.30 - TV raspored

07.00 Jagodica Bobica
 07.45 Fifi i cvjetno društvo
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova
 11.00 Ružna ljepotica, serija
 11.55 Zauvijek susjedi, serija
 12.35 Vijesti
 12.50 Farma + , reality show
 13.40 Indiana Jones: Ukleti
 hram, igrani film
 15.35 Svijet prema Jimu, serija
 16.00 Kralj Queensa, serija
 16.25 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo,
 reality show
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8,
 informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Ne zaboravi stihove,
 glazbeni kviz
 22.00 Zakon brojeva, serija
 22.55 Heroji, serija
 23.50 Vijesti
 00.05 Nikita, serija
 00.55 Zakon brojeva, serija
 01.40 Labirint zločina, serija
 02.25 Dva metra pod zemljom
 03.15 Tražeći g. Goodbara, film
 05.20 Nikita, serija
 06.05 Naša mala klinika, serija

06.50 Kraj programa

06.40 Magnum, serija (R)
 07.25 Za istim stolom, serija (R)
 08.15 Krava i pilić
 08.40 SpužvaBob Skockani
 09.05 Sam svoj majstor, serija
 09.35 Korak po korak, (R)
 10.00 Puna kuća, serija (R)
 10.25 Malcolm u sredini,
 serija (R)
 10.50 Dadjila, serija (R)
 11.20 Rat u kući, serija (R)
 11.50 Vijesti
 11.55 Večera za 5,
 lifestyle emisija (R)
 12.25 Ekkluziv, magazin
 13.05 Ne daj se, Nina!,
 humorna drama (R)
 13.35 Za istim stolom,
 dramska serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.10 Korak po korak,
 humoristična serija
 16.40 Puna kuća,
 humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini,
 humoristična serija
 17.35 Dadjila,
 humoristična serija
 18.00 Rat u kući,
 humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 19.35 Ne daj se, Nina!,
 humorna drama
 20.00 Pobjesnjeli Max 2,
 igrani film, akcijski
 21.45 Veliki pogodak, igrani
 film, akcijska komedija
 23.30 Vijesti
 23.45 Zakon braće,
 kriminalistička serija (R)
 00.30 Kunolovac, kviz

**UTORAK
 13.5.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.05 - Mali savjeti za
 poljoprivrednike
 09.10 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Stjenjak: SAD,
 dokumentarni film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Mala gospodica

13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Među nama
 15.35 - Evo zore, ljubice bijela - emisija pučke i predajne kulture
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Globalno sijelo
 20.50 - Dobre namjere, serija
 21.40 - Pola ure kulture
 22.10 - Poslovne vijesti
 22.25 - Otvoreno
 23.10 - Vijesti
 23.30 - Drugi format
 00.20 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
 01.05 - Ničija budala, film
 02.50 - Sjenjak: SAD, dokumentarni film
 03.45 - Skica za portret
 03.50 - Oprah show
 04.35 - Pola ure kulture
 05.05 - Mala gospodica
 05.50 - Među nama

06.40 - Najava programa
 06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.10 - Neustrašiva Kim
 07.35 - Zaljubljene cure, serija
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Veliki odmor
 14.25 - TOP 40
 15.05 - Nitko nije savršen 4., humoristična serija
 15.35 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
 16.25 - McLeodove kćeri 5.
 17.10 - Kazalište u kući, serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.32 - Odbrojanje do Eurosonga (1/3)
 19.05 - Beverly Hills 3., serija
 19.50 - Crtani film
 20.05 - Pritisak na tlak
 20.25 - Nogomet, Finale Hrvatskog Kupa: Hajduk - Dinamo
 22.30 - Vijesti na Drugom
 22.50 - Braća i sestre, serija
 23.35 - Zločinački umovi 2.
 00.15 - McLeodove kćeri 5.

07.00 Jagodica Bobica
 07.45 Fifi i cvjetno društvo
 08.10 Yu-Gi-Oh GX

08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova
 11.00 Svi vole Raymonda
 11.25 Ružna ljepotica, serija
 12.15 Zauvijek susjedi, serija
 12.55 Vijesti
 13.10 Farma, reality show
 14.05 Policijska pravda: Hotel pod opsadom, film
 15.35 Svijet prema Jimu, serija
 16.00 Kralj Queensa, serija
 16.25 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Mlade je slave, film
 22.50 Pod nož, serija
 23.50 Vijesti
 00.05 Nikita, serija
 01.00 Heroji, serija
 01.45 Labirint zločina, serija
 02.30 Dva metra pod zemljom
 03.20 Artisti i modeli, film
 05.05 Nikita, serija
 05.50 Naša mala klinika, serija
 06.30 Cosby show, serija
 06.55 Kraj programa

07.05 Magnum, serija (R)
 07.55 Za istim stolom, (R)
 08.45 Krava i pilić, crtana serija
 09.10 SpužvaBob Skockani
 09.35 Sam svoj majstor, serija
 10.05 Korak po korak, humoristična serija (R)
 10.30 Puna kuća, humoristična serija (R)
 10.55 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.20 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.45 Rat u kući, humoristična serija (R)
 12.15 Vijesti
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Eksploziv, magazin (R)
 13.05 Ne daj se, Nina!, humorna drama (R)
 13.35 Za istim stolom, serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, kriminalistička serija
 16.10 Korak po korak, humoristična serija
 16.40 Puna kuća, humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.35 Dadilja, humoristična serija
 18.00 Rat u kući, humoristična serija

18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Ne daj se, Nina!, drama
 20.00 Koledžicom po svijetu, zabavna emisija
 21.10 Bibin svijet, serija
 21.45 Doc Hollywood, igrani film, komedija
 23.35 Heroji iz strasti, serija
 00.35 Vijesti
 00.50 Kunolovac, kviz

**SRIJEDA
14.5.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Herbošov poljoprivredni savjetnik
 09.07 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Mai 1968., dokumentarni film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Mala gospodica
 13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Riječ i život, religijski program
 15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.25 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.25 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.15 - Loto 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Piramida
 21.20 - Luda kuća 3., TV serija
 21.55 - Hrvatska kulturna baština
 22.10 - Poslovne vijesti
 22.25 - Otvoreno
 23.10 - Vijesti
 23.30 - Scientia Croatica - znanstveni forum
 00.20 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
 01.05 - Zakon i red: Odjel za žrtve 8., serija
 01.50 - Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 02.35 - Prekid programa zbog redovnog održavanja odašiljača
 04.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 05.05 - Mala gospodica
 05.50 - Riječ i život, religijski program

06.40 - Najava programa
 06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.10 - Neustrašiva Kim
 07.35 - Zaljubljene cure, serija
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Veliki odmor
 14.20 - Tom i Jerry kao klinci
 14.50 - Prijatelji 5., serija
 15.11 - Nitko nije savršen 4.
 15.35 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
 16.25 - McLeodove kćeri 5.
 17.10 - Kazalište u kući, serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.32 - Odbrojanje do Eurosonga (2/3)
 19.05 - Beverly Hills 3., serija
 19.50 - Crtani film
 20.05 - Nogometni Kup UEFA - finale, emisija
 20.35 - Manchester: Nogometni Kup UEFA - finale
 23.00 - Vijesti na Drugom
 23.20 - Zakon i red: Odjel za žrtve 8., serija
 00.05 - Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 00.50 - McLeodove kćeri 5.
 01.35 - TV raspored

07.00 Jagodica Bobica
 07.45 Fifi i cvjetno društvo
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova
 11.00 Svi vole Raymonda
 11.20 Ružna ljepotica, serija
 12.10 Zauvijek susjedi, serija
 12.45 Vijesti
 13.00 Farma, reality show
 13.50 Mlade je slave, film
 15.35 Svijet prema Jimu, serija
 16.00 Kralj Queensa, serija
 16.30 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo, reality show
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Večernja škola - EU
 22.00 Lud, zbunjen, normalan
 22.40 Vratit će se rode, serija
 23.35 Vijesti
 23.50 Nikita, serija
 00.45 Labirint zločina, serija
 01.30 Dva metra pod zemljom
 02.25 Lajavica, igrani film
 04.05 Nikita, serija

04.50 Dva metra pod zemljom
 05.45 Naša mala klinika, serija
 06.30 Cosby show, serija
 06.55 Kraj programa

07.05 Magnum, serija (R)
 07.55 Za istim stolom, serija (R)
 08.45 Krava i pilić, crtana serija
 09.10 SpužvaBob Skockani
 09.35 Sam svoj majstor, serija
 10.05 Korak po korak, humoristična serija (R)
 10.30 Puna kuća, serija (R)
 10.55 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.20 Dadilja, serija (R)
 11.50 Rat u kući, serija (R)
 12.20 Vijesti
 12.25 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Eksploziv, magazin (R)
 13.05 Ne daj se, Nina!, drama (R)
 13.35 Za istim stolom, serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.10 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadilja, humoristična serija
 18.00 Rat u kući, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Ne daj se, Nina!, humorna drama
 20.05 CSI: New York, serija
 20.55 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 21.50 Ženski klan, kriminalistička serija
 22.40 Reži me, dramska serija
 23.45 Vijesti
 00.00 Nestali, serija
 00.45 Kunolovac, kviz

**ČETVRTAK
15.5.2008.**

06.40 - Najava programa
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Mai 1968., dokumentarni film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Mala gospodica
 13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
 14.30 - Vijesti

14.45 - Trenutak spoznaje
 15.35 - Svjetlo u tami, dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.30 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - Brisani prostor
 22.05 - Znanstvene vijesti
 22.15 - Poslovne vijesti
 22.30 - Otvoreno
 23.15 - Vijesti
 23.35 - Obećana zemlja, dokumentarni film
 00.30 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
 01.15 - Bez traga 4., serija
 02.00 - Obitelj Soprano 6.
 02.50 - Mai 1968., dokumentarni film
 03.40 - Oprah show
 04.25 - Skica za portret
 04.35 - Svjetlo u tami, dokumentarni film
 05.05 - Mala gospođica
 05.50 - Trenutak spoznaje

06.40 - Najava programa
 06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.10 - Neustrašiva Kim
 07.35 - Zaljubljene cure, serija
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Veliki odmor
 14.20 - Tom i Jerry kao klinici
 14.50 - Prijatelji 5., serija
 15.11 - Nitko nije savršen 4.
 15.35 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
 16.25 - McLeodove kćeri 5.
 17.10 - Kazalište u kući, serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.32 - Odbrojanje do Eurosonga (3/3)
 19.05 - Beverly Hills 3., serija
 19.50 - Crtani film
 20.05 - Vještice iz Salema, film
 22.10 - Vijesti na Drugom
 22.30 - Bez traga 4., serija
 23.20 - Obitelj Soprano 6.
 00.10 - McLeodove kćeri 5.

07.00 Jagodica Bobica, serija
 07.45 Fifi i cvjetno društvo
 08.10 Yu-Gi-Oh GX, serija
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova

11.00 Svi vole Raymonda
 11.25 Ružna ljepotica, serija
 12.15 Zauvijek susjedi, serija
 12.55 Vijesti
 13.10 Farma, reality show
 14.00 Klinac i ja, igrani film
 15.35 Svijet prema Jimu, serija
 16.00 Kralj Queensa, serija
 16.30 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo, reality show
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Istraga, magazin
 22.40 Provjereno, informativni magazin
 23.35 Vijesti
 23.50 Nikita, serija
 00.45 Labirint zločina, serija
 01.30 Vratit će se rode, serija
 02.15 Umijeće prekidanja, film
 03.35 Istraga, magazin
 05.00 Nikita, serija
 05.45 Naša mala klinika, serija
 06.30 Cosby show, serija
 06.55 Kraj programa

07.05 Magnum, serija (R)
 07.55 Za istim stolom, serija (R)
 08.45 Krava i pilić, crtana serija
 09.10 SpužvaBob Skockani
 09.35 Sam svoj majstor, serija
 10.00 Korak po korak, (R)
 10.25 Puna kuća, serija (R)
 10.55 Malcolm u sredini, (R)
 11.20 Dadilja, serija (R)
 11.45 Rat u kući, serija (R)
 12.15 Vijesti
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.50 Eksploziv, magazin (R)
 13.05 Ne daj se, Nina!, drama (R)
 13.35 Za istim stolom, serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.10 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.40 Ne daj se, Nina!, drama
 20.05 Nadreality show
 21.10 Uvod u anatomiju, serija (dvije epizode)
 22.55 Trava, humorna dramska serija (dvije epizode)
 00.10 Vijestisija
 00.25 Nestali, serija
 01.10 Kunolovac, kviz

GLAS DOMOVINE

Emisija o hrvatskim manjinama i iseljentištvu »Glas domovine«, emitira se petkom na programu HRT1, u terminu od 14 i 45 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA KRONIKA

Program o hrvatskoj nacionalnoj manjini u Mađarskoj na hrvatskom jeziku uz mađarski prijevod emitira se srijedom s početkom u 12 i 30 sati na programu MTV 1.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

PROGRAMSKA SHEMA ZA RADNE DANE:

104, 4 Mhz

18,00 – 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- 'Bolja Srbija'
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 – 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' – zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' – narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' – ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 – 20,00

- 'Europa danas i sutra' – magazina Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 – 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'Gospodarski magazin' (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur cafe' – magazin Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- 'U društvu s mladima' (petkom)

20,30 – 21,00

- Narodna glazba, izvanredne emisije (specijali, reportaže)
- Blic vijesti i odjava programa

PROGRAMSKA SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 'Nedjeljni mozaik' (Kronologija, 'Čovjekov svijet' – magazin Radija Deutsche Welle, moda)
- 19,30 'Priča za laku noć' – dječja emisija
- 20,00 'Ljudi nizine'
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Mali oglasi

Prodajem monitor 17" IBM E74. Cijena 3000 dinara.
Tel: 024/ 562 – 700, zvati u večernjim satima.

Izdajem namještenu sobu s kuhinjom i kupaticom za učenicu ili radnicu, isključivo nepušača, blizu Medicinske škole, KTC-a i IDEA-e. Centralno grijanje i kablovska TV.
Telefon: 024/ 566 – 898

Prodajem 3s stan, stara gradnja, ekstra lokacija, pogodan i za kancelariju, 115 m².
Telefon: 024 / 526 – 243
Lulić Anica, Subotica, Aleja M. Tita 26/V.

Prodajem tijekom cijele godine šarplanince, štenad šampionskog podrijetla i odrasle ženke i mužjake izuzetnog izgleda i karaktera.
Karan. Tel: 025/ 830 – 475 i 063/ 717 – 4888.

Traži se u najam, pozajmicu ili na poklon očuvana flauta.
Jasmina 021/ 496 – 014

Izdajem objekt, magacin na čantavirskom putu, idealna lokacija oko 100 m².
Tel: 024/ 530 - 107 ili 064/ 261 – 8022

Prodajem pumpu – dvoklipnu 30 atm i prikolicu za moto-kultivator »IMT-506-DELUXE« i remontovanu peć »KREKA VESO« 12T. Informacije od 17 sati na broj telefona 022 / 591 – 264.

Prodajem staru kuću u Cabuni kod Virovitice (Hrvatska), zemlju za malu industriju i šumu.
Zvati na telefon: +385/ 33 / 673 – 076
i 063/ 766 – 8808. Boris

Prodajem sliku »Krizanteme sa svijećom« 1990. autora Stipana Šabića (1928.-2003.), tehnika suhi pastel, dimenzije 67 x 47 cm, uokvirena 85 x 65 cm.
Molimo javiti se na telefon 024/ 550 – 163.

Izdajem namještenu sobu na Radijalcu učeni/ku ili studentici/u, s CG, s upotrebom kuhinje i kupatila, za nepušače.
Tel: 024/ 558 – 227 ili 063/ 597 – 021

Ing. elektrotehnike daje sate fizike i matematike učenicima osnovnih i srednjih škola.
Telefoni: 064/ 292 – 1043 ili 024/ 524 – 701

Prodajem tri lanca zemlje prve klase, u Šandorskom ataru kod »Agrokombinata«.
Tel.: 024/ 522 – 677

Hitno potrebno 10 konobara na otoku Cresu. Potrebno je imati hrvatsku putovnicu. Starosna granica je do 35 godina.
Javiti se na telefon: 063/ 110 – 7751.

Izdajem apartmane na najljepšem dijelu Čiova, Trogir, Hrvatska.
Tel.: 063 71 61 760 ili +385 91 5823 775

Prodajem staru kuću u Čačincima kod Slavonske Orahovice, pet jutara zemlje i jedno jutro šume kod Vočina (sve u Hrvatskoj), ili sve to menjamo za Vojvodinu (Irig, Ruma, Srijemska Kamenica...).

Zvati na telefon: 063/ 714 – 6545

ili +385/ 33/ 673 – 076.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Štovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo s objavljivanjem rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon koji ćemo objavljivati u svakom broju »Hrvatske riječi«.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKARIJEČ

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavlja cijene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Nama je dovoljno
da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Raspored sprovoda i umrlice na Internetu:

www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
POKOFA

Tel.: 024-558-011

Cvjećara:
Tel.: 024/557-130